КЛАСНІ ІГРИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ

К.....! С.....!

Автоклас!

Квіти знають усе

Історія сумо

Садок японський коло хати...

Зороастрійський гороскоп

Плакат Keanu Reeves

Джанет

Виграй приз

Хвороба круглого м'яча

Клас здолала страшна пошесть, якщо не сказати — епідемія. Ні, ніхто не лежав плазом у ліжку і не ковтав пригорщами таблетки. Швидку не викликали ані до Колібрика, ані до Пундика, ані до делікатної Киці. І Джексона з Джо ніхто не лякав уколами. До школи всі ходили справно, може, навіть краще, ніж раніше — екзамени на носі!

Пошесть ця мала інші, неклінічні вияви.

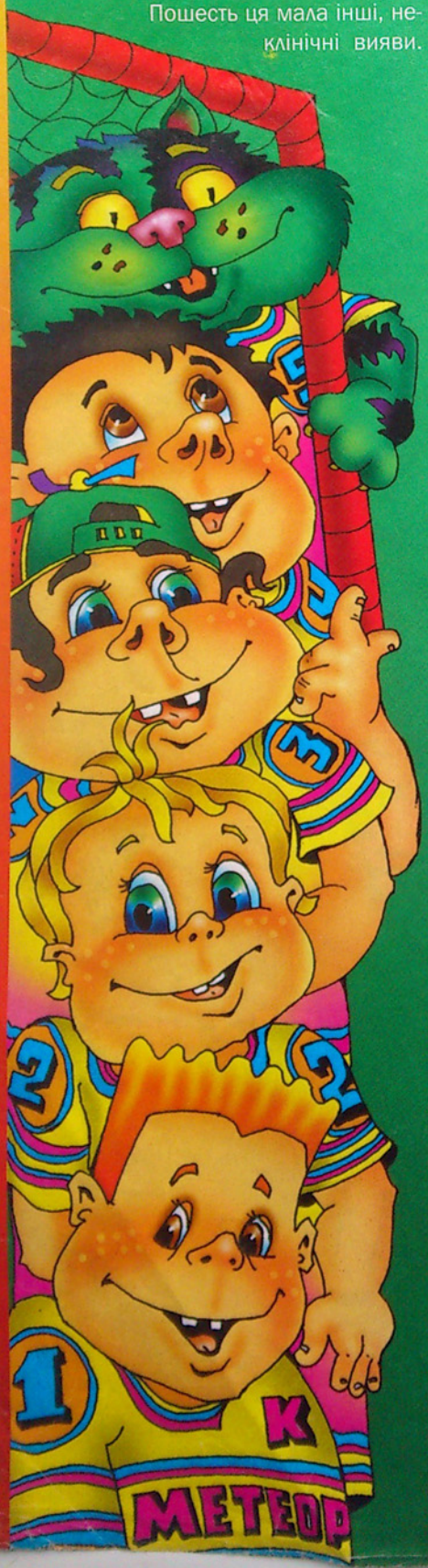

Загострення хвороби наставало десь між третьою та четвертою, коли вся Класна компанія, включаючи Кицю з Ковба-саном, збиралася на пустищі за Крапчиною обсерваторією. Ділились на команди, і тоді таке починалося!.. Галас, гупання м'яча, крики, суддівський свисток... (Арбітром був Класний, який ширяв майже понад м'ячем і в разі чого свистів у саме вухо порушника.) Такі от симптоми мала ця дивна хвороба, яку професор Крапка охрестив хворобою круглого м'яча. Той же Крапка радив ніяких заходів проти цієї хвороби не вживати, сама, мовляв, минеться, нехай тільки перехворіють... Ще й наводив на підтвердження своєї правоти факти. Мовляв, в Італії вчені зайнялись проблемою футбольного вболівання, і одна за одною на поверхню стали випливати дуже цікаві речі. Одна з них — це та, що хлопчиська, приречені на футбольне «голодування», стають агресивнішими, аніж ті, хто ходив на пустище грати у футбол, мав змогу бодай по телевізору вболівати за улюблену команду і все таке інше. «Потрібно вам таке?» — питав Крапка викладацький корпус Класу. Викладацький корпус в особі Немо, пані Гані та Во Віка заперечливо хитав головами.

«Чесне професорське, — казав після уроків Крапка пані Гані, Немо та Во Віку, — якщо дати дітиськам виплеснути енергію в такий спосіб, вони стануть добрішими, зібранішими, уважнішими, навчатимуться краще». Після чого збирав свої папки, одягав на свій професорський ніс окуляри, тишком чимчикував у лабораторію, включав там телевізор особливої конструкції, створений спеціально для автономного запису футбольних матчів, і вболівав за київське «Динамо» та «Мілан».

Мабуть, професор теж заразився футболоманією, тільки в полегшеній формі. Подейкували, що він став жертвою наукових експериментів. Мовляв, виявив Крапка особливий футбольний вірус, і одне зі скелець, на яке були нанесені штами цього вірусу, трісло просто в Крапчиних руках, а вміст його вилився професору на штани. Крапка нібито робив собі протифутбольне щеплення і тільки тому не носився зараз по полю разом з усіма і не кричав на весь голос «Офсайд!!!» чи «Суддю на мило!!!».

Казали, що вірус цей мав форму круглого м'яча, а Ковба-сан присягався навіть, що на власні очі бачив у професорський мікроскоп цю м'ячеподібну бацилу. Ковба-сану, звісно, не повірили, списавши все на капосну котячу натуру. Не повірили, проте й далі кожного дня ходили на пустище і розігрували такі баталії, що позаздрили б і Бекхем із Зіданом, і Рівалдо з Рональдо...

Чого вартий один тільки матч, що пройшов, здається, позаминулої п'ятниці і скінчився з рахунком 47:0! Киця, Джо та Колібрик проти Джексона, Пундика і Ковба-сана. Результат заслуговує на занесення до Класної книги рекордів! Не доводилося чути про таку книгу? Ще почуєш!

Початок матчу не передбачав ніяких сенсацій. Команда «Метеор» (капітан Джо; грали у жовтих футболках, фіолетових трусах) від перших секунд узяла ініціативу на себе і показала першокласний атакуючий футбол. Особливо добре запам'ятались сольні проходи Колібрика правим флангом та філігранні паси Джомолунгми. «Акули» (капітан Джексон; грали в синіх футболках, сірих трусах та чорних гетрах), обравши оборонну тактику, відповідали контрвипадами, проте нічого загрозливого біля воріт противника не створили. Перший тайм видався дуже насиченим, команди атакували, проте голкіпери і «Метеора» (Киця), і «Акул» (ним був Ковба-сан) були непробивні. Перший тайм скінчився з «сухим» рахунком 0:0.

Кульмінаційний момент настав на другій хвилині другого тайму, коли граючий голкіпер Ковба-сан, який мав уже одне попередження, допустив фол останньої надії, збивши у штрафному майданчику Колібрика. Арбітр був невблаганний: червона картка, Ковба-сан з опущеним хвостом покидає поле. Ось тоді й почалось! Перший гол у ворота «Акул» забила Киця, граціозно вибиваючи м'яч із свого штрафного майданчика на половину суперника. Чи то удар був

такий сильний, чи то вітер допоміг, але за кілька секунд м'яч тріпався в сітці воріт — 1:0! А далі голи посипались, мов горох з дірявого мішка.

Або інша гра, яка замість відпущених дев'яноста хвилин тривала цілих 204! Може, десь у світі були матчі, які гралися й довше, а тут нічого подібного ще не траплялось, і цей футбольний марафон був першою місцевою подією такого масштабу. Ох і дісталося потім Пундиковому продуктовому рюкзаку — так усі зголодніли!.. Зрештою, воно й не дивно: понад три години пробігати на свіжому повітрі...

А одного чудового дня хтось запропонував: «Давайте турнір організуємо. Футбольний». — «Давай!» — підхопили всі.

— Стоп! — сказала розважлива Киця. — А хто з ким буде грати?

— Як хто? — запитав Джексон. — Ми і вчителі наші.

— Пра-а-авильно! — рявкнув котисько так, що аж Киця здригнулася, і став загинати пальці на лапі:

— Джо, Колібрик, Джексон, Пундик і я, кіт Ковба-сан, проти Во Віка, Немо, ДуКласа, Крапки і пані Гані. Ще й Приходько в запасі. Ура! Тільки цур, я капітан!

— А це ти бачив! — Пундик тицьнув йому під ніс якусь хитромудру комбінацію чи то з трьох, чи то з чотирьох пальців. — У підвалі мишей тренуй, а тут — Джо командир. Зрозуміло?

— Ну вже й пожартувати не можна! — образився котисько, не знати звідки видобув «Вісник податкової служби» за 1997 рік і став удавати, що читає.

— Пропоную створити тренерський штаб! — висунув пропозицію Пундик. Усі з ним погодились.

— А на що будемо грати? — поцікавився Джексон.

— Я б особисто міг пожертвувати свій глобус, — озвався Колібрик, на мить відірвавшись від третього тому «Короткого курсу теорії інтегральних рівнянь».

— Ух ти!.. — вирвалось у всіх.

— Ти серйозно? — не повірив Джексон. Щоб зрозуміти, на яку жертву йшов Колібрик, потрібно було бачити його глобус. Це була зменшена копія Землі, з горами (наскільки дозволяв масштаб), низинами та пустелями. Не одна колекція марок, коробка з олов'яними солдатиками і навіть червоно-чорна баскетбольна майка з «Чикаго Буллз» з автографом самого Майкла Джордана ризикували змінити свого власника — варто було Колібрику просто погодитись обміняти топографічне диво на чорній ніжці на ці скарби. Та вундеркінд був невблаганний. Треба вчити географію — і край. А навіщо воно йому, коли спитай о будь-котрій годині ночі — він назве столицю будь-якої країни!

А за півгодини над футбольним майданом хіба що блискавки в землю не били — такі пристрасті кипіли на ньому. Але навколо гравців не вирували футбольні трибуни, за перемогу в матчі чи за забиті м'ячі тут не розплачувалися швейцарськими франками, ні «Реал», ні «Манчестер Юнайтед» не пропонували за перехід до їхніх лав Джомолунгми чи Пундика суми з шістьма нулями! Це все ще попереду, та й не це у спорті головне. А от що було в іграх наших героїв, так це справжній дух змагання, нестримна воля до перемоги та спортивний характер!

КЛАС! КЛАСНІ ігри

№ 05'2002

ЗМІСТ

Гоголь-моголь
Еврика! Небесне кіно
Книжка для Киці: Живи у злагоді з собою — це так просто!
Цікава астрологія + Любить, не любить...
Хто його знає?.. Садок японський коло хати...
Поряд з нами: Не тривожте богомола...
Спортивні історії: Нумо на футбольний матч!
Легенди спорту. Король футболу
Білі плями планети: Брахмани, вімани, аероплани...
Who is хто? Вашингтон: актор та просто Дензел
Навколо світу: Велика Китайська Стіна
Страшилки від Класного: Найкумедніший у світі перевертень
Цікавенькі були!
Смачного! Приходь до нас на чай...
Класний спорт: Історія сумо
Та невже! Дихай — не дихай — не дихай — не дихай...
Автоклас! «Hyundai»: технічне диво по-корейськи
Лікбез для хлопців: Що ж це з пам'яттю моєю сталось?..
Класна музика: ВІА «Сливки»: третє покоління «girls-bands» + Джанет Джексон
Класний гіпертест: Як у тебе з самодисципліною? + Класword
Головоломки
Фокус-покус
Логічні задачки
Ігротека + Гра
Кросворди від ДуКласа
Японські кросворди

«КЛАС!»
пізнавально-розважальний журнал №05'2002 (65)
Реєстраційне свідоцтво КВ №1929 від 10.04.96 р.

Засновник і видавець: ТзОВ «W», вул. Живова, 11
Адреса для листування: 46008, м.Тернопіль, а/с 525
тел./факс (0352) 229005, 250498
e-mail: admin@schoolboy.com.ua

Передплатний індекс: 40240
Тираж 25 000 примірників. Підписано до друку 29.04.2002
Друк: компанія «Новий друк», м.Київ, вул.Магнітогорська,1

Розповсюдження «Школярик»
Тетяна Кошелінська, Василь Косович
тел. (0352) 222397. Ціна договірна

Кольороподіл «Колір ПРО»
м.Київ, пр.Перемоги, 92/2, к.206
тел. (044) 4430235

Редакційна колегія: ..... **Во Вік**
..... **ДуКлас**
..... **Анатолій Саган**
..... **Ольга Косович**
Художники: ..... **Сергій Шемета, Андрій Урбан**
..... **Наталя Марцюк, Світлана Словотенко,**
..... **Євген Удін**
Набір та коректура ..... **Олександра Вовк**
Технічний супровід ..... **Андрій Зеленський**
Верстка ..... **Олена Березовська**
Шеф-редактор ..... **Володимир Головач**

Для «Класу» писали, малювали і фотографували:
Василь Тесля, Оксана Копак, Мар'яна Стеценко, Володимир Сушкевич, Михайло Маслій

© **W ltd**, 2002
При частковому чи повному передруку текстів та відтворенні графічних матеріалів журналу «Клас!+» посилання на журнал обов'язкове.

Юмор

Рекордні посиденьки

Тридцять п'ять учнів-дев'ятикласників одної з гімназій Гамбурга (Німеччина) вирішили потрапити до Книги рекордів Гіннесса. Але як? Босоніж пройти Антарктику? П'яти відморозиш. Стрибнути з літака без парашута? Кісток не позбираєш. Ні, то все було хіба що для самогубців. Просидіти 25 годин за партою без сну і відпочинку? А це ідея непогана! І учні подали заявку на рекорд. Так, мовляв, і так, гласив текст заявки, хочемо побити рекорд, встановлений угорськими школярами, які просиділи у класі 24 години. Німецькі тінейджери збираються просидіти 25 годин, і не просто просидіти, а й слухати при цьому пояснення вчителя історії Йохана Бауера. Він і підбив підлітків на рекорд.

«Терорист сказав: Джихад!»

Після сумних подій 11 вересня минулого року з мовою американських підлітків почали творитися дивні речі. Став зазнавати змін молодіжний сленг. «Круті кекси» раптом стали «усамами», а звичні «лузери» та «ламери» поперетворювались на «талібів».

Місця постійних тусовок — це вже «нульові позначки» (ground zero). Почувши щось не те, кажуть: «Та ну тебе, прямо як 11 вересня». Любителі гострих страв замовляють тепер у «Макдональдсі» картоплю-фрі не з кетчупом, а з «сальсою збройного класу» (weapon-grade salsa). А коли суворий викладач («терорист») поставить тобі двійку — означає це не що інше, як «повний джихад». На думку газети «Washington Post», молодь у такий спосіб «випускає пару». Мовляв, сказав парочку «страшненьких» слів — і паніки та страху як і не було. Спрацьовує принцип: якщо чогось боїшся — смійся над ним, сміх переборює ступор. Тож чим би дитя не тішилось, аби не лаялось!

Big PC — не тільки шкода!

Британська організація «Teachers Investigating Educational Multimedia» (фу, яка довга назва!) довела, що комп'ютерні ігри не шкодять розумовому розвитку дітей, як побоюються англійські предки. Навіть провели дослідження, де взяли участь 700 дітей віком від 7 до 16 років. Комп'ютерні ігри, твердять представники цієї контори, навіть сприяють успіхам дітей у навчанні: росте успішність з математики, правопису, читання. Багато ігор, кажуть вони, розвивають логічне та стратегічне мислення, та так, що уряд Великобританії цілком серйозно призадумався: а чи не ввести комп'ютерні ігри до шкільної програми? Ех, от нам би такий уряд!

Сайт шкільних знущань? Закрито!

Після довгих скандалів і судових розглядів закрито вебсайт, де школярі всього світу могли поділитися чутками один про одного. Причина? Скарги тих учнів, які стали об'єктами глузувань. А так все добре починалось!.. Сайт «School Rumors» («Шкільні чутки») відвідували учні кількох шкіл Каліфорнії. Та сталось так, що найпопулярнішим на сайті став розділ... «Придурок вашої школи». От ті школярі, які потрапили до нього «завдяки» своїм однокласникам, і здійняли галас. Вони пошуміли, сайтик прикрили... Та незабаром в одній з газет місцевого масштабу з'явилася замітка про те, що він знову доступний — його авторам на якийсь час вдалося забрати свої програмні манатки на інший сервер. Та в американської Феміди руки довгі — знайшли їх і там. Знайшли — і вже прикрили остаточно.

Коли прогрес — не дуже добре

«Сім разів подумай — один раз прогуляй!», — казатимуть скоро сингапурські школярі. І є чого: скоро тут буде введено систему SMS-повідомлень батьків про відсутність у школі їхніх чад. Усі прогульники заноситимуться до спеціальної електронної бази даних (яку Колібрик влучно охрестив «чорними файлами»), а повідомлення розсилатимуться комп'ютером автоматично. Батьки, мов у «Першому мільйоні», вибиратимуть один із чотирьох запропонованих варіантів причин відсутності або ж казатимуть, що й самі не знають, де вештається блудне дитятко. У такий спосіб школи сподіваються знизити обсяг зайвої писанини та розробити новий канал роботи з батьками. В країні, де 70% населення розлучаються з мобілками хіба що у ванній, зробити це просто. Кажуть, на кінець року ця система працюватиме у всіх школах.

Допоміг глухому? Ось тобі цукерка!

У США відбувся міжнародний молодіжний конкурс, щось на зразок визначення нобелівського лауреата. Корпорація «Intel» (ну який порядний хакер не чув цього імені!), спонсор конкурсу, вручила головний приз (аж $100000!) 18-річному студенту з Денвера Райану Паттерсону. Звісно, премія вручалася не з нагоди досягнення зрілого віку, тим більше, що у Штатах цей вік настає у 21 рік. Причиною такої відзнаки стало винайдення Райаном рукавички-перекладача для мови глухонімих. Сенсори на рукавиці через транслятор передають сигнали до комп'ютера, який і перетворює їх на літери. Ідея такої рукавички прийшла в голову юному винахіднику зовсім випадково, коли він якось спостеріг, як глухоніма дівчинка намагалася зробити замовлення в «Макдональдсі».

Viva pizza! Viva Italia!

Першу піцу виготовив неаполітанець Рафаеле Еспозіто з нагоди об'єднання Італії в 1871 році. За допомогою базиліку, сиру моцарелла і помідорів він зобразив триколірний зелено-біло-червоний італійський прапор, а трохи пізніше мерія Неаполя видала закон, в якому мовою юридичних термінів було викладено рецепт канонічної (читай — узаконеної) піци. Ковбаса, гриби і тунець були відкинуті як такі, що тільки спотворюють імідж національної італійської страви. А тісто, на думку міської влади, варто розкачувати без качалки — самими лиш руками. Одне цікавить: вони самі місити пробували чи як?

Я по кладочці піду...

...і в Венецію прийду, Венецію — європейську столицю мостів. Хто так сказав і коли — ніхто не знає, проте точно відомо, що «мостовою столицею» Венеція ніколи не була. Якщо хочеш знати, мостів у ній всього 389. От інша річ — голландський Амстердам, там їх аж 1281. Та ще крутіше стоїть німецький Гамбург (той самий, де учні по 25 годин за партами сидять) — 2123 мости! От він і дотепер тримає титул «чемпіона Європи за кількістю мостів». Шкода тільки, що медалі за це не дають!

Ото песик!

Найдорожчий собака за всю історію людства — пекінес Черх. 1907 року Кларісса Ештон Кросс з Аскота, Великобританія, відхилила пропозицію американського фінансиста і промисловця Дж. Моргана продати йому за 32 000 фунтів стерлінгів (865 тисяч за нинішнім курсом або майже півтора мільйона доларів!) її песика. Отримавши відмову, Морган запропонував їй самій назначити ціну і залишив свою чекову книжку... Але знов отримав відкоша. Газети жартували тоді: є в Англії три речі, які не може купити містер Морган: гарну погоду, британського поліцейського та пекінеса місіс Ештон Кросс. А найдивніше в цій історії те, що ніхто не міг до ладу сказати, що було особливого у цього пса.

Генетичні джинси

Прихильники джинсового одягу незабаром будуть щеголяти в генетично модифікованих джинсах. Вчені працюють над генетичною зміною певної бактерії, яка після завершення експериментів виділятиме пігмент для фарбування джинсів на класичний синій колір. Ця методика більш екологічна порівняно з традиційною фарбою індіго, яку отримують з вугілля і яка містить небезпечні хімічні елементи. «Ну її, цю хімію!» — думали вчені, беручись за створення нового фарбника, і результат ось-ось не забариться.

В Кембрідж приймають за шампунем

Що відповідати, якщо б при вступі в інститут тебе запитали: «Скажіть-но нам, молодий чоловіче, а чи не з сиру зроблений наш Місяць?» І не дивуйся, бо одному з вступників до Кембріджу довелось-таки відповідати на це капосне, підступне запитання. Історія замовчує, якою була відповідь, проте достеменно відомо, що ставилося запитання не для красного слівця, а для того, щоб... перевірити, чи здатний майбутній студент мислити нестандартно? А якщо вміє, то чи зможе він логічно правильно та переконливо побудувати пояснення. Серед капосних запитань була навіть пропозиція порівняти шампуні «Тімотей» та «Теско», переконати комісію в необхідності переглянути танцювальний виступ вступника та інша, на перший погляд, маячня. Зумієш переконати комісію, що двічі два — це бочка меду, вважай, що наполовину ти вже студент.

Голуби-аптекарі

Винахідливі американці придумали нове застосування поштових голубів. Один бостонський лікар бере з собою у кожен далекий візит кошик з поштовим голубом. А до його ноги прив'язує рецепт. Голуб'ятня, ясна річ, знаходиться поряд з аптекою, і як тільки прилітає поштовий голуб з рецептом на нозі, швиденько готуються потрібні ліки, а кур'єр-велосипедист привозить їх хворому. Швидко, дешево, але... Чи не швидше телефоном?

Ой, люблю я теплий дощик у травні або влітку, а надто коли десь там крізь хмари сонечко пробивається. Або ж коли на гігантському небесному екрані виникає незрівнянно красиве видіння — широка кольорова дуга, сяюча різнобарвними, чарівно-красивими смужками. Одним своїм кінцем вона ховається десь далеко за горизонтом, а другий ніби зовсім поряд. І на душі стає весело-весело. За незвичну красу, яка часто знаменувала зміну поганої погоди, наші предки назвали її «веселкою».

Райдуга-дуга

«Райська дуга», — казали у давнину, вважаючи її прямою дорогою до раю. Тому її називали також «райдугою». Люди помітили, що веселка завжди з'являється на протилежній від сонця стороні небосхилу, причому так, що бачити одночасно і її, і сонце неможливо. І зрозуміли: вона виникає тоді, коли сонячні промені освітлюють завісу падаючого дощу.

Веселку можна побачити не тільки в дощ. Її можна бачити поблизу великих водоспадів, над якими високо в небо піднімаються водяні хмарки, біля фонтанів, водяних млинів.

У багатьох народів світу були свої боги світла і демони мороку та зла. Веселка була зброєю богів світла, які боролися з темрявою. Арабський бог Кузах, наприклад, розправлявся з духами темряви, вражаючи їх стрілами з лука-райдуги. Закінчивши бій, він закидав зброю на хмари, а сонце радісно освітлювало його яскравим промінням. Індійський бог Індра, отримавши перемогу над демонами мороку, вішав свою зброю на райдугу. Стародавні греки, спостерігаючи веселку, радісно викрикали: «Сьогодні богиня Іріда посміхається нам!»

У давнину веселку вважали «божою» звісткою. Того, хто сумнівався, заперечував її божественне походження чи пробував пізнати істинні причини небесного явища, нічого доброго не чекало. Вже хто-хто, а інквізиція про це подбати вміла.

Був собі в XVII столітті в Італії вчений Антоніо Домініко. Щоб докопатися до істинних причин веселки, він намагався штучно відтворити це явище. За що й був звинувачений у зв'язках з чорними силами і кинутий до в'язниці.

Та хоч би що там виробляли з «єретиками», завжди знаходились сміливці, для яких істина була над усе. Відважні були люди, не знаю навіть, чи змогла би я отак...

Чех Марк Марці, вивчаючи проходження сонячного проміння через скло, виявив, що світло розкладається на різні кольори. А французький філософ та фізик Рене Декарт спробував теоретично обгрунтувати, що веселка виникає в результаті складного переломлення сонячних променів у краплях води.

І лише геніальному Ньютону вдалося вивідати деякі таємниці веселки. Якось влітку 1666 року заснув він у своєму кабінеті. Щоб не порушувати відпочинок змученого вченого, друзі ззовні тихенько причинили ставні. Пробудившись, Ньютон побачив сонячний промінчик, який проникав у кімнату. У цей час вчений працював над розробкою різноманітних оптичних приладів. Що надоумило Ньютона поставити на шляху промінчика тригранну призму — наукове передчуття чи звичайна випадковість? Спостережливості Ньютонові, звісно, було не позичати, вміння робити геніальні відкриття — теж, от і стало у світі однією загадкою менше.

Погляд крізь призму

Ньютон побачив, що промінчик переломився і розклався на гаму кольорів у строгій послідовності. І скільки б разів він не проводив цей дослід, послідовність кольорів не змінювалася. «Значить, сонячний промінь не простий, а складається з семи основних кольорів, — морщив свого геніального лоба Ньютон, — а що, коли...» І вчений за першою призмою поставив таку ж саму, але повернув її вершиною вниз. І тоді сталося «диво» №2: кольорові промені склалися в один білий.

Систему кольорів, на які розклався сонячний промінь, Ньютон назвав «спектром» — латинським словом, яке означало «привид», «примара». Має цей процес і більш наукову назву — дисперсія. А строге розташування кольорів пояснив тим, що промені різних кольорів мають свої постійні кути переломлення. Що вже розумний був чоловік!

Раз крапулька, два крапулька...

До чого тут призми та спектри Ньютона, скажеш ти, еге ж? На небі ж призм немає.

Так, немає, але роль її успішно виконують краплі дощу та кришталики льоду. Сонячний промінь, увійшовши в крапельку, переломлюється і, дійшовши до протилежної внутрішньої поверхні, відбивається від неї, знову переломлюється та виходить назовні. При цьому він розкладається на вже відомі сім основних кольорів. Але спостерігач від кожної крапельки побачить лише промінчик одного якогось кольору, а інші розсіються і пройдуть вище або нижче від ока. Верхні краплі відіб'ють червоні промені, а ті, що нижче, — оранжеві, найнижчі — фіолетові...

Відбиті промені сусідніх крапель зіллються й утворять загальну кольорову смужку. Але ж крапель незліченно багато, і розташовуються вони на різній висоті, ось чому спостерігаються промені, які зливаються у смужки. Коли сонце близько до горизонту, веселка велика, якщо ж воно високо, то дуга райдуги менша. Ті, хто піднімався на повітряній кулі чи на літаку, іноді спостерігали веселку у вигляді повного кола.

Яскравість веселки залежить від величини дощових крапель. Якщо вони мають діаметр 1-2 мм, веселка дуже яскрава. При цьому виділятимуться червона, голуба та фіолетова смуги. Менші крапельки посилатимуть слабші кольорові промінчики, і дуга буде розмитою, а червона смуга — невидимою. Зовсім маленькі крапельки не можуть посилати чіткі кольорові промені, і дуга буде біла. Білу веселку іноді можна спостерігати взимку, коли в небі багато дрібних кришталиків льоду.

Якщо за веселкою спостерігати удвох, кожен спостерігач бачитиме свою веселку. Спробуй переміститися вбік і тобі здаватиметься, що й вона змістилася. Піднімешся вгору — і вона «підніметься». Щоразу видно веселку, утворену різним каскадом крапель. Але чому ж вона не мерехтить? Адже краплі не висять у повітрі, вони постійно падають. А завинило у цьому «небесне кіно».

Так, усе відбувається як у звичайному кіно. Наше око здатне запам'ятовувати на мить побачене зображення, і тому кадрики, які змінюються на екрані, ми сприймаємо не нерухомими, а в русі. Око ще не забуло попередній кадр, а йому вже показують наступний; у результаті чого виникає ілюзія руху. Так відбувається і з краплями. Вони швидко змінюють одна одну, а тому промінчики зливаються в єдине зображення.

Коли спостерігаєш за веселкою, іноді видається, що вона не одна, а має ледь видимого двійника. Дехто бачив три-чотири веселки. Таке трапляється тоді, коли вони утворюються не прямим сонячним промінням, а відбитим від поверхні води. Наприклад, біля озера чи річки. Рідко, але трапляються веселки догори ногами. Відбувається це над великими водоймами. Веселка тоді утворюється променями, які спочатку відбиваються від дзеркальної поверхні води, а потім від дощових крапель.

Коли дощик поступово закінчується, хтось ніби невидимою рукою витирає райдугу з неба. Вона спочатку тьмяніє, розмивається та зникає. Веселку можна побачити і вночі після дощу, коли крізь хмари пробиваються місячні промені. Вона тоді не така яскрава, зате дуже помітна на небосхилі. Але найкрасивіша веселка взимку. Трапляється вона дуже рідко, але той, кому доводилося нею милуватися, довго не забуває цієї вистави — така вона вражаюча.

Увага!

Конкурс «Веселка»

Щоб легко запам'ятати порядок семи основних кольорів веселки, у російській мові існує вислів: «Каждый охотник желает знать, где сидит фазан», перші літери слів якого символізують один з кольорів. Твоє завдання: надішли в редакцію **до 30 червня** свій україномовний варіант вислову, який би допомагав запам'ятати кольори веселки: *червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий*. На конверті зроби позначку **«Веселка»**. Кращі вислови будуть надруковані у журналі, а переможці отримають чудові призи!

Живи в гармонії з собою — це так просто!

Нарешті! Нарешті, весняна моя Кицю, ти можеш спокійно зітхнути. Уже позаду шкільний рік. Ще зовсім трошки, і ти забудеш про свої екзамени, практики, підсумкові оцінки... Забудеш про усе те, що переповнювало твоє життя протягом довгих буднів навчального процесу.

Тепер, Кицю моя стомлена, можна подумати про щось більш приємне. Скажімо, про відпочинок, цікаві зустрічі та романтичні мандрівки. А можна зайнятися улюбленими справами, на які завжди не вистачало часу раніше. Багато пригод чекає на тебе влітку, лише б вистачило сили та енергії для здійснення того, про що ти мріяла цілий рік.

Але чому в тебе такий «зів'ялий» погляд? Що сталося? Ти якась млява і стомлена. Тебе бентежить відчуття внутрішнього дискомфорту, щось дратує? Ти сама не розумієш, у чому справа? Давай спробуємо знайти причину, чому в такому юному і прекрасному віці можуть виникати подібні відчуття.

Звичайно, причин буває дуже багато, і одна з них, що породжує байдужість і апатію, як не дивно, залежить від стану речей довкола тебе.

В першу чергу, поглянь на свій письмовий стіл, адже там назбиралося стільки зайвого: старі зошити, поламані ручки та олівці, якісь шпаргалки і записки, багато усіляких речей, які стали вже тобі непотрібними.

Тепер заглянь у свій гардероб. Не сумніваюсь, що за минулий рік ти підросла, стала ще привабливішою і чарівнішою, і багато речей тобі також уже не підходять. Тоді навіщо їх тримати у шафі? А ще гірше, коли непотрібні речі валяються десь у кутку кімнати чи припадають пилюкою на кріслах чи під ліжком. Відомо, що зайве не може бути корисним, воно поглинає нашу енергію. Ні, ні, тільки ти не подумай, моя розумнице, що я раджу тобі викидати свої речі на смітник. Є багато інших способів позбутися того, що уже непотрібне. Наприклад, віддати щось молодшій сестричці, щось перешити, переробити. Треба старатися зробити усе так, щоб речі служили тобі, а не робили з тебе свою рабиню. Хоча це непросто, але все ж таки можливо.

Якщо ти, Кицю моя привітна, відчуваєш занепад сил, погіршення настрою, тебе довгий час переслідують смуги постійного невезіння... Коли здається, що усе і усі проти тебе одної, потрібно добре попрацювати, щоб усе знову стало на своє місце, а життя приносило лише радість.

Існують цілі школи, де навчають жити в гармонії зі світом, із самим собою. Ой, знову я щось про школу заговорив... Краще поговоримо про мистецтво.

Мистецтво жити красиво

Ще кілька тисяч років тому китайці були переконані, що правильно розташувавши речі у своєму домі й позбавивши себе старого «мотлоху», людина зможе стати щасливою, багатою, жити радісно і довго. Ця древня китайська наука називається Фен Шуй. Вона складається як з теорії, так і з практики й органічно поєднується з астрономією, медициною, фізикою, психологією та іншими науками. Це якесь своєрідне пояснення і встановлення зв'язку між нашим здоров'ям і рухом небесних світил, між інтер'єром та взаєморозумінням людей, що живуть чи працюють у цьому приміщенні, і ще багато-багато усіляких пояснень, які повинні допомогти людям досягнути щастя і гармонії в житті. Фен Шуй — це суміш здорового глузду, забобонів та різних понять, що базуються на невидимих взаємозв'язках у Всесвіті. Це — жит-

тєва наука, яка може повернути віру в себе, бажання дійти до своєї мети, знайти втрачене кохання і зустріти свою долю.

Майстри цього мистецтва переконані, що здоров'я і процвітання кожного з нас є не що інше, як відображення спокійного потоку енергії, що проходить не лише через наш організм, але й через простір довкола нього. Там, де панує застій, енергія протікає надто повільно або, навпаки, надто швидко. Людина не може розкрити свої здібності, вона спотворено сприймає багато речей, які дарує нам життя. «Ким би ми не були, ми маємо право на щастя», — твердять прихильники Фен Шуй.

ІНЬ та ЯН: ВОНА і ВІН, ВОДА і ВІТЕР

Назва Фен Шуй перекладається з китайської як «вітер і вода». Чому саме ці дві стихії? Тому що енергія «ци», яка завжди оточує нас, може текти, як вода і рухатись, як вітер. Вода — це всепроникний спокій, а вітер — це активність та рішучість. В китайській філософії вітер символізує «ян», а вода — «інь». Гармонійне поєднання цих двох стихій і є метою Фен Шуй.

Усе на світі належить або до «інь», або ж до «ян». Символом цього поєднання є зображення двох дуже схожих пуголовків у колі. «Інь» — це чорний пуголовок з білою цяткою, а «ян» — білий пуголовок із чорною цяткою. Вкраплення протилежного кольору означає, що завжди «ян» містить у собі часточку «інь», і навпаки, «ян» завжди перебуває в «інь». А ще цей символ означає поєднання чоловічого та жіночого начала: «інь» — жіноче: пасивне і слабке, «ян» — домінуюче, активне, символ чоловічої натури. Добре, коли вони у стані рівноваги доповнюють одне одного — це, з точки зору Фен Шуй, ключ до гармонії щасливого повноцінного життя.

Але кожна людина, незалежно від статі, складається трошки з «інь», трошки з «ян».

Звичайно, у прекрасної половини людства цього самого «інь» більше, ніж у чоловіків. Але є серед вас такі, які можуть проявляти себе через енергію «ян». І виходить у них це зовсім непогано. Наприклад, Маргарет Тетчер, колишній прем'єр-міністр Великобританії, або як її іще називають — «залізна леді» — постать, якою можна захоплюватись. А от деякі хлопці, погодься, моя спостережлива Кицюню, занадто м'які і поступливі. Це тому, що в них переважає енергія «інь». Хоча не виключено, що їхнє чоловіче начало «ян» мирно спить собі, очікуючи слушної нагоди прокинутись і показати, на що здатне. В реальному житті необхідно звертати увагу на обидві сторони нашої людської природи. Дівчина, яка завжди пасивна, поблажлива і стримана, швидко зауважить, що цим просто користуються ті, хто її оточує. Так само завзятий хлопець, надто різкий і вимогливий, скоро переконається, що з ним ніхто не хоче мати справу. Отож треба старатися розвивати і поєднувати в собі обидві натури — «ян» та «інь».

Хай живуть посмішки!

Допомога та емоційна підтримка від людей, друзів чи коханих дає нам потужний заряд енергії. Навіть посмішка незнайомця десь на вулиці чи у трамваї приносить чимало користі. У багатьох країнах люди усміхаються один одному «просто так» значно частіше, ніж у нас. Чому? Знаю, що ти скажеш мені, Кицю моя сором'язлива. «Якщо посміхатися до незнайомця на вулиці, то він подумає, що я сама до нього «липну». Шкода, що стільки похмурих людей ми зустрічаємо щодня. Посмішка має в собі сильний енергетичний заряд, яким можна «живити» людський організм.

Від безладу все без ладу

А от що стосується старих речей. Ці речі, вчить Фен Шуй, «пожирають» енергію «ци», яка є довкола нас і має рухатися без перешкод. Особливо негативно впливають на людину громіздкі предмети — великі шафи чи скрині, напхані всяким мотлохом. Нам подобається «обростати» речами «про всяк випадок» — а раптом стануть у пригоді! Та насправді вони завдають великої шкоди. Тому звільнення домівки від непотрібних речей — один з найпопулярніших засобів Фен Шуй проти депресії. Можна зберігати вдома лише ті предмети, які викликають приємні спогади та асоціації. Скажімо, подарунки дорогих нам людей, пам'ятні речі про незабутні позитивні враження. Та надмір цих речей відволікає увагу і перевантажує мозок.

Безлад, Кицюню моя, може виявлятися по-різному. Наприклад, розкидаючи перед сном одяг по підлозі, ти блокуєш рух енергії «ци» на цілу ніч, тобто на 8 годин. У неохайних людей, які прибирання відкладають на потім, завжди виникатимуть проблеми у спілкуванні з друзями та коханими. Їхнє особисте життя стає таким самим хаотичним.

Ну, Кицю моя найдорожча, гадаю, деякі поради цієї доброї науки тобі допоможуть впорядкувати своє життя, зробити його гармонійним, відвернути зайві проблеми і непорозуміння. Удачі!

ЗОРОАСТРІЙСЬКИЙ ГОРОСКОП

Лебідь (1928, 1960, 1992, 2024)

Лебідь — це горда, безкорислива, вірна своїм ідеалам особистість, для якої матеріальні блага нічого не значать. Найбільше цінує дружні, щирі стосунки, дуже прив'язаний до близьких людей. Любить займатися медитацією. Тотем Лебедя — видовжена шия, граціозні рухи і вірність у почуттях. Антитотем — зацикленість на матеріальних проблемах, жадібність, ненадійність, невірність та неправдивість.

Рись (1929, 1961, 1993, 2025)

У людині-Рисі переважають котячі риси. Вона то спокійна та мирна, то агресивна й озлоблена. У Рисі завжди хаос у голові та бедлам довкола, але іншим вона цього не дарує. Часто виглядає неохайною та незібраною, зате в разі потреби швидко мобілізується. Рисі — життєрадісні оптимісти, деякі з них наділені даром пророцтва. Тотем Рисі — гарна постава, приємний голос та почуття власної гідності. Антитотем — людина перелякана, дріб'язкова, улеслива й нудна.

Осел (1930, 1962, 1994, 2026)

Осел — символ миру і спокою, стабільності та достатку. Терплячий, сильний, працьовитий і витривалий, уміє все робити своїми руками. Завжди керується здоровим глуздом, а не емоціями, надзвичайно скромний, надійний. Любить усе зважувати і прораховувати. Часто буває пасивним і впертим. Тотем Осла — видовжений овал обличчя, міцні зуби та великі вуха. Антитотем дається взнаки боягузтвом, дріб'язковістю та ненажерством.

Білий ведмідь (1931, 1963, 1995, 2027)

Люди з суворою вдачею. Умка — азартний гравець, уміє працювати, організовувати довкола себе людей. В душі він лицар, що любить життя, не терпить зради і підлості. Ззовні великий та незграбний, але доброзичливий. Антитотем — людина, яка маскується «добренькою», а насправді — приставуча, в'їдлива, марнославна, груба.

Орел (1932, 1964, 1996, 2028)

Людина-Орел не уявляє себе без колективу, вона уміє гідно триматися у будь-якому товаристві. Завжди переживає за майбутнє, здатна принести себе в жертву заради великої справи. Багатьом не подобаються високі ідеали та аристократичні повадки Орла. В особистому житті Орлам часом не щастить, тому часто вони аскети. Тотем Орла — горда красива людина з «орлиним» профілем. Антитотем — випуклі очі, тонкі руки, довгі худі ноги, неохайність і злість.

Лисиця (1933, 1965, 1997, 2029)

Природа подарувала Лисиці гострий розум, хитрість і вміння все ставити на свої місця. Вона енергійна, любить пригоди, відкриття і славу. Люди-Лисиці надзвичайно кмітливі, передбачливі, гострі на язик і трохи зухвалі. Ніколи не лізуть у чужі справи, їхнє гасло: «Моя хата скраю». Не люблять тупих і сварливих людей. Тотем Лисиці — гострі риси обличчя. Антитотем — повна, кругловида людина.

Дельфін (1934, 1966, 1998, 2030)

Дельфіни — натхненні ідеалісти, розумні і віддані. Завжди приходять на допомогу і чітко розмежовують Темряву від Світла. Схильні до філософських роздумів, уміють передавати і читати думки на відстані, уважно слідкують, що відбувається довкола. У людей антитотема мстивий і злобний характер. Вони постійно сіють ворожнечу і ненависть, швидко втрачають контроль над своїми емоціями.

Вепр (1935, 1967, 1999, 2031)

Люди-Вепри — хоробрі, рішучі, завжди готові дати відсіч ворогам, прагнуть стати лідерами, уважні до чужих порад. Усі вчинки продумують заздалегідь, ніколи не роблять поспішних кроків. Терплячі, уміють прощати, іноді дозволяють «сісти собі на шию». У Вепрів атлетична будова тіла, міцні м'язи і велика голова. Антитотем — жадібна і незадоволена життям людина, яка діє заради власної наживи.

Сова (1936, 1968, 2000, 2032)

Люди-Сови живуть за своїми встановленими законами: вдень вони сплять, а вночі... Вміють передбачати майбутнє, багато роздумують і сумніваються. Для розквіту їх особистості необхідні дружні стосунки і підтримка близьких людей. За характером Сови замкнуті, сором'язливі. Тотем Сови — млявий вигляд і великі очі. Якщо людина-Сова мстива, перелякана і любить плазувати перед сильнішими, вона — під впливом антитотема.

Сокіл (1937, 1969, 2001, 2033)

Соколи — особистості великого значення, активні проповідники і реформатори, здатні відродити втрачене. Маючи розумне керівництво, можуть принести чимало користі, але не терплять диктату. Основне в житті Сокола — політ. Він завжди думає про те, що залишиться після його смерті, при цьому багато перебільшує і драматизує. Антитотем Сокола — людина криклива, сварлива, яка не цінує свого минулого і не думає про майбутнє.

Квіти знають усе

— Я дуже люблю, коли мені дарують квіти. Особливо, коли це роблять хлопці. Знаєте, Професоре, зовсім недавно Пундик мені подарував букет таких гарних тюльпанів, що у мене настрій відразу покращав. Але бачили б ви, як він це зробив... Ну зовсім, як у кіно, не шукав якоїсь нагоди, а просто так сказав: «Хай ці квіти принесуть тобі радість!» Я була просто щаслива...

— Розумію тебе, Кицю. Мабуть, важко знайти дівчину, котра б не любила квітів. Але, на жаль, хлопці часом про це забувають. Адже квіти можуть багато чого сказати. Важливо все: які це квіти, що вони означають, якого вони кольору і навіть те, як і коли їх подарували. Квіти можуть допомогти зробити правильні висновки про того, хто їх дарує.

— Як?

— Дуже просто. Пропоную тест, який допоможе у всьому розібратися.

1. Напередодні свята:
а) він усілякими методами намагається з'ясувати, які квіти тобі подобаються найбільше;
б) зовсім нічого не згадує і взагалі невпевнений, що ви будете святкувати цей день разом;
в) він точно знає твої уподобання (або думає, що знає) і не розпитує ні про що;
г) намагається з'ясувати твої плани на цей день.

2. Даруючи тобі квіти, він дивиться:
а) просто у вічі;
б) на твої губи;
в) його погляд блукає по тобі;
г) вбік або поза тебе.

3. Він дарує тобі квіти:
а) часто і не лише на свята;
б) перший (і, можливо, останній) раз;
в) на кожне свято, яке святкуєте разом;
г) тільки на день народження.

4. Разом з букетом квітів він дарує:
а) захоплену, романтичну промову;
б) палкий поцілунок;
в) жарт або дотепне побажання;
г) традиційне привітання.

5. Через певний час він цікавиться:
а) чи сподобався тобі букет;
б) забуває, які квіти подарував тобі;
в) запитує, як довго простояв букет;
г) взагалі нічого не згадує.

6. Він тримає букет:
а) притиснувши його до грудей, квітами догори і вручає тобі, випрямляючи руку;
б) букет лежить поруч (на багажнику велосипеда, на столі);
в) поклавши на зігнуту руку;
г) як віник, догори ногами, опустивши руку вниз та піднімаючи його в останню мить.

7. Вибираючи квіти, він:
а) насамперед потурбується про їх свіжість;
б) цікавиться, що вони означають;
в) проявляє повну байдужість;
г) вибирає, які дешевші.

8. На свято ти отримуєш від нього:
а) чудовий букет твоєї мрії;
б) дорогий, але негарний, зроблений без смаку букет;
в) традиційний букет (кожного разу одне і те ж);
г) що вдалося купити в останню хвилину.

Ну, а тепер тобі лишається підрахувати, яких відповідей виявилось більше.

Якщо переважають відповіді «а»:
Можеш бути певна, він в тебе закоханий і належить лише тобі. Ти для нього просто ідеальна дівчина, заради якої він готовий виконати будь-які побажання. Тут тільки від тебе залежить, якими будуть ваші стосунки в майбутньому. Головне — не прогавити, докласти максимум зусиль, щоб не розчарувати його і зміцнити ваші почуття. Якщо вони взаємні.

Переважає відповідь «б»:
Ти для нього тимчасове захоплення. Йому подобається розважатися і просто байдикувати у твоєму товаристві, але він не буде розкривати перед тобою свою душу і ділитися своїми таємницями. Проаналізуй свою поведінку в його присутності. Може справа в тобі, і ти сама провокуєш його на таке відношення.

Якщо переважають відповіді «в»:
Ви давні друзі, а ваші стосунки позбавлені романтичного ореолу. Такі відносини бувають між людьми, які прожили разом багато-багато років, і їм просто стало сумно й нецікаво. Ви можете передбачати вчинки і бажання один одного, у вас можуть бути спільні друзі чи захоплення. Йому дорога твоя увага та добре ставлення. Але нічого більшого між вами немає.

Переважає відповідь «г»:
Ти йому байдужа, а квіти він дарує, бо «так треба». Саме так виявляють свою увагу вчителям, лікарям, керівникам і просто «потрібним» людям.

Сад японський

Садок — він і в Японії садок, нехай і вишневий. (Ти ще не забув, як по-японськи буде квітуча вишня!? Вірно, сакура!) Отож таких сакурових садочків у них там хоч греблю гати... А якщо не хочеться гатити греблю, то можна робити з ними щось приємніше. Наприклад, відпочивати, слухати жебоніння струмочка у себе під вухом. Такого маленького, такого миролюбного, як і сам парк.

Японці все роблять під свої розміри. Люди вони невеличкі, але дуже башковиті. І все, що намудровують, виходить у них так гармонійно, що й самому іноді закортить перетворитись на маленького японця з розкосими оченятами.

Мистецтво каменю та сосен

Художній сад як різновид японського мистецтва виник дуже давно... Ще у X-XII століттях. І треба було йому кілька сотень літ отак доростати, аби набув він свого розквіту аж у XIV-XVI ст., коли досягнув основних норм та правил композиції. Дотепер мистецтво японського саду збереглось не лише як данина середньовічній моді, а й як внутрішня потреба сучасної людини (переважно японця).

Не секрет, що японський стиль парку — не єдина річ на всій земній кульці. Мабуть, доводилось читати і про Версальський палац — еталон французького парку, де доріжки посипані дробленою цеглою, кущики стрижуть під лінійку, а фонтани прикрашають усі відкриті місця. Доводилось тобі чути і про італійський стиль парку зі східчастими терасами та водоспадами, із білосніжними статуями та в'юнкими рослинами. А що вже казати про англійський парк, максимально наближений до природи, де камені порослі мохом, де видно «руїни» стародавніх замків і потічки дзюркочуть просто у траві.

Найбільшу схожість до англійського типу парку має і японський. Щоправда, він маленький, і на перший погляд може видатись, що там усе насадила матінка-природа. Та це зовсім не так... Це — мистецтво, якого треба вчитись не в одного майстра, засвоювати альфи і омеги, набивати руку на камінні та корінні... І тоді...

Поняття японського парку чи саду (що кому більше до вподоби) тепер можна зустріти не лише в Японії, а й практично на всіх континентах нашої блакитної планетки. Навіть найменші пейзажні композиції, які легко розташовуються на тацях чи тарелях, пов'язані із серйозними та цілком дорослими розмірковуваннями (медитаціями) про світ природи, адже це особливий жанр мистецтва, котрий має свої закони.

Різноманітність садів та їхні єдині принципи побудови найкраще і найбільше можна побачити у Кіото — давній столиці Японії. Численні парки розташовані тут у монастирських приміщеннях, адже мистецтво садів значною мірою пов'язане з ідеалами буддизму. Камінь і кілька бамбукових галузок — це уже сад. На терасі у кілька квадратних метрів, засипаній білою морською галькою, розташовано групи каменів різної величини — це сухий сад, або сухий пейзаж. Тут каміння сприймають як скульптуру, і тільки пластична виразність, пропорції, співвідношення об'ємів, розташування та простір формують естетичні якості саду. Замість гальки може бути пісок, а скульптурний об'єм легко створити за допомогою кущів, спеціально підібраних за формою та кольором листя.

Поруч із сухим садом є його близький різновид — сад із моху, де найбільшого «пошанування» вділяють мохам та фактурі поверхні з різними відтінками зелені. Вдале поєднання площин, укритих галькою та мохом, створювало милий для ока рельєф. Не менш цікавим є й сад води, де головним героєм є, звичайно, живодайна волога. А що вже казати про пейзажні сади, котрі містили в собі все одразу: острівки та місточки, групи дерев різноманітної форми, кам'яні пагоди, ліхтарі. Важливо тут і про габарити подбати. Невеличкі сади, у кілька квадратних метрів завбільшки, було спроектовано лише для споглядання. А їхні більші «братики» слугували для прогулянок.

А чому б не закатати собі парк на кілька гектарів!? Ото було б усім де походжати та квіточки нюхати!? Еге ж, це тобі не наші місцеві парки! У японців там землі мало, так що парки й садочки вони влаштовують собі мало не на голові... Тобто просто на даху. Кожен меншбільш пристойний японець (а таких там більше, ніж менше) хоче мати свій рай-

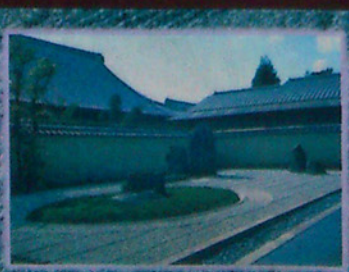

ський куточок. Ось тому і фірми, і великі організації піклуються про те, щоб було куди подіти свої кольорові думки, аби було де відпочити, набратися сил, попити ритуального чаю... Повір мені, японці туди не собачок вигулювати ходять...

Дещо про японські ліхтарики

Вони у них там більшою мірою висять у садах, а не під очима розбишак. У нас же що — ліхтарик та й годі. Тільки не в екзотичних японців. Там кожен ліхтарик має своє призначення і свою назву.

Кам'яні ліхтарі — незмінна прикраса будь-якого саду. Як правило, розташовують їх біля повороту стежинки, на краю потічка чи водойми або ж поблизу містка. Ліхтар — основний елемент у групі каміння, іноді йому дозволяють висіти на дереві. Є такі різновиди ліхтарів: *тачі-гата (п'єдестальні)*, від 1,5 до 3 метрів, для великих садів; *ікекомі-гата (приховані)*, світло скероване на землю; *якімі-гата* (наче вкриті снігом) — біля водойм, квадратної або круглої форми, в основі з кам'яними чи бетонними підставками та матовим склом; окі-гата (маленькі) — у відповідних садочках.

Кам'яні башти, або пагоди, мають непарну кількість ярусів із пластинками, найчастіше — чотирикутними, іноді — шести- та восьмикутними або круглої форми. Мають вони і своє чітке місце: біля мостів, водойм або ж поруч із декоративним камінням перед великими деревами.

Цукубаї — незмінний традиційний елемент японського саду, що являє собою кам'яну чашу 20-30 см заввишки, з водою, де традиційно мили руки перед чайною церемонією. Іноді їх могли розташовувати не на підвищенні, а на рівні землі...

І ще трохи деталей

Суте-ісі — мистецтво розташування каменів — найважливіше в роботі садового художника. Каміння підбирають за формою, кольором, фактурою, відповідно до характеру та розмірів саду, його стилю та індивідуальних забаганок. Різновиди цього каміння: статуя, низька вертикаль, плоске, лежаче та вигнуте. Найбільшого значення надають головному і найбільшому каменю в саду, до якого допасовують усі інші. Традиційно туди ставили один великий і два маленькі. А простір між камінням засаджують травами, кущиками, квітами.

Кам'яні доріжки та стежинки — невід'ємна деталь японського саду. Для цього знаходять камінням з одного боку гладке, і всіма нерівностями його заривають у землю. Виходить щось дуже схоже на європейську бруківку. Не відкидають японці й піску та дрібненького гравію різних відтінків: від білого та сірого до темно-коричневого та чорного. Іноді на гравій та пісок наносять граблями різні рисунки-лінії, а потім ходять і тішаться, ходять, і ще дужче тішаться...

庭

福

А що вже казати про дерева та рослинки! У садах квітів тримають небагато — більше дбають про те, аби насаджувати вічнозелені дерева зі свіжими та цікавими відтінками зеленого. Усе це повинно гармоніювати з камінням, гравієм, піском і навіть водою... Із самими японцями, звісно, теж. Улюблене деревце японців — сосна, яка символізує довголіття; серед квітів найбільшої переваги заслуговує... слива, а серед кущів — камелії, азалії та хагі. Коло самої хатинки саджають широколисті дерева, наприклад, бананове. Після дощу з нього поволі стікають струмочки і створюється ефект «музики крапель».

Японські садоводи знаються й на мистецтві розростання та конфігурації крон. Вони вміють підрізати коріння та пересаджувати так, що дерево стає не тільки прикрасою саду, а й довершеним творінням рук людських.

«Садок японський коло хати», — сказав би Шевченко, якби народився й прожив у Країні Вранішнього Сонця...

Коло хати...

Не тривожте богомола

Джунглі. Вечір. Тиша — як на морі в найсильніший штиль. Капітан Немо (я тобто) зачудовано спостерігає, як тропічне сонце скочується за горизонт... Якщо хочеш знати, ніч у тропіках настає дуже швидко. Ще тільки недавно, здавалося, тут і там буяло життя в усіх своїх фарбах, аж раз — і вже ніч. Короткі сутінки тропічні, тож якщо хочеш побачити, як сідає сонце, гав тут не лови.

Навколо — ні душі. Аж тут... Дивина, разом зі мною захід світила спостерігає якась дивна світло-зелена істота. Придивляюсь краще — велика комаха. Маленька голівка з випуклими очима, яка повільно повертається в різні боки, оглядаючись довкола. Таке враження, ніби вона уважно прислухається до звуків, які поволі затихають разом з останнім сонячним промінням. Десь я її вже бачив, але де?..

Тю, та це ж богомол, в Африці я з ним і познайомився. Заразом і дізнався, що богомолом назвали так цю комаху аж ніяк не через надмірну сумирність. Придивись уважніше до цього створіннячка. Це — небезпечний хижак, який залюбки пожирає всіляких комах і нападає на всіх, кого тільки зможе подужати. Деякі особини особливо крупних видів наважуються хапати навіть жаб, ящірок, мишей, птахів! Тож не такі вже й сумирненькі ці мешканці комашиного царства.

Назвали комаху богомолом через її силует. «Застигаючи» в очікуванні жертви, постаттю вона дуже нагадує фігуру людини, що склала руки на грудях для молитви.

У світі живе понад 2000 видів богомолів, переважно в тропічних та субтропічних широтах. Найпоширеніший — звичайний богомол. Його довжина — від 4 до 7 см. На півдні Африки цю комаху вважають святою, а бушмени богомола називають Кабу і складають про нього легенди, казки. У Середній Азії існує повір'я, ніби птахи, рятуючи гніздо від змії, приносять у дзьобі богомола. Такий захисник може виколоти змії очі і назавжди відбити бажання ласувати яйцями та пташенятами.

Багато народів вважають богомола одною з перших істот на Землі. Давні греки богомола називали пророком і казали: якщо запитати в нього дорогу, він вкаже шлях, витягнувши свою ногу у потрібному напрямку.

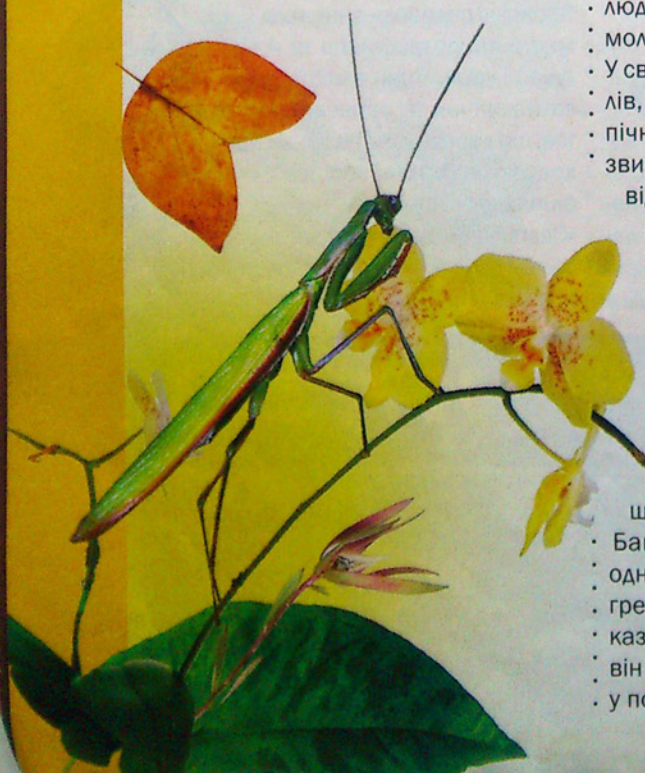

Великі ненажери

Спостерігаючи за личинкою богомола, вчені підрахували: за 85-днів свого розвитку вона з'їла 147 люцернових попелиць, 41 плодову мушку і 266 кімнатних мух! Переклавши на більш доступну мову, можна так сказати: півсотні богомолів знищують за літо 1,3 кг різних комах.

Богомоли полюють тільки на тих комах, які рухаються, на тих же, що спокійно сидять чи висять просто «перед носом», — нуль уваги! На здобич богомол чатує по кілька годин підряд, пильно спостерігаючи за всім, що діється довкола. Помітивши щось смачненьке, він починає тихенько підкрадатися до обраної жертви. Під час руху він похитується в різні боки, імітуючи коливання травинки чи листочка від вітру. Та передні лапки завжди напоготові.

Богомол, як і більшість комах, має шість лапок. Друга і третя пара — це тоненькі, як соломинки, ноги, але міцні й рухливі. А от передні лапки — небезпечна зброя. Стегно і гомілка комахи складаються, мов складаний ніж, притискаючись одне до одного нижніми поверхнями. А ці поверхні вкриті гострими зубчиками-шпильками. На стегні цих шпильок аж три ряди, і вони нагадує зубасту пилку. Як тільки якась комаха опиняється на відстані «витягнутої лапи», богомол різко викидає передні лапи, стискаючи здобич у смертельних обіймах. Все, жертва в капкані, і з нього їй уже не вирватись. Богомол тут же починає пожирати жертву, перекусуючи міцними щелепами місце з'єднання голови з тілом. Так він паралізує жертву, «відключає» її нервову систему. Так само хапають здобич і водяні скорпіони, і водяні блощиці-ранатри, але таких гострих колюхів, які можуть взяти в полон поживу особливо великих розмірів, не має ніхто, крім богомола.

Якщо треба відлякати ворога, богомол стає у грізну позу: розправляє крила, збільшується в кілька разів, потирає крилами об черевце і видає страшні шиплячі звуки. Він погойдується з

боку в бік, підносить догори ноги-клешні, вкриті жахливими шпильками. Тут хто хочеш перелякається!

Полювати богомолу допомагає його забарвлення, воно робить комаху непомітною у траві. Є види богомолів, які живуть на деревах, вони мають коричневий відтінок, а виглядом нагадують кору. Камуфляж!

Серед великої кількості богомолів є досить цікаві екземпляри, наприклад: богомол-малюк, довжина якого не перевищує півтора сантиметри; саравакський богомол, який для залякування ворогів влаштовує цілу психічну атаку з вип'ячуванням усіх яскраво розфарбованих частин тіла, шурхотінням крилець і «тарабаненням» лапками; африканський богомол, що вміє демонструвати свою грізну натуру, піднімаючи крильця з яскравими плямами, які схожі на очі; безкрилий земляний богомол; тропічний богомол, який у мистецтві камуфляжу та маскування зайшов так далеко, що став більше схожим на гілочку чи листочок, аніж на комаху. Та найцікавішим і найпривабливішим з них є, звичайно ж, богомол-емпуза.

Родичка Баби-Яги, або богомол з Червоної Книги

Емпуза — давньогрецька родичка відомої тобі з дитинства героїні багатьох казок — Баби-Яги. У грецьких розповідях це жахливе створіння постійно супроводжувало Гекату — богиню нічного мороку, привидів і усілякої нечистої сили. Можливо, тобі Баба-Яга і не була страшною, а от у Давній Греції Емпузою й справді лякали нечемних дітей.

Існує два види емпуз — смугаста та рогокрила. Вони схожі на маленькі зелені палички з трикутними головами, які можуть повертатися в різні боки. На голові в емпузи є наріст — дзеркальце, з допомогою якого комаха пускає «сонячні зайчики». Здогадуєшся для чого? Звичайно, щоб привернути увагу інших комах, які думають, що це краплинка роси, і летять, щоб вгамувати спрагу. У нижньому куті голови знаходиться рот і потужні жувальні щелепи, а у двох верхніх кутах — випуклі круглі очі, над якими стирчать виступи-ріжки. Передні ноги емпузи значно довші, ніж в інших видів, але, як у всіх богомолів, вони вкриті великою кількістю гострих зубчиків, які врізаються в тіло жертви і не дають їй жодних шансів на втечу. Найчастіше комахи харчуються мухами та метеликами, але не відмовляться й від цвіркуна чи бабки. Емпузи непогато літають, можуть долати відстані 6-7 метрів. А живуть вони в засушливих місцях.

Коханий, я тебе з'їм!

Саме так сказала б самка богомола, якби вміла говорити. Скажеш, жарт? Як би не так! У шлюбний період самки богомола справді пожирають своїх партнерів, причому часто просто в момент спарювання. Нашепоче самцю щось своєю богомольною мовою, нашелестить йому ласкаво, а потім раз — і відтяла міцними щелепами половинку від своєї половинки. Отаке кохання в богомолів — канібальне. І це зовсім не залежить від уміння самця поводитися із «дамою свого серця». Така участь чекає усіх богомолів. Зрештою, поїдання одне одного характерне і для деяких видів павуків. Закон джунглів: не з'їв ти — з'їли тебе. Бр-р-р!..

У назначений час самка відкладає яйця. Спочатку вона випускає з рота спеціальну коричневу пінисту рідину, яка застигає на повітрі. Потім у цей контейнер, що має подвійні стінки для підтримування певного рівня вологи, майбутня мама-богомолиха ховає своє потомство. Тут йому не страшні навіть зимові морози до 18 градусів. У кожній кладці знаходиться від 100 до 300 яєць. А навесні з них вилазять личинки. Вони надзвичайно рухливі. Уся поверхня їхнього тіла вкрита маленькими шпильками, які допомагають личинці протискатися через отвір, вибираючись на поверхню.

Перед тим як стати дорослою комахою, богомоли зазнають кілька ліньок: самці чотири, самки вісім. Перші 2-3 дні личинка нічого не їсть, потім переключається на сарану, попелицю, тарганів... Живуть ці чудернацькі створіння рік: від весни до пізньої осені.

Французький ентомолог Жан-Анрі Фабр так сказав про богомолів: «Серед комах нашої планети не існує більш дивної істоти, аніж богомол. Це маленький привид, диявольська примара. Його загострена фізіономія пасувала б самому Мефістофелю». Ось така вона, ця комашка з «сумирною» назвою!

Рівне поле, круглий м'яч, жуто на футбольний матч!

«Футбол став таким популярним тому, що він... найдешевший вид спорту. Адже не потрібно платити грошей, аби навчитися грати у футбол».

Пеле

Ось так. І спробуй не погодитись із самим Королем футболу. Куди прожогом несуться Петрики, Васьки та Сергіяки-забіяки, щойно продзеленькоче дзвоник на перерву? В бібліотеку книжки читати? Чи, може, вірші першокласницям декламувати? Ага, дзуськи! Правильно, на футбольний майданчик вони біжать.

Де батькам шукати своє чадо, якого довго немає зі школи? На подвір'ї перед будинком, де голосно гупає футбольний м'яч та з усієї сили свистять болільники з імпровізованих трибун. Куди, як не туди, приведе суворого татка його футбольна інтуїція, і рука, яка було рішуче вже потяглася до паска, поволі тягнеться назад, побачивши чадо, яке на всіх парах увірвалося до штрафного майданчика суперника, обвело захисника, зробило обманний замах і...

Десь тут на Альбіоні, на тайже стадіоні...

Правий був Пеле: футбол — спорт №1 хоча б тому, що він найдоступніший. Все, що для нього потрібно, — це круглий м'яч, пара вправних ніг та трішечки рівного місця. А ще — певне число товаришів по команді та, звісно ж, суперників рівно стільки ж. Скільки саме? А то вже коли як вдасться. Наприклад, у XVII-XVIII століттях в Англії команди могли нараховувати до 500 чоловік! Любили англійці активно відпочити у святкову днину, а особливо жителі столиці. Збирались на околиці Лондона, ділились на команди (до участі у грі допускалися всі чоловіки, але щоб мав не менше 18 років), і тоді таке творилося!..

Матч починався рівно опівдні і тривав до заходу сонця. М'яч, роль якого виконував бичачий або поросячий міхур, копали, кидали руками, за нього мало не на кулаках билися. У «добрі старі часи» (як полюбляють казати самі англійці) футбольне поле після завершення гри мало чим відрізнялося від поля битви десь під Гастінгсом чи Ватерлоо. Один француз, який мав задоволення бачити це видовище, писав: «Якщо англійці називають це побоїще грою, то як же в них виглядає бійка?» Написав — і дременув через Ла-Манш до своєї Франції. Від гріха подалі.

Простим людям такі забавки-масовки з вивільненням сили-силенної тілесної енергії дуже подобались, дарма що на полі не тільки грали, а й зводили старі рахунки. А от власті дивились на подібний спосіб дозвілля досить-таки косо: які не які, а заворушення!

Такий був тоді футбол, щось середнє між боями без правил та ярмарковою розвагою.

Вибігали на арени сери, пери, джентльмени...

На початку XIX століття футбол несподівано набув популярності в так званих «публічних школах», таких як школи Регбі, Чартерхаус, Уїнчестер, Ітон та Херроу. У школах цих особливої ваги надавали твердій дисципліні, фізичній підготовці, сумлінному вивченню наук та мистецтв. Організовані ігри ставали частиною програми навчання в цих школах. Кожна з приватних шкіл мала свої традиції, в тому числі й футбольні, дотримувалася «своїх» правил гри. На той час футбол став улюбленим проведенням часу офіцерів, солдатів, студентів, школярів. Оскільки правил гри не було, кожна школа чи військова частина грала в той футбол, який був їм більше до душі. Звісно, це не дозволяло проводити футбольні матчі між школами чи коледжами.

В одних школах головним у футболі вважалася гра ногами, в інших — як ногами, так і руками.

Уїльям Уебб порушив правила — англійці регбі не прогавили...

У 1823 році в приватній школі Регбі стався випадок, який призвів до несподіваних і далекосяжних наслідків у розвитку гри. Студент Уїльям Елліс порушив правила гри у футбол, за що й був засуджений своїми колегами. У шкільному дворі й до сьогодні стоїть камінь, на якому «злочинний акт» Елліса увічнений такими словами: «Цей камінь поставлено на честь Уїльяма Уебба Елліса, який, нехтуючи правила футболу (що існували в його час), вперше взяв м'яч у руки і понісся до воріт суперника ...» Так на світ з'явилася гра регбі. Був це 1832 рік.

Кожному спорту — славетні рекорди!..

Хто сказав, що рекорди — тільки для одиночних видів спорту?! Що складного в тому, щоб сказати, хто стрибнув найдалі, хто прибіг найшвидше чи приплив найпершим? А от ти мені нагадай, скільки разів «Реал» (Мадрид) вигравав Кубок чемпіонів? Чи хто має найбільше чемпіонських титулів? Важко?

Так, я не сперечаюсь: головне у футболі — рахунок, результат, вершина, але ж не закривати цим кінцевим пунктом прибуття ті славні віхи, що трапляються на шляху команд!

Гайда за мною, допитливий читачу, крізь хащі цифр та статистичних викладок! Яких тільки рекордів немає у футболі! От, скажімо, забиті м'ячі...

Так, рекорд кількості голів, забитих одним гравцем у матчі команд першого класу, — 16 — встановив Стефан Станіс («Рейсинг Клуб де Ланс») у матчі за Кубок Франції в 1942 році проти команди «Обрі-Астюрі» в Лансі (Франція). Рекордне число голів, забитих одним гравцем у міжнародних матчах, — 10 — в активі датчанина Софуса Нільсена у грі проти Франції (17:1) на Олімпійських іграх у 1908 р. Стільки ж забив Готфрід Фукс у грі Німеччини проти Росії (16:0) на Олімпійських іграх 1912 року у Швеції.

Максимального рахунку в міжнародних матчах було досягнуто в зустрічі Англії з Австралією в Сіднеї 30 червня 1950 року, англійці тоді виграли — 17:0. Найбільший рахунок, зафіксований в іграх першого класу, — 36:0 — був у матчі на Кубок Шотландії між командами «Арброт» та «Бон Аккорд» у 1885 році.

Найрезультативніший гравець світової першості — француз Жуст Фонтен: на чемпіонаті 1958 року він став автором 13 голів.

50 годин тривав найдовший за всю історію футболу матч, проведений у Варшаві в 2000 році. В ньому зіграла тисяча футболістів, які поділились на команди «білих» та «синіх». Перемога дісталася «синім» — 973:941.

З життя воротарів. Англієць Пітер Шилтон, зігравши 1390 разів в офіційних матчах вищого рівня за британські команди, встановив рекорд тривалості спортивної кар'єри. Гол, забитий 17 березня 1991 року голкіперу мадридського «Атлетіко», перервав «суху» серію на рекордній 1275-й хвилині. Якщо перевести цей показник у матчі, то вийде, що непробивним воротар лишався понад 14 ігор. Непогано! А рекорд для збірних — 1142 хвилини, з вересня 1972 до червня 1974 — встановив італієць Діно Дзофф. Воротарю збірної Англії Віллі Генрі Фулку належить дещо кумедний рекорд: при зрості 190 см вага його складала 165 кг! Одного разу через Фулка навіть довелося зупинити гру — він зламав перекладину воріт.

Рекордне число болільників — 199 854 — зібралося на найбільшому стадіоні світу «Маракана» (Ріо-де-Жанейро, Бразилія) на фінальному матчі між командами Бразилії та Уругваю. Команда Бразилії тоді програла. Глядачі були такі обурені грою, що на кінець матчу на стадіоні не лишилося жодного бразильського уболівальника.

Вже згадана «Маракана» вміщує на своїх трибунах 205 000 уболівальників. Ніякому спорткомплексу «Олімпійський» таке й не снилося. Інший «бразилець» — стадіон «Морумбі» (Сан-Паулу) вміщає 180 тисяч любителів поуболівати. Поряд з такими велетами стадіон у Порту-Алегрі на 110 тисяч глядачів чи «Мінейрао» у штаті Мінас-Жерайс (130 000 чоловік) скидаються на дитячі ігрові майданчики.

Пелé

Король футболу

Візитна картка короля

Справжнє ім'я: Едсон Арантес ду Насіменто

Дата народження: 23 жовтня 1940 р.

Місце народження: Трес-Коросайєс, штат Мінас Жирайс, Бразилія

Амплуа: нападаючий клубу «Сантос» та збірної Бразилії

Титули: 32 перемоги в чемпіонатах, в тому числі чемпіон світу (1958, 1962, 1970), найкращий футболіст планети всіх часів.

Голи: 1281 гол у 1363 матчах. 90 хетриків, 30 покерів (4 м'ячі за гру), 4 рази забивав по 5 м'ячів та раз — 8 голів за матч.

Коли хочеш зробити якомусь футболісту приємне, не бажай йому всіх кубків світу та золотих медалей, просто скажи: «Будь швидким, як Блохін, влучним, як Зідан, дорогим, як Вієрі, та знаменитим, як Пеле!» Якщо він справжній футболіст, то побажання твоє оцінить. А надто заключну його частину, там, де про Пеле. Бо Пеле — це... Втім, нема потреби пояснювати, що то за футболіст, де грав і скільки м'ячів забив. Бо то — Пеле!

17-річний чемпіон

Футбольний талант Пеле виник не на порожньому місці. Його батько Жоан Рамос ду Насіменто був професійним футболістом, навіть персональне прізвисько мав — Дондіньйо. Був він колись одним з кращих майстрів у грі головою, та блискучу кар'єру перекреслила травма. Його справу продовжив син, який хоч і жив футболом, проте перші свої мідяки заробляв чищенням взуття. А стати він мріяв не футболістом, а пілотом.

Та, видно, не судилося борознити Едсону повітряні простори: коли хлопцеві було 11 років і він грав за дитячу команду «Американья», поклав на нього своє селекційне око Вальдемар ду Бріто, учасник чемпіонату світу 1938 року і постать у світі футболу дуже поважна. Він запросив юне обдаруваннячко у свою команду «Атлетік», а коли Едсону бамкнуло 15, порекомендував його «Сантосу» з Сан-Паулу, сказавши, ніби між іншим: «Цей хлопець стане найкращим футболістом у світі».

Перший матч за «Сантос» Пеле зіграв 7 вересня 1956 року, вийшовши на заміну. У першому ж матчі забив один із семи переможних голів у ворота суперників, а воротар Сулуар потрапив до історії саме тому, що став першим голкіпером, який пропустив гол від самого Короля футболу.

Щоправда, наступні чотири місяці майбутній король сидів на голодному пайку, забивши всього тільки один гол. Проте фантастичний дриблінг Пеле, його вміння вести м'яч, обігрувати суперника на швидкості не могли не датися взнаки. І в наступному сезоні він забиває вже 32 м'ячі, стає гравцем основного складу рідного «Сантоса».

1958 рік — дебют на чемпіонаті світу. Свій перший «міжнародний» гол Пеле забив у ворота збірної Уельсу. Цей гол він назвав найважливішим голом у своїй професійній кар'єрі. Збірна Бразилії вперше стала чемпіоном світу, а Пеле — наймолодшим в історії футболу чемпіоном. Було йому 17 років.

Футбольний Король

Щоб перелічити всі голи, які забив Пеле, не вистачило б і журналу. Проте про деякі досягнення все одно варто згадати. На першому місці — рекорд 19-річного футболіста: за сезон у 100 матчах забито 126 голів! Незабутній і 1000-й гол, який Пеле забив на десятому році кар'єри в «Сантосі». А всього з 1956 по 1977 рік він забив 1281 гол! Фантастика! Минуло вже понад 25 років, як Пеле повішав бутси на цвяшок, але скажи, хтось підступився до його досягнень? Ні, бо навіть у футболі король має бути один.

Пеле не мав слабких місць. Найшвидше бігав, найвищ стрибав, прекрасно бив з обох ніг. На полі він поводився коректно, хоча міг на грубість відповісти тим же. Та першим ніколи не починав.

Один з важливих елементів гри, каже Пеле... — крик. «Покричиш на партнерів — і вони краще починають грати. А гаркання на суперника дає більше користі, ніж хороший фінт, пас чи удар». Для Пеле не існувало жодних секретів у техніці гри, не один воротар починав дрижаки ловити, коли на його майданчик влітав сам Король. А секрет його віртуозного володіння м'ячем, на думку самого Пеле, був дуж простий. «Береш апельсин, — казав він, — і відпрацьовуєш з ним техніку володіння доти, поки він не триматиметься твоїх ніг, наче прив'язаний». Мабуть, сто сім потів зійде, поки навчишся. Талант талантом, а працювати теж треба.

Весь світ облетіло фото, на якому Роберт Кеннеді (не плутати з Джоном) обіймає в роздягальні «Маракани» під душем намиленого Пеле. Або історія про перемир'я на одну добу в громадянській війні у Заїрі: суперники хотіли подивитися матч за участю Пеле. Зігравши, «Сантос» поїхав у Бразилію, а заїрці продовжили свою війну. Подейкують, що до Пеле навіть зверталися з проханням помирити воюючі племена у Руанді.

Одного разу Пеле навіть був нагороджений міністерством освіти. Саме після чемпіонату світу 1958 року вийшла книжка «Я — Пеле», і тисячі хлопчисьок засіли за букварі, аби лишень прочитати книжку про кумира. Цікавий випадок трапився на матчі в Колумбії: суддю, який насмілився вилучити з поля Пеле, розгнівані глядачі вигнали зі стадіону, а Пеле змусили повернутися на поле і завершити поєдинок.

Або такий факт. На честь англійської королеви, яка саме приїхала до Бразилії, відбувся товариський матч між збірними Ріо-де-Жанейро та Сан-Паулу. Після матчу Її Величність вручала капітану команди-переможниці кубок. Звичайно, його приймав Пеле, а тисячі фотографів хотіли зняти це дійство. Служба безпеки заважала, трибуни свистіли, учасники церемонії поспішали, а місцеві чиновники посилено працювали ліктями, аби пропхатися в перші ряди і сфотографуватися з Королем і Королевою. Її Величність вручила кубок Пеле і хотіла відійти, аж тут зарепетували: «Куди ти, Королево! Стій! Не спіши! Встань поряд з Ним!» Не Пеле мав підійти до Королеви, а «Королево, стань поряд з Пеле!»

Ні в кого у Бразилії не викликає посмішки підпис під фотографією: «Король і один з його болільників». «Один з болільників» — то сам Папа Римський. На своєму віку Пеле зустрічався з 9 королями, однією королевою, 70 президентами і побував у 88 країнах світу. В різних країнах написано понад 90 пісень про Пеле. Компанія «Пепсі-Кола» встановила у 1976 році премію імені Пеле у 10 тисяч доларів — для кращого гравця року у США.

Яких би вершин не досягав Пеле, він завжди лишався простою, доступною людиною, яку не зіпсувала «зіркова» хвороба. Кожний глядач, якому вдавалося пробратися крізь охоронців до Короля, повертався з омріяним автографом. А ще Король сентиментальний. Він плакав, коли утретє став чемпіоном світу. Рюмсав, коли забивав свій тисячний гол. Не міг стримати скупу чоловічу сльозу, коли прощався з футболом. Спробуй тут не заревіти, коли вся «Маракана» (а це двісті тисяч горлянок) кричить: «За-ли-ши-ся!!!»

Актор, бізнесмен, міністр

Талановита в чомусь одному людина не губиться й в інших сферах діяльності. Кіно. Вперше на екрані Пеле засвітився в середині 70-х у фільмі «Пеле. Майстер і його метод». Фільм отримав 11 міжнародних призів. Як актор, наш футбольний Король дебютував у мелодрамі «Чужі» в 1969 році. А вже через три роки він зіграв головну роль у фільмі «Похід». «У нього немає дефектів професіонала, але зберігається чистота почуттів любителя», — говорили про Пеле режисери. Надалі були ролі у фільмах «Перемога» (1981), «Педро Міно» (1984), «Диваки і Король футболу» (1986).

Пробував Пеле себе й у бардівських піснях. А потім переключився на рекламу різної продукції. Нахвалював магнітофони, мотоцикли, велосипеди, авіакомпанії, вітамінні напої, льодяники, магазини, банки, спортивний одяг, джинси, каву... І ніколи — алкоголь та тютюн. Сам не пив, не палив і інших не спокушав. Рекламні таланти Короля виробники оцінили у 80 мільйонів доларів. Цікаво, чи заробив би він ці гроші у футболі?

А в 1995 році став Пеле міністром спорту Бразилії і загорівся завданням зробити спорт всенародною улюбленою формою відпочинку всіх бразильців. Особливо дітей. Влітку того ж року він став одним з організаторів першої у Бразилії олімпіади індіанців.

Пеле має друзів на всіх континентах. Він бажаний гість на урочистостях та святкуваннях. І невідомо, чи скоро з'явиться футболіст, якому Пеле міг би віддати свою корону, на якій золотими літерами виведено: «Король футболу».

Брахмани, віманы, аероплани...

Зрозумів професор Крапка (тобто я) одну цікаву річ: що старшим стаю, то більше погоджуюсь із Сократом, який любив говорити: «Я знаю, що я нічого не знаю». А потім малював на землі коло і казав: «Уявіть собі, що це коло — мої знання, а все, що поза ним, — це те, чого я не знаю». І пояснював: коли збільшується кількість знань, то збільшується і межа з невідомим. Тож і виходить, що чим більше ми знаємо, тим більша наша межа з невідомим, тобто більше стає такого, чого ми не знаємо. Парадокс? Можливо, але я вніс маленьке уточнення: «Я знаю, що я нічого не знаю НАПЕВНЕ». Ось так. Колись я щиро вірив, що першою людиною, яка відірвалась від земної поверхні, був Ікар. Та й то міфологічною. Тепер же пальму першості віддають героям індійських епосів, яких до того ж багато хто вважає реальними. Настільки реальними, як і ті апарати, на яких вони літали.

Описи літаючих об'єктів «віман» трапляються не лише у «Рамаяні», але й у «Рігведі» (II тисячоліття до нашої ери) та інших творах, котрі дійшли до нас із сивої давнини. У «Рігведі» грізний бог Індра мчав на повітряному кораблі у безмежні простори, воюючи проти демонів та застосовуючи проти них свою страшну зброю.

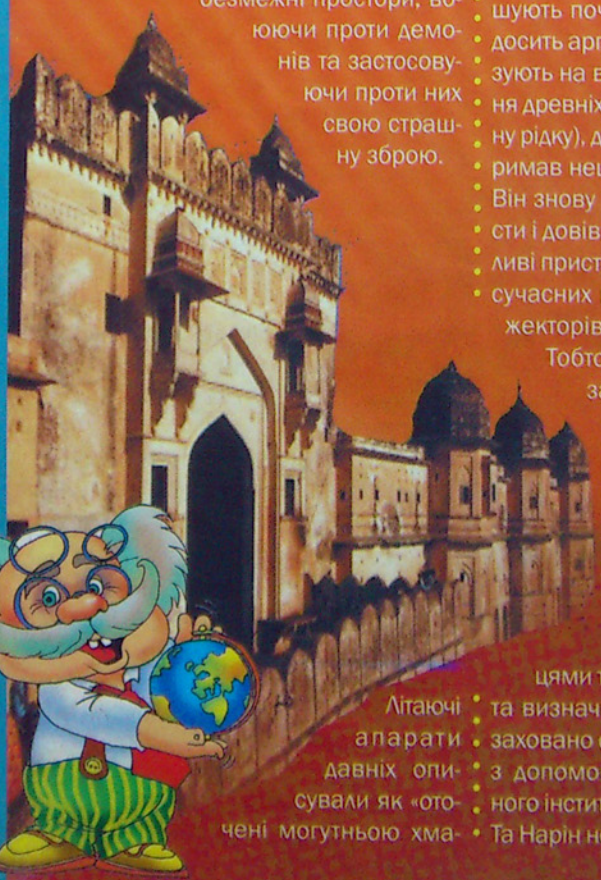

Літаючі апарати давніх описували як «оточені могутньою хмарою метеори», як «полум'я літньої ночі», як «комету в небі». Вірити чи не вірити цим дивним свідченням!? Авжеж, скептики домішають до цих вельми суперечливих фактів чималу порцію фантазії, багатющої уяви та ще чогось, чого не перевіриш. А хіба ж не дивина, що індійські боги обрали собі для воювання із недругами не драконів та мега-птицю, а «літаючі апарати»?!

Наступна зупинка — планета Земля...

Авторство трактату «Віманік Пракаранам» (що з санскриту перекладається як «Трактат про польоти») приписують мудрецю Бхарадваджу. Як і частину гімнів з «Рігведи». Вперше цю книжечку було опубліковано лише 1943 року з позначкою, що вона — лише сорокова частинка унікальної праці «Вімана Відьяна» («Науки про повітроплавання»), яку нам ретельно передавали мудрі люди з покоління в покоління шляхом усного переказування. Побачили її вчені — і відразу очі в них загорілися: «Невже жителі Давньої Індії володіли секретами повітроплавання?»

Так, окремі уривки книг і справді змушують почухати вчені потилиці: там є досить аргументовані описи, котрі вказують на високі технологічні досягнення древніх. Три матерії (дві тверді та одну рідку), добуті на основі цих описів, отримав нещодавно учений Нарін Шетх. Він знову і знову перечитав давні тексти і довів, що там описано й інші важливі пристрої, котрі виконували функції сучасних радарів, фотоапаратів, прожекторів та сонцеенергозбирачів... Тобто усього такого, чому давні зараз уже б не здивувалися.

Літаючі апарати створювали з металу трьох видів: «сомака», «саундаліка», «маурхвіка», а також сплавів, котрі могли витримувати високі температури.

Наріну Шетху довелось просидіти над давніми таємницями три рочки, аби «розкодувати» та визначити 14 елементів, за якими заховано сплав «Чамбак мані». А потім з допомогою Індійського технологічного інституту вдалося виготовити його. Та Нарін не думав зупинятися на досягнутому. Ще більшою сенсацією стали для дослідників розповіді про сім дзеркал та лінз, котрі могли встановлювати на борту «вімани» для візуальних спостережень. Було навіть «дзеркало Пінджули» — захист очей пілота від спопеляючих «диявольських вогнів» противника.

...і потужна ударна хвиля

Аналіз «Віманік Пракаранам» довів англійського вченого Девіда Девенпорта до унікальної здогадки про причину раптової загибелі міста Мохенджо-Даро часів давньої цивілізації в басейні ріки Інд. Він переконаний у тому, що там спрацювала зброя надпотужної руйнівної сили.

Епос «Рамаяна» згадує про руйнування міст у тих же краях. Сер Девенпорт і для цього знаходить своє пояснення: на руїнах Мохенджо-Даро, вважає він, є сліди високої температури та потужної ударної хвилі. Чи не наслідок це ядерного вибуху? Знайдені там уламки кераміки підозріло оплавлені. Хімічний аналіз не відкидає й того, що вони піддались впливу температури понад 1500°С. Концепції та ідеї «Віманік Пракаранам» не відповідають ні часу, ні про-

стору, до яких належать усі ці загадкові розповіді. Та й описана у книзі технологія докорінно не така, як сучасні космічні: літаючі об'єкти рухаються якоюсь внутрішньою силою, а не паливом. А літали так, що куди теперішнім МІГам чи «Стеллсам»!..

Стоп, десь це ми вже чули! А часом це не НЛО? Чи не є отой самий епічно-героїчний «Віманік Пракаранам» наслідком взаємин інопланетян із представниками земної раси? Може, мудрець та місіонер Бхадравадж був просто здібним ученим, й інопланетяни відважились на контакт з ним!?

Де верх, де низ у просторі?

Цікавим та сповненим потужних таємниць виявився і мудрець Вішвамітра. Він не лише створив свій власний світ, й заслав туди якогось цікавого хлопця Трішанку. А той, довго не розмірковуючи, «здійнявся в повітря, плавно набрав темпу і зник з поля зору». Однак через деякий час невидима літаюча сила знову принесла його на крилах вітру, та так, що він завис над землею догори ногами і став прохати Вішвамітра, аби той негайно виправив ситуацію, що склалася, бо інакше у нього може замакітритись у голові... Мудрець відповів просто, проте незрозуміло: «Навчись приймати речі такими, якими вони є... Та й взагалі, що ж воно таке верх і низ у безмежному просторі, позбавленому орієнтирів та напрямків!?» Не знаю, чи вдалося піддослідному поставити все на свої місця, та поняття про відносність простору, а до того ж верху та низу, стало для нього зрозумілішим.

Справжню поживу для позахмарних міркувань подає нам «Рігведа», зокрема гімн Насадія. Є всі підстави вважати, що умовиводи його авторів про витоки світобудови наближалися до наших уявлень про Великий Вибух! А згадай собі, друже класний, що книга ця була створена ще у другому тисячолітті до Різдва Христового, а то й значно раніше (на думку деяких вчених)...

...і це – ще не все

Кажуть, що існували також апарати для мандрів у межах «сур'я мандали» та «накшатра мандали». На санскриті — до сонця та зірок. Досить аргументів, аби «приклеїти» давнім особливо тісну дружбу з інопланетянами. Тим паче, що на прибульців космічного походження можна списати все, що не піддається більш-менш логічному поясненню... Хіба не так!? Хто крайній у величезній космічній хаті? Інопланетяни! Хто забув замести сліди найбільшого космічного вибуху? Інопланетяни! Хто залишив таємничі сліди на сторінках давніх книг? Авжеж, інопланетяни! Хто винний в розвалі економіки країни? Якщо дуже захотіти, то й цю провину можна повішати на них, зелених. Все вони, паскудні! І не тільки сліди їм приписати, але й суперпотужну зброю колосальної розривної сили, про що йдеться в індійському епосі. Наприклад, у «Махабхараті»... знайшли пристрій «такий яскравий, як 10000 сонць у зеніті». Його застосування вражає своїми жахливими наслідками та призводить до загибелі всього живого.

Сповнені загадками сторінки стародавньої книги надруковані в 1940-х роках у Мадрасі невеликим тиражем. Свого часу індійські друзі привезли ксерокопію та похвалилися унікальними здобутками своєї неньки-вітчизни. На обкладинці красувалась назва: «Війна в Давній Індії» професора В. Р. Дікшитара. Про що вона? Цілий розділ присвячено різновидам зброї. Якої тут тільки техніки нема! І апаратура таємного стеження за противником, і укриття від засобів стеження, і сила-силенна різновидів «вогняної зброї», і «диски смерті», і вдосконалені засоби пересування...

Звідки в древніх суперзброя? Чи варто було космічним богам давати таку потужну зброю в руки дикуватих аборигенів? Невже у космічної місії не було більш фундаментальної мети?

Авжеж, не так просто зрозуміти логіку позаземного розуму, адже ми, сучасні земляни, загрузли в румовищах воєн і не маємо достатньо часу, аби розмірковувати про позаземні речі. Ми ще не до кінця збагнули природу, що нас оточує. Природу, яка намагається нам пояснити щось надзвичайне, демонструючи наші власні помилки та прорахунки.

Вашингтон: актор та просто

Коли я вперше почув ім'я американського письменника Джека Лондона, то страшенно здивувався: як таке можливо, що людина може носити назву міста, до того ж ще й столиці. Ще й робити вигляд, що вона тут ні при чому, що прізвище це від батьків. А потім зі мною трапився і геть курйозний випадок: на одній невеличкій залізничній станції працював чоловік, прізвище якого було... Москва! Не жартую, все чиста правда. Тож коли я почув ім'я Дензела Вашингтона, була вже моя черга робити вигляд, що нічого особливого в цьому немає. (Я ж не знав тоді, що спочатку був генерал Вашингтон, а вже потім однойменна столиця США.)

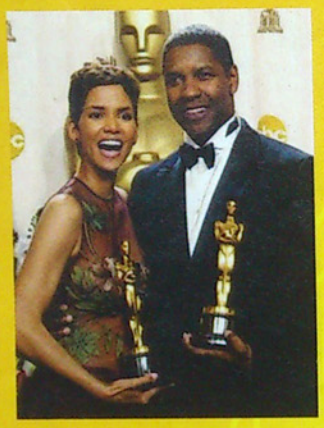

Того самого актора Вашингтона, який про себе говорить: «Я — не кінозірка і ніколи про це навіть не мріяв».

Зараз містер Вашингтон у повному розквіті. Йому 48, півроку тому вийшла нова стрічка з його участю — «Мужність у бою» Едварда Звіка. З ним Дензел уже мав справу в оскароносному фільмі «Звитяга». Були ще «Дружина священика» Пенні Маршалла, де Вашингтон знявся з голосистою Уітні Х'юстон. Подейкують, що роль мала автобіографічне підгрунтя — Дензел сам родом із сім'ї священика.

Впертість за щастя...

Дензелова впертість, як сказали б раніше, червоною стрічкою проходить крізь усі його ролі. Ефект буває різний: або ж Дензелом мотає через неї наліво і направо, або ж вона допомагає своєму власнику чогось-таки та й досягти. Окрім упертості, Дензел успадкував від тата з мамою фантастичну здатність захоплююче розповідати цікаві байки шкільним друзям.

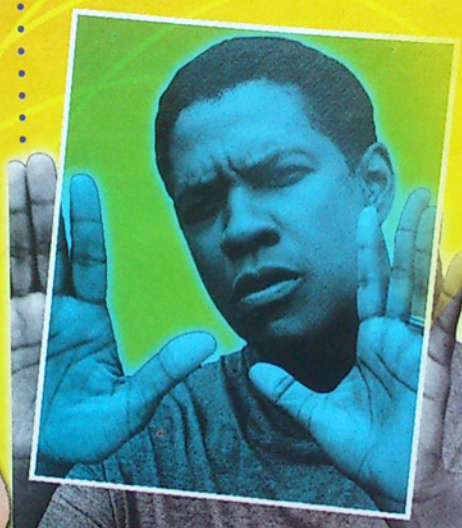

Народившись у грудні 1954 року в Маунт-Вернон (штат Нью-Йорк), Дензелятко пройшло стандартний шлях американського хлопчиська від колиски до шкільної лави. А після школи... Після школи були зйомки в серіалі про трудові будні перукарів та салони краси, навчання в якомусь закладі закритого типу. Долаючи вступні-прохідні-випускні бар'єри, Дензел здобував знання з журналістики, біології, ще й грав у студентських виставах.

А потім занесло його аж до Сан-Франциско, до Американської театральної консерваторії. Через рік студентської праці Вашингтона осяяла ідея: «А чи не зробити мені блискучу професійну кар'єру?» І Дензел вмикає свої таланти на повну потужність.

Взяти з наскоку південні штати (американську кіномекку) у Дензела трохи не склалось... «Нічого! — думає сповнений юначого запалу молодик, — нікуди це від мене не подінеться (як, втім, і я від майбутньої слави)». І повертає голоблі на давно омріяний штат Нью-Йорк. Там тоді працювало чимало чорношкірих театралів. Дензел і собі почав грати. Грав-грав і догрався до того, що 1993 року ірландський режисер Кеннет Брена запропонував йому роль Дона Педро в екранізації Шекспірівської комедії «Багато галасу даремно». Роль шекспірівського персонажа, кажуть, пішла актору на користь. Та сталось це, ясна річ, не зразу.

Без особливих зусиль

У своєму дебюті — фільмі «Вільма» (1977) Вашингтон удавав із себе друга олімпійської бігунки Вільми Рудольф. Далі — повнометражний фільм «Карбонова копія» (1981) і роль позашлюбного сина. Переломною стала роль рези-

дента доктора Філіпа Чендлера у драмі «Ще де-небудь» (1982).

Режисери накинули оком на талановитенького Дензела, почали випитувати про нього, запрошувати на ділові ланчі та дінери, тому все йшло своїм ходом, наче так і справді мало бути. Та Вашингтон не сильно пнувся, аби засвітитися на голлівудських пагорбах. Видно, просто Доля якоїсь миті вирішила подарувати йому сліпучо-білу посмішку на всі тридцять два! Посмішка ця набула вигляду ролі солдата громадянської війни в історичній драмі режисера Едварда Звіка «Слава» (1989) та нагороди «Оскар» — за роль другого плану.

що причаївся собі тихенько в передмісті Лос-Анджелеса.

Загалом, Дензел не має звички просторікувати про справи сімейні. «Кого це обходить!» — резонно каже він, маючи на увазі і приставучих папараці, і просто людей, яких хлібом не годуй, дай у замкову щілину підглядати. Молодець! Тим паче, що на закулісні шурики-мурики часу в акторів не так уже й багато. А в декого його і зовсім немає. Та й особисті переконання чогось-таки варті. Частину зароблених папірців з лицями американських президентів містер Вашингтон перераховує на благочинні акції, жертвує місцевій церкві, спонсорує організацію ВІЛ-інфікованих та згадує час від часу дитячий фонд Нельсона Мандели. Душа-людина!

роль — цього разу в містичному трилері «Влада страху», де він зіграв роздратованого екс-поліцейського, котрий допомагає своїм колегам віднайти серійного вбивцю. Цього ж року містер Вашингтон зіграв ще одну роль (чемпіона з боксу, незаконно кинутого за грати) в «Урагані» Нормана Джуйсона. Для ролі боксера довелося згадати 48-річному і трохи пампушкуватому актору, що є на світі спортзал. Все на зйомках виглядало природно і без комп'ютерних ефектів.

Так м-р Вашингтон став одним із високооплачуваних акторів, який входить до ексклюзивного клубу і мало не щодня ручкається з Томом Хенксом, Брюсом Уіллісом, Джимом Кері. Він завжди грає роль сильних, витривалих, крутих героїв.

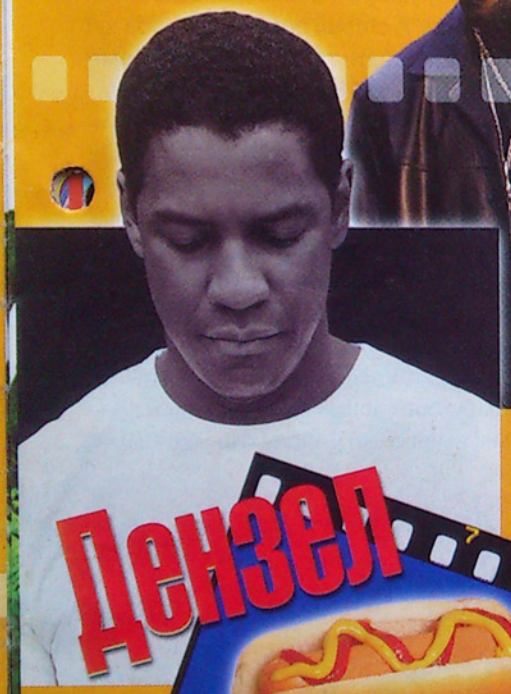

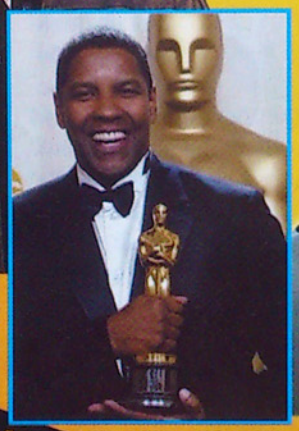

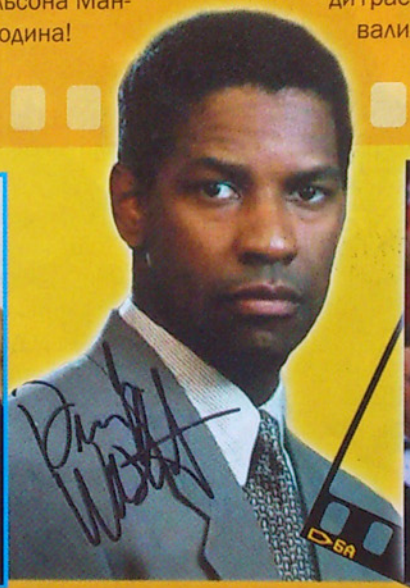

Дензел

Акторські квіти — їхні діти

Зі своєю майбутньою дружиною Паулеттою Пірсон він познайомився на зйомках «Вільми». Про те, як зароджувалось між ними почуття — спалахом, мов блискавка, чи впевнено, проте вперто, — історія мовчить. А ось те, що все це призвело до перевтілення Дензела Вашингтона в сім'янина та люблячого татуся, сьогодні загальновизнаний факт. Ну, а де сім'я, то там і діти, і тут уже акторському сімейству є чим похвалитися: синочок Джон Девід — раз, донька Катя — два, близнята Малькольм та Олівія — три та чотири! А мешкає цей осередок американського капіталістичного суспільства в особнячку,

Мільйони, мільйони...

Після всіх своїх фільмів, а особливо — після «Філадельфії»(1993), «Диявола у блакитному» (1995) та «Мужності під вогнем» (1996) актор поклав собі до кишені понад 10 мільйонів доларів... Що робити з такою силою грошиськ? Поки новоспечений мільйонер сушив собі голову, куди б то його вкласти, аби не прогоріти, на нього, мов пес на велосипедиста, дружно накинулася критика. Дісталося і йому, і фільмові «Дружина священика» (1996). Вашингтон мовчки проковтнув ложку критиканського дьогтю, зціпив зуби і... приступив до зйомок у трилері «Падший» та картини «Його гра». 1999 рік приніс Дензелу нову

Харизматичний і чарівний від природи, він іноді буває суворим буркуном. Та м'який блиск карих очей, оксамитовий голос відразу змінюють думку на протилежну. «Я потрапив сюди тому, що багато працював, а не тому, що зустрічався з потрібними людьми...» — виправдовується Дензел, коли йому доводиться уникати суперпропозицій Стівена Спілберга чи Офри Уїнфрі. Нехай хоч хто запитає у Дензела, чи так легко зберегти міцний шлюб і щасливу сім'ю, залишаючись при цьому і вродливим, і багатим, і талановитим. Дензел знає рецепт: «Це просто! Ти одержуєш роль, виконуєш її добре, а потім ідеш додому. Переступаючи поріг свого будинку, ти перестаєш бути зіркою». Хіба не так!?

дента доктора Філіпа Чендлера у драмі «Ще де-небудь» (1982).

Режисери накинули оком на талановитенького Дензела, почали випитувати про нього, запрошувати на ділові ланчі та дінери, тому все йшло своїм ходом, наче так і справді мало бути. Та Вашингтон не сильно пнувся, аби засвітитися на голлівудських пагорбах. Видно, просто Доля якоїсь миті вирішила подарувати йому сліпучо-білу посмішку на всі тридцять два! Посмішка ця набула вигляду ролі солдата громадянської війни в історичній драмі режисера Едварда Звіка «Слава» (1989) та нагороди «Оскар» — за роль другого плану.

що причаївся собі тихенько в передмісті Лос-Анджелеса.

Загалом, Дензел не має звички просторікувати про справи сімейні. «Кого це обходить!» — резонно каже він, маючи на увазі і приставучих папараці, і просто людей, яких хлібом не годуй, дай у замкову щілину підглядати. Молодець! Тим паче, що на закулісні шурики-мурики часу в акторів не так уже й багато. А в декого його і зовсім немає. Та й особисті переконання чогось-таки варті. Частину зароблених папірців з лицями американських президентів містер Вашингтон перераховує на благочинні акції, жертвує місцевій церкві, спонсорує організацію ВІЛ-інфікованих та згадує час від часу дитячий фонд Нельсона Мандели. Душа-людина!

роль — цього разу в містичному трилері «Влада страху», де він зіграв роздратованого екс-поліцейського, котрий допомагає своїм колегам віднайти серійного вбивцю. Цього ж року містер Вашингтон зіграв ще одну роль (чемпіона з боксу, незаконно кинутого за грати) в «Урагані» Нормана Джуйсона. Для ролі боксера довелося згадати 48-річному і трохи пампушкуватому актору, що є на світі спортзал. Все на зйомках виглядало природно і без комп'ютерних ефектів.

Так м-р Вашингтон став одним із високооплачуваних акторів, який входить до ексклюзивного клубу і мало не щодня ручкається з Томом Хенксом, Брюсом Уїллісом, Джимом Кері. Він завжди грає роль сильних, витривалих, крутих героїв.

Дензел

Акторські квіти — їхні діти

Зі своєю майбутньою дружиною Паулеттою Пірсон він познайомився на зйомках «Вільми». Про те, як зароджувалось між ними почуття — спалахом, мов блискавка, чи впевнено, проте вперто, — історія мовчить. А ось те, що все це призвело до перевтілення Дензела Вашингтона в сім'янина та люблячого татуся, сьогодні загальновизнаний факт. Ну, а де сім'я, то там і діти, і тут уже акторському сімейству є чим похвалитися: синочок Джон Девід — раз, донька Катя — два, близнята Малькольм та Олівія — три та чотири! А мешкає цей осередок американського капіталістичного суспільства в особнячку,

Мільйони, мільйони...

Після всіх своїх фільмів, а особливо — після «Філадельфії»(1993), «Диявола у блакитному» (1995) та «Мужності під вогнем» (1996) актор поклав собі до кишені понад 10 мільйонів доларів... Що робити з такою силою грошиськ? Поки новоспечений мільйонер сушив собі голову, куди б то його вкласти, аби не прогоріти, на нього, мов пес на велосипедиста, дружно накинулася критика. Дісталося і йому, і фільмові «Дружина священика» (1996). Вашингтон мовчки проковтнув ложку критиканського дьогтю, зціпив зуби і... приступив до зйомок у трилері «Падший» та картини «Його гра». 1999 рік приніс Дензелу нову

Харизматичний і чарівний від природи, він іноді буває суворим буркуном. Та м'який блиск карих очей, оксамитовий голос відразу змінюють думку на протилежну. «Я потрапив сюди тому, що багато працював, а не тому, що зустрічався з потрібними людьми...» — виправдовується Дензел, коли йому доводиться уникати суперпропозицій Стівена Спілберга чи Офри Уїнфрі.

Нехай хоч хто запитає у Дензела, чи так легко зберегти міцний шлюб і щасливу сім'ю, залишаючись при цьому і вродливим, і багатим, і талановитим. Дензел знає рецепт: «Це просто! Ти одержуєш роль, виконуєш її добре, а потім ідеш додому. Переступаючи поріг свого будинку, ти перестаєш бути зіркою». Хіба не так!?

Велика китайська стіна

Коли я була маленька, страшенно любила слухати різні казки та легенди. І дуже шкодувала, що не народилася кілька тисяч років тому, адже тоді міфи з легендами вигадувались зовсім не для дітей, а для цілком серйозних і дорослих людей. Для чого? Мабуть, для того, щоб бодай у такий спосіб дати відповіді на численні «чому?», які виникають перед допитливим розумом. Скільки разів тобі розповідали байку про те, що тебе знайшли в капусті? І цікаво, що б тоді нам розповідали, якби капуста в нашому кліматі не росла?

Яйце-райце та Піднебесна

Одна китайська легенда розповідає, що батьком китайської нації був такий собі Пхан-Ку, який народився, а точніше — «вилупився» з правічного Яйця. Звідки на Землі взялося те Яйце, ніхто не знає. Прожив цей китаєць аж 1800 років! За той час із його тіла утворилась природа планети, а від бліх, які на ньому жили, походять китайці. Злізли вони з тіла отого первісного Пхан-Ку і зразу ж заходилися освоювати нову територію. Жити ж десь треба! Давні китайці, як і всі древні, вірили в надприродні сили: духів, драконів, богів, які живуть у річках та горах. А головною і найсвятішою істотою для них було Небо. Ось чому кожного царя в Китаї називали Сином Неба, а всі приналежні йому території — Піднебессям. Та й зараз частенько Китай називають не інакше як Піднебесною (мабуть, скорочення від назви «Піднебесна імперія»). Давно-давно піддані Піднебесної розселилися по Великій китайській рівнині — між річками Хуанхе та Янцзи. Виникло кілька окремих держав, які постійно ворогували між собою. Але попри всі конфлікти китайці були одним народом, мали спільну історію, єдину культуру і традиції.

Мудрість Давнього Китаю

Були у Давньому Китаї і своя філософія, і свої філософи. Наприклад, Конфуцій, який жив за шість століть до нашої ери. Він ще за життя був у великій пошані, а сьогодні філософія Конфуція має багато прихильників не лише в Китаї, а й по всьому світу.

Він стверджував, що люди повинні дотримуватись порядку, який встановили предки. Молодші повинні віддавати належну увагу старшим і допомагати їм у всьому. А старші повинні з любов'ю і турботою дбати про менших. Те саме казав він і про людей з різних класів.

Був Конфуцій і знавцем астрономії, укладав календарі, за рухом небесних світил міг передбачати волю Неба.

Мав філософ одну гарну звичку: учням своїм він лишив книги — щоб вони збагачувались мудрістю попередніх поколінь. Давні китайські книжки, якщо хочеш знати, були зовсім не такі, як сучасні. В ті часи писали на вузеньких бамбукових дощечках. Тоненький пензлик вмочували у чорну туш і виводили ієрогліфи. Після того як «писання» підсихало, у кожній «сторінці» робили дірочку. Окремі дощечки у певному порядку зв'язували висушеною травою. Ось така в'язка бамбука і була давньокитайською книгою.

Конфуцій стверджував, що виховану людину дуже легко впізнати за манерою поведінки та розмови. Шанобливий китаєць завжди знімав своє взуття перед входом у домівку.

Державу мислитель прирівнював до великої сім'ї. Її правитель повинен, за словами Конфуція, ставитись до своїх підлеглих, як до дітей — з любов'ю.

Велика країна — Велика стіна

Така теорія подобалася не усім державним вождям. Китайському імператорові Цинь Шихуанді, що жив у III ст. до н. е., така гуманна філософія зовсім не підходила. Цей володар увійшов в історію людства не лише як організатор грандіозної побудови Китайської Стіни, але й як надзвичайно жорстокий і владний імператор. Він видавав закони, слідкував за їх виконанням, чинив суд. У 212 році до н.е. за його наказом стратили 460 конфуціанців (прихильників гуманного закону взаємовідносин між людьми). Підбурювали, мовляв, людей проти влади імператора!

У китайській міфології імператор Шихуанді вважається одним з наймудріших «синів Неба», а родовід його приписували до сузір'я Лева.

Він підкорив собі шість китайських царств і об'єднав їх в імперію Цинь. Сам він жив у палаці Епангун, площа якого була... 10,89 кв. км. Ото був палац! Одна святкова зала, де імператор з підлеглими обговорював державні справи, була як 136 футбольних полів! На жаль, цей архітектурний шедевр згорів під час одного з повстань.

Якось Шихуанді осяяла думка: «А чи не збудувати мені величезну стіну на весь Китай? По-перше, буде укріплення проти войовничих гунів, які вже дістали на північних кордонах. А по-друге, всі бачитимуть, що не кожному таке під силу, і возвеличуватимуть мене аж до Неба!» Сказано — зроблено, і в 220-х роках до нашої ери здійснення цього проекту було покладено на плечі найкращого воєначальника Шихуанді — Мен Тяня. Роботи тривали понад 10 років.

Деякі фрагменти стіни були збудовані ще до об'єднання Китаю. Тепер імператор вирішив з'єднати їх.

Найдовше диво світу

Стіна велетенським змієм потягнулася горами та долинами, через пустелі та болота, зверху вниз і знизу вгору. Дотепер не можуть точно встановити її розміри, бо відкриваються дедалі нові відроги цієї унікальної конструкції.

Висота Стіни — 6,6 м, в окремих місцях — до 10 м. А висота сторожових веж сягає 12 метрів. Довжина Стіни, як свідчать результати розкопок у 1988 році, становить 7200 км. Один китаєць у 1990 році вирішив пройти вздовж усієї Стіни пішки і в такий дещо нетрадиційний спосіб самостійно виміряти її довжину. Накрокував він ні мало, ні багато — 6700 кілометрів.

Ширина Стіни — 5,5 метра, і вона була не лише оборонним муром, а й дорогою, по якій могла марширувати військова колона по п'ять піхотинців чи вершників у ряду. Зі сторожових веж цієї Стіни з допомогою димових сигналів, а вночі — сигнальних вогнів можна було розповсюджувати інформацію по всій країні з нечуваною досі швидкістю.

Понад 300 000 людей працювали на будівництві. Більшість з них назавжди залишилися у цій стіні. Легенда розповідає, що один давній чаклун сказав Цин Шихуанді, що будівництво стіни завершиться лише тоді, коли у ній буде замурований «Ван» або 10 000 чоловік. Імператор наказав знайти людину з таким іменем і замурувати її в стіну. Крім цього чоловіка, туди ж ховали людей, які гинули від каторжних робіт на будівництві. Тому Велику Китайську Стіну ще називають найдовшим цвинтарем на землі.

Минав час... Після смерті Шихуанді оборонні мури держави почали потрохи руйнуватися. Лише у XV ст. за час правління династії Мін (з 1368 по 1644 рр.) Стіна була повністю відновлена і стала такою, якою можуть її побачити сучасні туристи.

Велика Стіна має цікаву акустичну особливість: якщо з однієї сторони споруди що-небудь прошепотіти, то з другої, притиснувшись вухом до стіни, можна все добре почути. Ця та багато інших таємниць криється в Китайській Стіні.

А може, не китайці?..

От недавно американські вчені висунули неймовірну теорію, що авторами проекту Стіни могли бути зовсім не китайці, а представники неземної високорозвинутої цивілізації. Їхня мета — підтримувати міжгалактичний зв'язок з допомогою такої велетенської «антени», якою і була Стіна. Вона спроектована на основі чітких розрахунків, до яких повинні були прикласти чимало зусиль кваліфіковані математики, фізики, інженери та електронники. А їх у ті часи ще просто не могло бути. Так хто ж насправді збудував Велику Китайську Стіну???

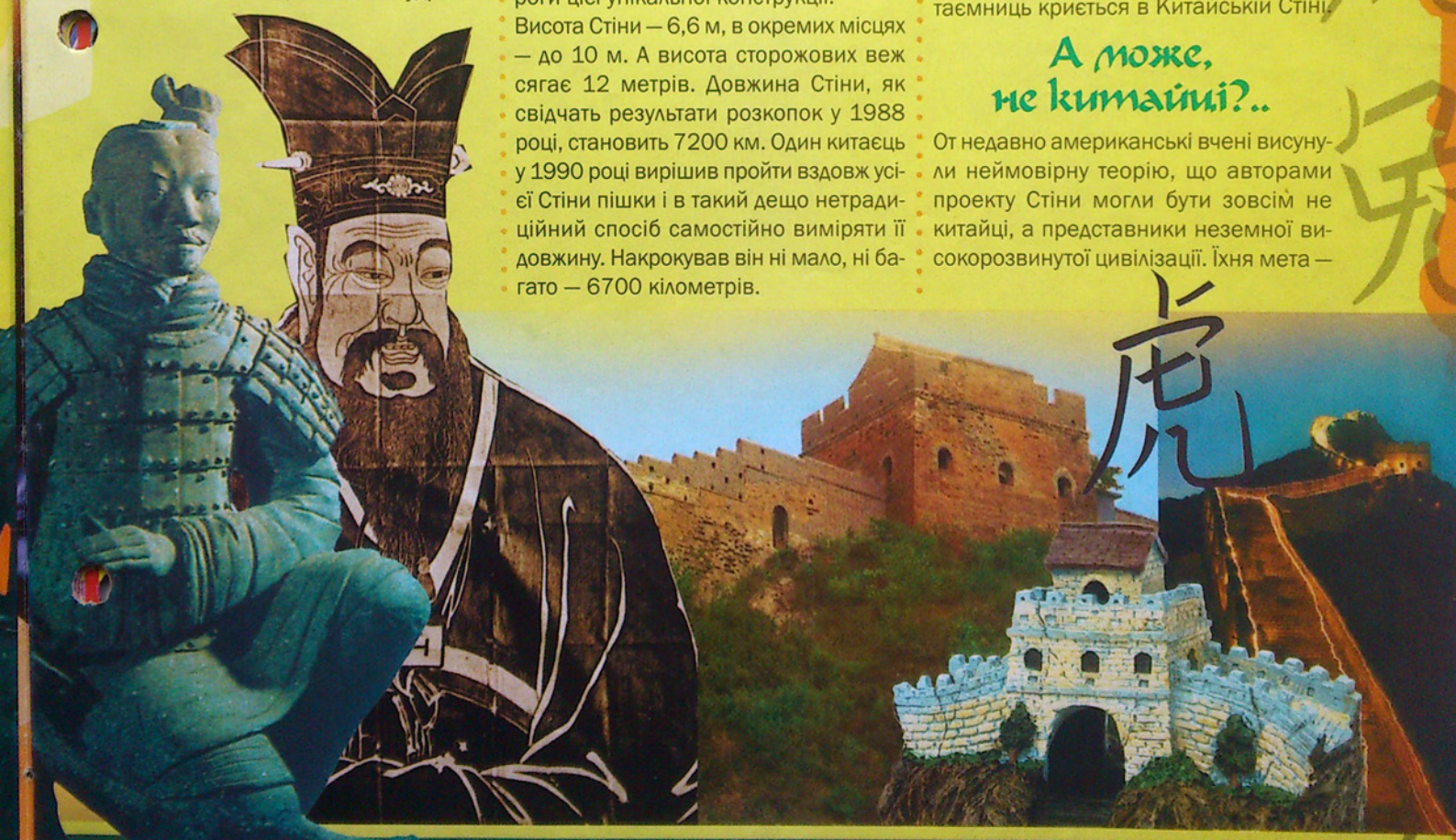

Найкумеаніший у світі перевертень

Ось ти, напевне, думаєш: якщо перевертень, то неодмінно вовкулака. Або ж ведмідь із червоними, як жар, очима. Або кажан-вампір. Або граф Дракула... Або... Або взагалі не знати хто. І неодмінно кровожадний, лютий, а що вже страшнючий!..

Ну-ну, годі, вилазь з-під ковдри і перестань тремтіти. Залякав я всіх вас своїми страшилками, залякав. Ну нічого, зараз я все це спробую виправити, а перевертнів — трішечки реабілітувати. Чи знаєш ти, що далеко не всі вони страшні, великі та тільки те й роблять, що крові свіжої шукають. Є серед них і лагідні, кумедні, навіть смішні.

Шкода тільки, що в наших краях такі не водяться. Живуть вони далеко-далеко звідси, в тих краях, де сонце сходить. Тобто в Японії.

Про Танукі-перевертня

Бубликів готуйте в'язку — Класний вам розкаже казку. Не просту казку, а японську, про часом хитрого, а часом простуватого єнота-перевертня, який звався Танукі. Ну що, слухати готові? Тоді поїхали.

Був собі давним-давно у краях, де сонце найраніше сходить, старий на ім'я Дзінбей. Жив він удома сам і тим займався, що їздив по місту з візком та збирав у нього всілякий старий мотлох. Що він далі з тим мотлохом робив — казка нам не каже, та нас це, зрештою, і не цікавить.

Якось одної днини вертався він, як завжди, з навантаженим візком з міста додому. Аж тут чує — хтось дівочим голосом кричить, допомоги просить. Він на крик подався — і справді, троє хлопчисьок кривдять маленьку дівчинку.

— От я вам зараз!.. — закричав розлючено Дзінбей, і бешкетники, перелякавшись, дременули геть. Чоловік обернувся поговорити з дівчинкою — а тої і слід прохолов. «Дивина! — подумав він. — Куди вона могла подітись?» І рушив далі. Дорогою трапився Дзінбеєві знайомий священик.

— Привіт, Дзінбею, — сказав той. — Маю до тебе прохання. В мене чайник протікає, тож чи не будеш ти такий ласкавий, коли знову будеш у місті, купити мені новий?

— А чому б і ні? — погодився Дзінбей (добрий він був чолов'яга) і поїхав далі.

Приїхавши додому, Дзінбей заходився розбирати візок. Складаючи мотлох на купки, на полиці, в кутку кімнати він раптом помітив чудовий чайник, якого раніше не бачив. «Звідки він тут? — подумав здивовано Дзінбей. — Точно знаю, що нічого такого тут не було...» І згадав прохання священика. Не довго думаючи, Дзінбей закинув чайник собі за спину і рушив до будинку священика.

«Який важкенний чайник!» — майже всю дорогу зітхав він, проте йшов і йшов, аж поки не дійшов до самого храму. Аж тут чує з-за спини:

— Вже прийшли, вже прийшли. Опусти мене на землю.

Перелякався Дзінбей не на жарт, а ще більше пополотнів, коли обернувся і побачив, що то ніякий не чайник, а Танукі — єнот-перевертень, який і прикинувся тим самим чайником.

«Не бійся мене, Дзінбею, — став заспокоювати його Танукі. — Якщо хочеш знати, я — та сама дівчинка, яку ти порятував від злих хлопчисьок. І тепер хочу відплатити добром за добро. Зараз я знову перетворюсь на чайник, і ти продаси мене священику».

Так і зробили. Священику дуже сподобався гарний чайник, і він заплатив Дзінбею багато грошей.

Ішов Дзінбей додому і всю дорогу думав: «Негарно я вчинив із священиком, негарно. А єнот — як же він на плиті стоятиме, якщо він не чайник, а таки єнот?..»

Так і незчувся, як прийшов додому. Священик тим часом у себе вдома саме розпалив плиту і поставив на неї новий чайник з водою. І став чекати, поки той закипить. Танукі терпів, але врешті не витримав, з вереском зіскочив з плити і давай бігати по храму! Священик від подиву тільки рота відкрив. Чайник ожив!.. От чудасія! Нарешті Танукі знайшов вихід і як дременув — тільки його й бачили. Дзінбей сидів удома і нічого не підозрював, як до його домівки влетів заплаканий єнот з обпаленою шерстю.

— Бідний, бідний Танукі! — скрушно промовив старий. — Пробач мені, я не повинен був тебе продавати.

Із цими словами він уклав бідолахуєнота в ліжко і став натирати його лікувальними мазями.

Тут до будинку увірвався священик, весь червоний від гніву. І ще з порога закричав Дзінбею:

— Нещасний! Як ти посмів мене обманути?! Негайно повертай мені мої гроші! До речі, — додав він трохи тихіше, — твій єнот і мене обпік. Тож мусиш заплатити мені і за лікування.

Довелося віддати Дзінбею удвічі більше від того, що він вторгував за чайник.

Коли священик пішов, Танукі сказав:

— Я хотів допомогти тобі, Дзінбею, а вийшло навпаки. Пробач мені, якщо зможеш.

— Забудь про гроші, — лагідно озвався Дзінбей. Краще одужуй та набирайся сил. А в мене народилася чудова ідея!..

Танукі швидко поправлявся, а коли зовсім одужав, спитав у Дзінбея:

— Ти казав, що в тебе є ідея. Що ти мав на увазі?

І Дзінбей відповів:

— Ти знаєш, я подумав, що ми з тобою могли б непогано виступати в місті. Я вмію грати на барабані та флейті. А ти танцюватимеш і ходитимеш по канату. Крім того, ти вмієш перетворюватись у різні речі... Так і зробили. Невдовзі Дзінбей і Танукі почали виступати на вулицях міста і за короткий час стали такими знаменитими артистами, що де б вони не з'являлися, там відразу збирався величезний натовп глядачів. Злидні відступили, і зажили відтоді Дзінбей з Танукі дуже добре та щасливо.

P. S. Кажуть, на їхні виступи потай приходив сам імператор.

Від єнота до чайника

Ось така страшилка на японський лад. Про Танукі. Та не страшилка навіть, а так, смішилка. А скільки їх ще є! І майже в усіх казках Танукі виступає таким собі жартівником у єнотовій шубі, який частенько любить поглузувати з людей. В одній історії він морочить людей, удаючи з себе барабан (надуває живіт і щосили колотить по ньому лапами) та заманюючи їх на гуркіт. В іншій — проникає в монастир і кілька років удає з себе чайник. Щоправда, чайничок той був не простий, а з секретом: вичерпати всю воду з нього, хоч скільки черпай, було неможливо. Так він і «працював» чайником у цьому монастирі, поки ігумен не вивів його на чисту воду. Викритий, Танукі не міг більше лишатись на старому місці і дременув світ за очі. Мабуть, знайшов собі інших монахів і дурив їх так само.

Понад усе Танукі полюбляли морочити монахів. Причина цього криється в тому, що саме перетворення Танукі в чайник або в інші предмети символізувало популярну буддійську ідею про те, що все прекрасне будь-якої миті може перетворитися на потворне, а потворне — стати прекрасним.

Ну гаразд, скажеш ти, з цим усе зрозуміло. Але чому ж тоді Танукі найбільше полюбляли перетворюватися саме в чайники? А не в каструлі чи бочки? Відповідь на це запитання дуже проста, але щоб її знайти, потрібно знати, як виглядав у середньовічній Японії чайник. Це була невисока пузата посудина з округлими стінками, яка з сучасним чайником має стільки спільного, скільки горщик для молока — з параболічною антеною. І Танукі малювався в народній японській уяві як опецькувате створіння з великим животом. Тож звести їх у єдине ціле було, як сказав би наш професор Крапка, справою техніки.

Так і народився на світ образ Танукі, веселого, бешкетливого міфологічного персонажа, без якого японський фольклор був би набагато бідніший.

Безмовні свідки зледеніння

У більшості людей Альпи асоціюються з видами грандіозних, укритих снігом піків, що зводяться над сніговими рівнинами та льодовиками. Проте в Північній Італії Альпи виглядають дещо інакше. Тут знаходяться вершини Доломитових Альп, чиї надзвичайно круті, з численними виступами скелі стрімко зводяться вгору, мов ряди велетенських зубів. Тут — один з найкращих в Альпах маршрут для скелелазів: не надто високі, повернуті до сонця більшу частину дня місця. До того ж тут немає важкоздоланних льодовиків.

Плато Реннон (або Ріттен) складається з твердої кристалічної породи, що включає окремі великі кристали. Однак найбільш вражаюча частина цього краєвиду — знамениті земляні піраміди (або стовпи) Реннону, частково сховані деревами лісистих пагорбів.

Самі стовпи становлять собою групи земляних веж, які схожі на замотані у плащі стрункі постаті, що причаїлися поміж дерев. На вершечку деяких лежать невеличкі камені — ну чисто тобі гриби!

Причини цього дивного феномена — останній льодовиковий період, коли ця область була вкрита товстим шаром льоду. Відступаючи, льодовик лишав після себе морени — уламковий матеріал, захоплений і принесений льодовиком та відкладений після того, як лід розтанув — та відкладення кам'яної глини. Кам'яна глина, як витікає з назви, містить у собі й камені, ось вони й стали головними винуватцями таких дивних змін ландшафту.

Що ж коїлося? Під впливом атмосферних явищ (дощ, туман чи просто вітер) глина швидко розмивалася. Лишалась неушкодженою тільки та частина, яку зверху прикривав камінь. Виходила така собі подоба чи то вежі з дашком, чи то гриба. З часом вершина глиняного стовпа ставала надто вузькою для каменя, і він не знаходив нічого кращого, як скотитися вниз. Дощ розмиває голу вершину вежі, виявляючи новий камінь, і все починається знову. Кінцевий результат поступової ерозії — земляний стовп.

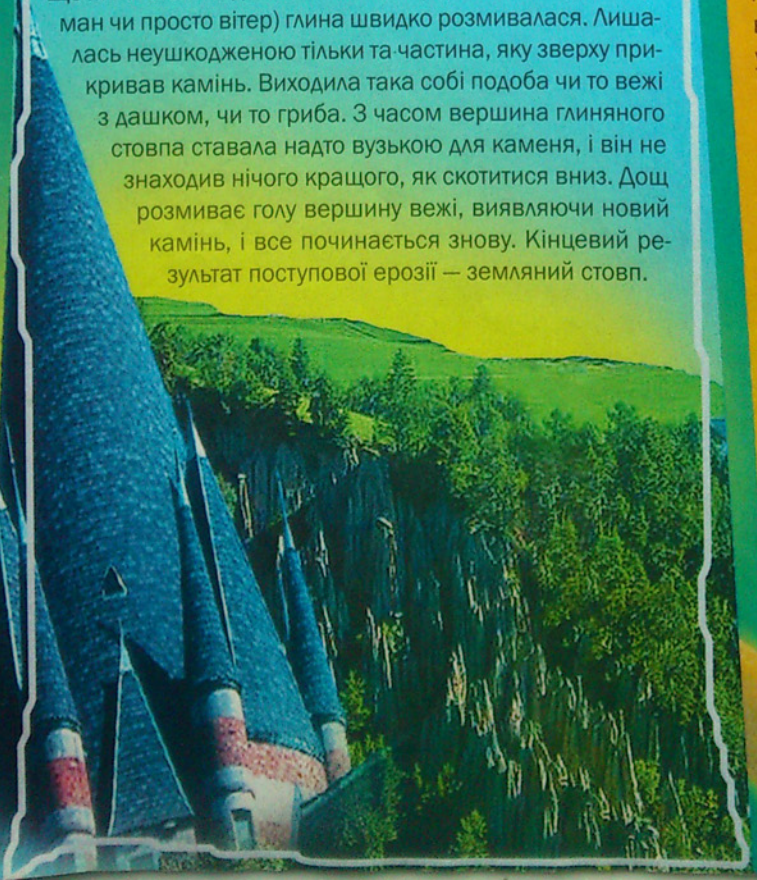

Гвинт Архімеда

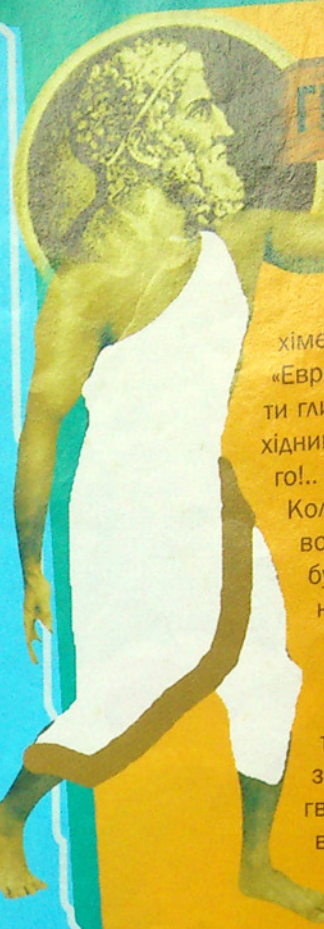

Якщо ти гадаєш, що славнозвісний Архімед крім відомого закону та вигуку «Еврика!» нічим більше не відзначився, ти глибоко помиляєшся. В його винахідницькому арсеналі стільки корисного!.. От візьмімо гвинт Архімеда.

Колись гвинтом Архімеда називали водопідйомну машину. Власне, це був просто вал з гвинтовою поверхнею, встановленою в похиленій трубі. Нижній кінець гвинта занурювали у воду, і, рухаючись, гвинтова поверхня піднімала воду в трубі на 3-4 метри. Давні греки називали цей пристрій єгипетським гвинтом, тому що він застосовувався жителями прибережних районів Нілу для зрошення полів. Ось як описували його виготовлення.

«На поверхню колоди наносять поздовжні та охоплюючі лінії. Потім беруть гнучку просмолену рейку і прибивають її до колоди так, щоб вона проходила навскіс через точки перетину розмічальних штрихів, тобто по гвинтовій лінії. Зверху на рейку набивають таку ж, потім ще і ще, поки виток не стане досить високим. Рейки утворюють гвинтові канали, які нагадують раковину равлика. До цих спіралей прибивають обшивку з дощок (закрити спіральні ходи), потім просотують її смолою та обтягують металевими обручами — щоб не розбухала від води. Виступаючі кінці колоди кладуть на опори так, щоб один кінець був у воді, а другий зводився над тим місцем, куди потрібно подавати воду. У гвинті, встановленому похило, між витками та обшивкою утворюються кишені, які заповнюються водою. При обертанні циліндра вони «біжать» догори, піднімаючи захоплену воду, поки та виплеснеться. На «равлика» іде менше дерева, ніж на водопідйомне колесо, а це важливо для південних країн, де дерева часом обмаль. Наприклад, у Єгипті спіраль Архімеда можна знайти і зараз.

Переваги водопідйомного гвинта забезпечили йому існування упродовж багатьох століть. «Цей винахід, — писав Галілей, — не тільки чудовий, а й чудесний, оскільки ми бачимо, що вода у гвинті піднімається, безперервно опускаючись».

ЩОДЕННИК ШКОЛЯРА

13 травня. Зі школи вигнали додому — без підручників, бачте, сюди зась! Мама послала в магазин — купити хліба, сметани і ще чогось. Купив на всі гроші «Кока-коли» та «Чупа-чупсів» — це ж корисніше набагато! Вдома — стіна цілковитого нерозуміння. Гуляти не пустили, вчу історію. Через широкий батьківський пасок трохи боляче сидіти. Цікаво, Александра Македонського в дитинстві били?

14 травня. Стрибали з хлопцями з козирка під'їзду. Цибатий (Циба) на третьому заході пізно згрупувався, підвернув собі руку і не встиг забратись. Потім стрибнув я і, здається, зламав йому ногу. Викликали швидку, за дві години приїхала. Цибі наклали гіпс. Цікаво, як він завтра в ньому стрибатиме?

15 травня. В кабінеті фізики вибухнув телевізор. Причина — не відома, оскільки, у принципі, неможливо, щоб пряме влучання футбольним м'ячем стало детонуючим фактором. Нам це фізик на минулому уроці розповідав.

16 травня. Снився директор з лисиною, без краватки та в шортах. Довго шукав на карті Бразилію, потім показав її десь в Африці, за що отримав двійку. Довелося самого директора поставити в куток із глобусом на витягнутих руках. Хай розімнеться!

17 травня. Уроків сьогодні не було, контрольної з алгебри теж. Відмінили через те, що було сім дзвінків у школу. Невідомі повідомили, що вона замінована. Ну добре, п'ятьох я знаю, а хто ж тоді ще один?

18 травня. Ходив до батька на роботу, донесхочу награвся на комп'ютері. Спочатку в «Doom» — пройшов усі рівні. Пограв трохи в «Інфобухгалтер», теж прикольно. Дійшов до третього рівня, на податках засипався. Мабуть, помилка у програмі, бо хіба може сума податків перевищувати вартість прибутків?

19 травня. Дивився зранку телевізор. Подзвонив Циба, сказав, що йому купили ігрову приставку. З дружнім неофіційним візитом відвідав Цибу. Як справжній друг, виручив товариша і грав за нього до шостої вечора. Як же йому в гіпсі джойстик смикати! Додому повернувся пізно.

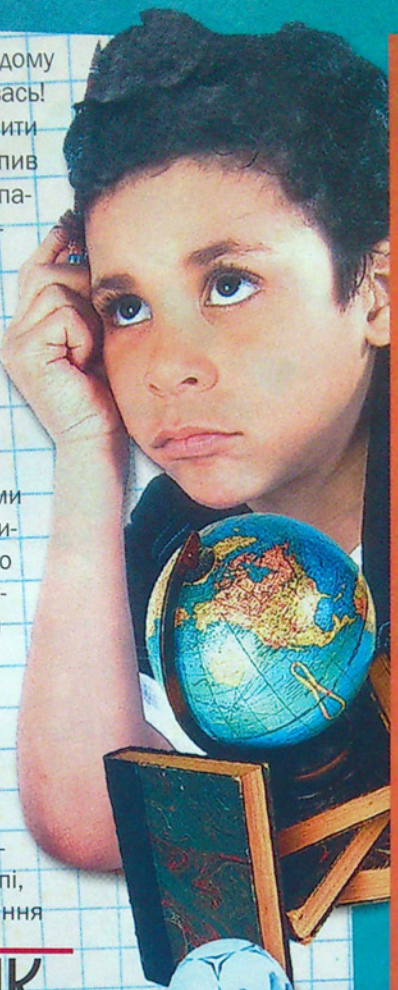

A New Day Has Come

Celine Dion

A new day has come
A new day has come
I was waiting for so long
For a miracle to come
Everyone told me to be strong
Hold on and don't shed a tear
Through the darkness and good times
I knew I'd make it through
And the world thought I had it all
But I was waiting for you

Refrain
Hush, love
I see a light in the sky
Oh, it's almost blinding me
I can't believe
I've been touched by an angel with love
Let the rain come down and wash away my tears
Let it fill my soul and drown my fears
Let it shatter the walls for a new, new son

A new day has come
A new day has come
Where it was dark now there's light
Where there was pain now there's joy
Where there was weakness, I found my strength
Oh, in the eyes of a boy

Refrain

A new day has come
Let the rain come down and wash away my tears
Let it fill my soul and drown my fears
Let it shatter the walls for a new, new son
A new day has come
Ohhh, a light
Hush, now
I see a light in your eyes
Oh, in the eyes of the boy
I can't believe
I've been touched by an angel with love
I can't believe
I've been touched by an angel with love
Hush, now
Hush, now

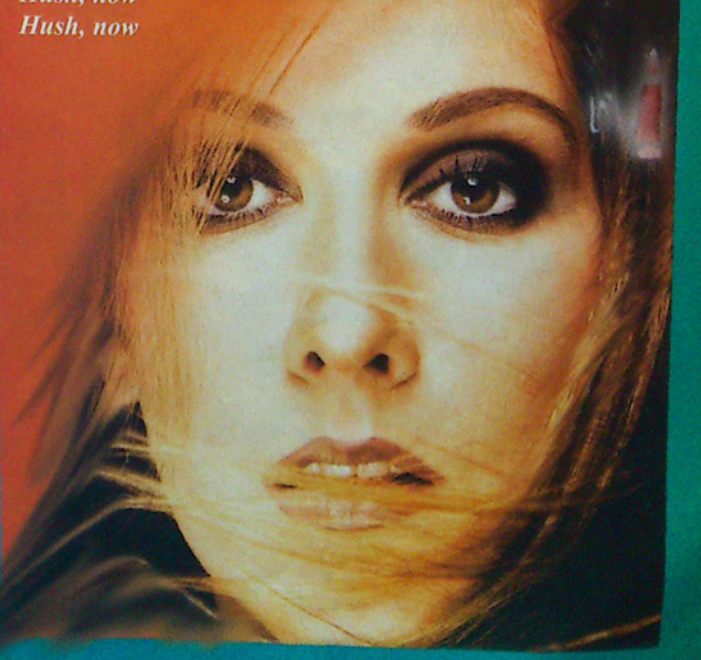

Приходь до нас на чай...

«Приходь до нас на чай». А чому б і ні! Справа корисна, приємна, шкода тільки, що ми ще не навчилися обставляти чаювання так, як роблять це японці чи китайці. От у кого є чому повчитися. В Японії навіть спеціальну чайну церемонію розробили, аби знали всі, як вони, японці, до чаю шанобливо ставляться. Хочеш і ти собі знати?

«Тя-но ю» або хороша звичка

Перші згадки про чаювання датовані в японській літературі VIII століттям. Чай завозили з Китаю і цінували як поживний, здоровий та чарівний напій.

А в XIII ст., коли в Японії поширилось вчення школи дзен, монахи слідом за своїми китайськими побратимами перетворили чаювання у церемонію, що перейшло у традицію багатьох дзенських монастирів. Із Китаю прийшли до японських однодумців так звані «чайні змагання»: слід було вгадати, якого сорту й походження приготований чай. Дарами природи могли смакувати справжні естети, із вишуканого товариства та з тугим гаманцем. Мали вони й спеціально прилаштовані для цього столики — дайсу — з усіма прибамбасиками та викрутасиками.

Не забули естети й про приміщення, в якому чаї ганяли. Оздоблювали його вазоночками та картинками, лавами та підставками, аби усе, куди не кинеш оком, милувало уяву і додавало гарного настрою.

А ще китайці вірили у те, що від постійного пиття чаю виростають крила і можна навчитися літати. Отож чай став для багатьох еліксиром для підтримання здорового та гармонійного життя.

Та забула я про найважливіше. Мовою оригіналу весь цей процес сьорбання називали «Тя-но ю», що по-нашому перекладають як «чай з гарячою водою». «Тя» — чай, «ю» — гаряча вода.

А з XV ст. власними стараннями монаха Мурата Сюко (1433-1502) мистецтво чайної церемонії зазнало великих змін. Він досить поетично висловився про мистецтво чаювання: «Не до вподоби мені, коли місяць не загорнений у хмари». Розуміти це слід так, що будь-яке справжнє мистецтво повинно мати свої таємниці та приховані родзинки. Він запропонував чайним естетам свої умови проведення самого процесу:

- природність та спокій;
- небагатослівність та просте вбрання;
- звичайне файчення (куріння);
- начиння відповідно до віку гостей;
- врівноваженість та безпристрасність.

Погодься, запам'ятати кілька простих правил під силу кожному чаєлюбу. Погодився з цим і японець, якого звали Такено Дзьо (1502-1555), погодився — і запровадив принцип «вабі» — простоти та невимушеності церемонії, аби краще розкрити природні можливості, пам'ятаючи про скромність.

Пахуча квітка у чащці чаю

Чайне мистецтво по-справжньому розквітло, коли взявся за нього такий собі Сен-но Рікю (1520-1591), який надав умовам самого процесу максимальної скромності та аскетичності.

Приміщення для церемонії стало маленьким, темненьким, а над низьким входом треба було зігнутись у поклоні, аби за порогом залишити всі погані думки. Для справжніх скромняків це було гарною ідеєю, але не для розбещених багатіїв, котрі не так побожно ставились до чаювання. Така показна убогість не сподобалась їм. Минуло не так багато часу, і багатій Хідьосі наказав Рікю облаштувати у своєму палаці золочену кімнату з усіма непотрібними для чаювання розкошами та пихою. Та майстер виявився впертим і вирішив не поступатися своїми принципами. Це не сподобалось розбещеному Хідьосі. Розгорівся конфлікт, який довів бідного майстра до самогубства.

Відтоді традиція чаювання розрослась двома гілками: для багатих і для бідних. Заможні вихвалялись дорогим начинням і говорили про гроші, а бідні чаювали із друзями і бачили в цьому найбільшу приємність.

Чайна казка

Що таке чайна церемонія, для чого і звідки, ти вже знаєш. Та вона, як і багато інших традиційних

речей, має свої ритуальні дії і так далі. Знаєш, ці японці — такі детальні. Все роблять, як книжка пише. Навіть тоді, коли чай п'ють.

Отож спочатку гість приходив у дворик перед чайним будиночком, сідав на спеціальний ослінчик і чекав на господаря. За цей час він мав поміркувати про своє життя-буття і зняти з душі всі образи на світ і людей. Він готувався ступити своїми черевиками в інший світ — туди, де панує тиша, гармонія, чистота, невимушеність та щирість. Після мовчазних запросин господаря гість здійснював ритуальне обливання та чимчикував кам'яною доріжкою у будиночок і опинявся у чайній казці. Там гостя легко пригощали і знову випроваджували надвір, де він мусив знову чекати запросин.

Господар тим часом діставав із заначки спеціальне чайне приладдя і готував «коіп-тя» (густий чай), заливаючи окропом перемелене на порошок листя зеленого чаю (мат-тя) та збиваючи напій бамбуковим віничком до пінистого стану. А вже тоді гість заходив і продовжував дивуватись. Вони вели неквапливу бесіду про мистецтво, красу і користь чаю.

Іноді після густого чаю пропонували рідкий «усу-тя». «Коіп-тя» готували в одній чашці, яку гості передавали по колу, сьорбаючи по кілька ковтків. А коли подавали «усу-тя», кожен гість випивав чашку до дна, а після того її мили і готували напій для наступного «пришельця». Після того як чай продегустовано, господар міг запропонувати гостям детальніше розгледіти чайне начиння і висловити своє захоплення. А прибране начиння означало, що церемонія закінчена. Час по домах.

ФІЛОСОФІЯ СЬОРБАННЯ

Рікю залишив у спадок не лише традицію, а й філософію сьорбання цього чарівного напою. Майстер вважав, що складатись вона має з чотирьох елементів: Ва (гармонії), Кей (пошанування), Сей (чистоти) та Дзяку (спокою).

Коли ти підходиш до чайного будиночка, то бачиш порослі мохом камені, зарослу водойму — вільну природу, нерухану людиною. Низька солом'яна стріха, підпорки з необтесаного дерева або й бамбука — природне продовження саду. В кімнаті напівморок, на полиці ківш із водою, підставка для черпака, кухоль для води. На всьому — паволока старовини, подих вічності. Тут наче зупинився час. Тільки ківш зі зрізаного бамбука та свіжий полотняний обрус нагадують про людей. Все тут прилаштоване для умиротворення та самозабуття. Чайний будиночок — не лише споруда, але й місце Справедливості. Тут всі можуть відчути себе рівними, добрими та щирими: багач повинен на час забути про гроші, а бідний — про злидні.

Недарма японці називають чайний будиночок оазою у печальній пустелі мирського життя, де кожен знаходить спокій для збуреної душі.

На початку XX століття, особливо після Другої світової війни, відбулось активне змішування культур Сходу та Заходу. Європейці почали цікавитись усім, що пов'язано з Японією. А мистецтво східного рукопашного бою захопило навіть перестарілих. З'явились секції гри Го, стало модним мистецтво ікебани (складання букетів) і, звичайно, чайної церемонії. Захід вбачає у церемонії одне із тисяч дивацтв Сходу та ставиться до неї не так серйозно, як житель Японії.

ПОЧИНАЮЧИ З МАЛОГО...

Проникла чайна церемонія і до нас. І сталося це (поки що на вельми аматорському рівні) у Львівській області, в Золочівському замку, фортифікаційній споруді XVI-XVIII ст. Могло б це статися й раніше, якби не стан, у якому перебував замок упродовж кількох десятиліть.

Тепер почалися реставраційно-відновлювані роботи.

На території замку є Китайський палацик. От саме в ньому й проводять чайну церемонію. Мабуть, японцем себе там відчути не так просто, адже обслуга у замку місцева. А от хоч би на кілька японських кроків наблизитися до атмосфери чаювання можна.

Та, зрештою, чому б тобі не почати церемонію у себе на кухні з друзями!?

Чому б не поцікавитися різновидами чаїв у найближчій крамничці!? (Адже їх не одна сотня сортів!) А вже потім, набравшись практики та відчувши смак справжнього чаю, поїхати у Золочівський замок, а там — і до Японії рукою подати...

Історія

Скільки людей на світі, які ладні віддати що завгодно, аби схуднути на 5, 15, 25 кг!.. А ті, для кого схуднення так і лишається недосяжною мрією, почуваються такими нещасними, такими скривдженими. І все чому? Бовкнула чиясь недолуга голова, що щастя — у кістках та шкірі, інші недолугі голови це підхопили, от і мордуються зараз. І нехай, якщо клепки бракує. Я особисто ні від чиєї думки залежати не збираюсь. А може, щастя якраз у кілограмах і полягає?

Колись давно на сході...

Історики не знають точно, чи виникла боротьба сумо в Японії, чи була завезена туди з материка. Але от що сумо було там ще 2000 років тому — це точно.

Серед японських міфів чимало розповідей про сумо. Ось одна з них. Богиня сонця Аматерасу, яка створила Японію, хотіла замінити старіючого правителя країни Ідзумо на молодого бога Такемідзуті. А в правителя був син Такемінаката, який і собі точив зуби на батьків трон. Він не міг прямо виступити проти волі богині, але відважився запропонувати її посланцю помірятися силами. Мовляв, хто переможе, той і керує Японією. Чого вже там, подумав Такемідзуті, і зійшлись вони в борцівському двобої. Переміг Такемідзуті.

Ще один переказ розповідає, як 7-го дня, 7-го місяця, 7-го року епохи Суйнін (29-70 рр. до н. е.) у присутності імператора відбувся поєдинок між знаменитими воїнами Номіносукуне та Тайманокехая. Сьомий місяць припадав на серпень — час збору першого врожаю рису. Очевидно, поєдинки з сумо вже в ті часи проводилися регулярно у дні святкування багатих врожаїв і були частиною релігійного ритуалу. За легендою, переможця поєдинку (ним став Номіносукуне) звели до рангу божества. Його й вважають основоположником сумо.

Археологічні знахідки III-VI століть нашої ери свідчать про те, що на той час сумо вже міцно увійшло в життя японців. У високих надмогильних пагорбах — куфунах, — в яких ховали японських правителів, при розкопках знаходять глиняні фігурки рікісі (так звали борців сум борці сумо, дослівно — сильний воїн), посуд, на якому зображено сценки двобоїв сумо. Імператори влаштовували турніри на честь гостей з материка — Кореї, Китаю.

Середньовічні турніри

У 710-794 рр. починає формуватися ритуал «споглядання сумо». Турніри з цього виду боротьби влаштовуються просто в імператорському палаці. Прихід імператора та його оточення на глядацькі місця, вихід борців та суддів на майданчик — усе це перетворюється на цілі ритуали.

У IX-XII століттях придворні турніри з сумо проводяться по кілька разів на рік. 7-го числа, 7-го місяця відбувався головний турнір, на який збиралися найсильніші борці з усієї Японії.

Борців на турнірах ділили на дві групи — «ліві» та «праві» (тобто ті, що ліворуч, і ті, що праворуч від імператора). На першому етапі групи боролися між собою. Кожний борець проводив за час турніру по 20 поєдинків. Майданчиків для сумо тоді ще не було. Головне завдання — звалити свого суперника на землю. Борцям заборонялося захоплювати суперника за волосся, бити кулаками в голову та наносити удари ногами. Переможець визначався за співвідношенням перемог та поразок. Якщо двоє борців мали однакові показники, вони проводили додаткову одну зустріч.

На турнірах існувало поняття стартової позиції, фальстарту. Рефері слідкував за синхронністю дій борців на старті. У перебіг змагань міг втрутитися й імператор. Якщо він сумнівався у результаті якогось двобою, то запросто міг призначити повторний поєдинок.

Боролися в пов'язках на стегнах, але чи пов'язу-

вались вони так, як зараз, чи ні, точно невідомо. З нагоди ж урочистого виходу борці одягали спеціальне мисливське кімоно карігіну, а на голові красувалося ебосі — чорний головний убір. Зараз це уніформа рефері.

«Золотий вік» сумо

У феодальній Японії сумо стало засобом підвищення бойового духу та зміцнення тіла воїна-самурая. Водночас по країні поширюється «народне» сумо. Воно бере свій початок ще з тих часів, коли бої відбувалися на честь доброго врожаю. Звідси й традиційно огрядна статура борців. Тоді поєдинки сумо були не стільки поєдинками, скільки ритуальним струшуванням землі — щоб краще родила на наступний рік. Чим більша вага, тим сильніше здригатиметься земля, отже, і врожаю чекати можна. Так думали японці.

Ні майданчика, ні рефері, ні ритуального одягу «вуличне» сумо не мало, переможцем ставав той, хто звалить суперника на землю або випхає в гурт глядачів.

У XVIII столітті його намагаються заборонити — через часті бійки між глядачами.

Та невдовзі вдається регламентувати проведення змагань. З'являються спеціальні майданчики для двобоїв.

Професійні борці сумо об'єднуються у спілки на кшталт ремісничих. Затверджуються правила проведення турнірів та поєдинків, визначається система суддівства, яка доходить до наших днів з невеликими змінами. Складається система рангів сумо, з'являється найвищий титул йокодзуна, який залишається в борця, що його виборов, навічно.

Сумо проникає у всі сфери життя японців. У літературі описують поєдинки, в театрі — показують, художники їх малюють. Гравюри з улюбленими борцями розходяться великими тиражами.

Сумо

Сучасні сумоторі

Важкі часи довелося пережити японському сумо у другій половині XIX століття, після відновлення влади імператора. Країна після ізоляції від світу жадібно вбирала все нове, західне. Прогресисти вимагали заборонити сумо — як пережиток феодалізму. Сумо втратило підтримку, борці шукали заробітків.

Здолати кризу допомогли всенародна підтримка та зусилля самих сумоторі (борців сумо). Вони просто взяли та й створили Токійську асоціацію сумо, внесли зміни до регламенту проведення змагань. У 1873 році турніри із сумо дозволили відвідувати жінкам.

Остаточну крапку в боротьбі за відродження старовинної японської боротьби поставив імператор, який організував показовий турнір із сумо. Цим він нагадав усім про ритуал «споглядання сумо» та дав зрозуміти, що приділятиме увагу та турботу розвитку цього виду єдиноборств.

Найважливішою подією у сумо початку минулого століття стає відкриття у 1909 році Палацу Сумо в Токіо. У ньому починають регулярно проводитися турніри. Найпопулярнішою фігурою цієї епохи був йокодзуна Хітатіяма, співвідношення перемог та поразок якого за час виступів у найвищому дивізіоні складало 150:15. При цьому Хітатіяма був освіченою та інтелігентною людиною. Завдяки його зусиллям було ухвалено новий кодекс поведінки борців, згідно з яким сумоторі повинні були одягатися красиво та строго, а поводитись чемно та ввічливо, як і належить справжнім лицарям.

Важливим для розвитку сумо стало проведення з 1928 року прямих радіотрансляцій поєдинків. Відбулися деякі зміни у правилах: майданчик збільшили в діаметрі до 4,55 метра, на нього почали наносити дві білі стартові лінії. Збільшили й кількість суддів: один у майданчику, чотири бокових та один головний суддя.

У передвоєнні роки на небосхилі японського сумо засяяла зірка великого йокодзуна Футабаями. Підкоривши вершину в 1936 році, він за три роки поспіль жодного разу не відчув гіркоти поразки. Коли ж він програв іншому відомому борцю Акінуомі, всі японські газети присвятили цьому спеціальні випуски. Для японців це було набагато важливіше, аніж зміна уряду.

Під час війни сумо завмерло на довгих п'ять років. Потім була чергова спроба списати сумо в архів, та де там! І цього разу народна гра вистояла. Тепер турніри проводяться не лише у столиці, а й у п'яти найбільших містах. Японська асоціація сумо з метою поширення спорту стала проводити показові виступи борців по країнах світу. Хто знає, може й до нас одної чудової днини завітають оті шафоподібні диво-богатирі у пов'язках на стегнах?

Дихай — не дихай — не дихай — не дихай

Ти іноді й забуваєш про те, що робиш постійно і від чого залежить усе інше, що доводиться робити протягом доби... Так! Ти дихаєш! Та ще й як! Іноді глибоко і натхненно, іноді скрадливо і тихенько.

«Dum spiro — spero», — казали давні еллїни, і мали рацію. Бо як же то воно — без життєво важливого вдиху та не менш життєво важливого видиху. На тебе працює ціла система дихальних елементів, та не про це я хочу з тобою сьогодні побалакати.

Розумієш, друже класний, є такі люди, які вміють жити... не дихаючи. Звучить дивно, правда ж? Ти, мабуть, здогадався, що вони трохи не такі, як усі смертні, і зовуть їх ЙОГИ.

Не менш дивно і те, що народжуються вони, як усі інші люди — природним шляхом, і при перших секундах появи на світ вдихають повітря на повні груди. (Саме тоді легені немовляти надуваються, мов кульки, і працюють-працюють...)

Дихання — синонім життя. А все зводиться до поглинання організмом кисню і виділення вуглекислого газу. На цьому, якщо хочеш, побудована еволюція тваринного світу — боротьба за краще засвоєння кисню.

Та знову ж ми відволіклися балачками. Домовлялися ж про йогів поговорити, про їхні суперздібності. Вони, гадаєш, не знають, що вуглець шкідливий для організму!? Напевно знають, тому й ризикують, як забажається. Коли бракує кисню, наш організм відразу про це повідомляє: стукає у шибки легень, прискорюється пульс, рум'янить шкіру... І з'являється страх смерті. В такі хвилини дуже хочеться... ні, не морозива і навіть не нову іграшку, а просто жити.

Поховайте мене ще живого...

Таке йогівське побажання виконували не раз і не двічі. Вони самі, ці дивні треновані люди, хочуть, аби їх закопали в сиру індійську земельку і потім видобули, аби пересвідчитись, що можна вмирати і знову повертатися до життя.

Завідувач відділом психології Всеіндійського інституту Б. Ананд нещодавно провів експеримент з одним добровольцем, котрий 8-9 годин перебував у герметичній скляній коробці. Наприкінці експерименту кисню там було 5%, а вуглецю — 15%. А з молодцем усе без особливих змін: ані підвищеної легеневої вентиляції, ані змін артеріального тиску, ані посиленої частоти пульсу... Відомий маг і факір Івонн Іва дозволяв закопувати себе живцем, пояснюючи секрет свого успіху так: «Я натискав на сонну артерію, точніше — на каротидний синус, і було таке відчуття, наче непритомнію. Я занурювався у напівлетаргічний сон, пульс майже не промацувався, дихання зводилось до мінімуму. Саме так можна витримати підземне перебування і не задихнутись». Закликаю тебе, друже, не ризикувати та не проводити над своїм юним тілом таких небезпечних експериментів, хай там що розповідає цей Іва... Тим паче, що справжні йоги не вдаються до таких прийомчиків.

Колись на терени нашої нерсяжної батьківщини приїздив один індійський йог. За паспортом він був досить уже підстаркуватим, а на вигляд — парубійко хоч куди! Секрет свого молодцювання він пояснював особливим режимом сну. Мовляв, живу я тільки вдень, а вночі як зменшу ритм дихання разів у десять, то й набігає нібито за десять годин сну якась жалюгідна годинка. Тож і виходить, що коли простий

смертний старіє на 600 хвилин, йог додає собі лише 60. Економія — 540 хвилин, які той проживе пізніше.

Вдало поєднуючи систему дихальних вправ та статичні пози, плюс система самонавіювання, йоги «привчають» свої організми до споживання мінімальних (але життєво достатніх) доз кисню. Тож не дивно, що зовнішні прояви життя під час таких сеансів практично непомітні.

На відміну від патології на кшталт летаргічного сну, вміння регулювати обмін речовин є наслідком багаторічного тренування, особливого способу життя і всякого такого іншого. Якось один махараджа віддав себе на поталу такому експериментові. Просто перед комісією він занурився у глибочезний сон, майже летаргічний. «З жиру казиться!» — подумала комісія, проте спостережень за махараджею не кинула — цікаво ж! Півтора місяця проспав індійський феодал у невеликому, ретельно вартованому приміщенні. Його там і замкнули, і печаток понаставляли (як же ж без печаток у науковому експерименті!). Тільки індусу натренованому те все до лампочки — він собі скрутився в полотняному мішку равликом і спить. Коли після завершення експерименту сонька розпакували, був він холодний і більше схожий на мерця, аніж на йога. Кинулись його розтирати, пульс мацати, за руки-ноги смикати... Не сподобалось, мабуть, махараджі таке ставлення до його особи, став він очима поморгувати, а коли весь прийшов до тями, то промовив хвалькувато: «Ну що — тепер вірите?!»

Та тільки дихання тренованого для цього не досить. Тут і про психіку подумати не зайво, приборкати небажані емоції.

З мертвих воскреслий

Ось як Гаррі Райт описує дива у своїй книзі «Свідок чаклунства» (1971). До нашого часу деякі африканські жерці практикують обряд воскресіння з мертвих. Дебелий молодчина колодою лежить на землі. Ані крики мавп у верховітті, ані гуркотіння тамтамів — ніщо вже його не тривожило. Індіанці в таких випадках заздрісно кажуть: «Він у країні вічного полювання». Та одноплемінники, видно, були іншої думки, бо ж навіщо інакше групі з тридцяти чоловік оточувати його і щось виспівувати. До співу цій какофонії було далеченько, то радше скидалось на рикання лева на полюванні. Темп співу зростав, гучність теж, і якоїсь миті ревіння стало таке, що чолов'яга (той, що колодою лежав) ворухнувся. Подав перші ознаки «пробудження». Команда (хлібом не годуй!) залементувала ще дужче... Все — голоси, барабани — злилось у суцільне рикання... Врешті хлопець звівся навколішки і широко розплющив очі. Магія спрацювала!

Звідки йоги ростуть?

Історики вважають, що йоги з'явились десь у Тібеті з Гімалаями. Кисню там обмаль, відчуваєш це вже на висоті 2000 метрів. Киснева недостатність призводить до збільшення обсягу повітря, яке перекачують легені, а відтак — і до збільшення легеневої вентиляції. Тому ці властивості в гірських мешканців цілком природні.

Та дихання має два «стремена»: вегетативне (рух грудей без особливих вольових зусиль) і свідоме (місток між керуванням скелетними м'язами та вегетативними процесами). Отже, дихання — захований ключик до керування нашим тілом, і щоб навчитись ним керувати, людина неодмінно повинна досконало оволодіти своїми грудьми.

Зараз так лікують бронхіальну астму — вольовим затриманням дихання, а також стенокардію чи гіпертонію. Вуглець, затримуючись в організмі, розширює судини і замінює відповідні ліки. А де дихання, там і емоції, правда ж!? Тренування дихання — золотий ключик до керування емоціями. Ця вправа входить до аутогенного тренування, роблять її й усі спортсмени.

Анабіоз... Апофеоз!..

Хто з нас не зачитувався фантастичними оповідками про міжзоряні перельоти у стані анабіозу! Та цим явищем цікавляться не лише фантасти. Спеціалісти досягали такого ефекту, використовуючи фармакологічні засоби та штучно охолоджуючи організм. 1901 р. вчений Бахметьєв написав вражаючу статтю «Рецепти дожити до XXI ст.», де дав детальну інструкцію, як занурюватись в анабіоз. Та ми вже дожили до XXI століття, нам анабіоз поки що ні до чого, і вдаватися до штучних засобів не будемо.

Людина, яка займається затриманням дихання, поступово привчає своє тіло до підвищеного вмісту вуглецю. А надлишок його знижує температуру тіла за рахунок інтенсивності тканинного метаболізму — головного постачальника теплоутворення. А до того ж, надлишок вуглецю притупляє центральну нервову систему і тим самим знижує чутливість організму до різних подразників, а також до холоду. Усе це відбувається поступово і триває довго. Від цього тренування залежить не тільки адаптація організму до перенасичення вуглецем, а й до нестачі кисню на тканинному рівні.

Мабуть, не за горами час, коли можна буде впливати на тривалість життя за допомогою анабіозу. Ось тоді і в космос політаємо за тисячі парсеків, і в сплячку впадатимемо, аби прокинутись, скажімо, в році 3002-му... Лишилася дібничка — вдосконалити процес анабіозу. А то вже, мабуть, справа твого покоління.

HYUNDAI: технічне диво

Побачиш на дорозі чи на стоянці машину з точнісінько таким самим значком, як у «Хонди», але трохи скошеним, не дивуйся (як зробив це якось Пундик через своє незнання): ніхто «піратських» «Хонд» (неліцензованих тобто) ще не випускає, і всякі там тайванці, гонконгівці та китайці ніякого відношення не мають до скошеної літери «Н» в емблемі цієї машини. Та втім, і сама «Хонда» — теж. Бо то емблема зовсім іншої корейської марки, яка називається «Хюндай». Зрозуміло? Тоді сам запам'ятай і сусіду по парті перекажи.

З півночі — на південь

Порівняно з іншими світовими велетами автопромисловості, багато з яких, мов давні благородно-дворянські родини, ведуть свій відлік ще з позаминулого (XIX тобто) століття, корейська фірма «Хюндай» досить молода — якихось п'ятдесят років з малесеньким хвостиком. Засновником її був кореєць, якого звали Чунг Джу Юнг. Народився він у 1914 році.

Так склались на той час політичні обставини, що невдовзі після Другої світової війни Корея під впливом зовнішніх не дуже мирних сил розкололась на дві ворогуючі половинки — північну та південну. Одна половина країни рвалася до соціалістичних ідеалів (ще до пуття не знаючи, що то воно таке — світле соціалістичне майбутнє). Друга ж хотіла просто нормально жити і працювати. Почалася суперечка, і як результат — на політичній карті замість одної країни під єдиною назвою «Корея» виникло аж дві — Південна Корея і так звана КНДР (Корейська народно-демократична республіка).

«Знаємо ми оту вашу народну демократію!» — подумав, мабуть, майбутній засновник «Хюндаю», який мешкав тоді у північній частині. Чого-чого, а кмітливості йому було не позичати. Відчував нутром своїм корейським: пасуватиме йому соціалістичний спосіб життя так, як страусу акваріум. І накивав п'ятами до південної частини, капіталістичної. А тікаючи, без дозволу батькового та його ж благословення прихопив із собою одну з його корів. Простіше кажучи — украв.

Розгледівши на новому місці, що до чого, Чунг Джу Юнг продав свою велику рогату годувальницю, а на грошики виторговані заснував фірму «Hyundai Business Gr». Сталася ця знаменна подія 1947 року.

Від ліцензії — до власних карів

Спочатку фірма «Хюндай» до автомобілебудування не мала жодного відношення, займалася собі суднобудуванням, проектною діяльністю — на хліб з рисом вистачало. Та який, скажи мені, бізнесмен не хотітиме росту своєї компанії? І от через двадцять років, у 1967-му, на світ народжується «Hyundai Motor Company» — відділення «Hyundai Business Gr».

Перший автомобіль «Ford Cortina MK», як витікає навіть з назви, був явно ліцензійним. Та нічого дивного у цьому немає. Це зараз «Хюндай» може собі дозволити відгрохати в Індії такий собі заводик площею 200 кв. км, потужністю 120 тисяч машин на рік, а вартістю взагалі 614 мільйонів доларів! Тоді ж, у 1960-х, найбільше, що могла собі дозволити компанія, — це скромно звернутися до британського підрозділу «Форда» з проханням надати фірмі технологію виробництва легкових автомобілів та вантажівок. Надали їм таку технологію. Звісно, за гроші.

Пам'ятаєш: емблема японської «Тойоти» — стилізована бича голова? Так і «Хюндай» запросто міг обрати собі за

▼ «Hyundai Tiburon»

«Hyundai Neos»

«Hyundai Neos»

символ зображення коров'ячої голови або принаймні пару рогів — як данину тій корові, коштом якої виникла фірма. Та гасло собі обрати, наприклад, таке: «Від корів — до карів!» Аж ні, не захотів «Хюндай», щоб закидали плагіат, і... вибрав емблему, схожу на значок «Хонди». Дивина та й годі! Втім, корейцям тут видніше, та й було це давно.

На початку 1970-х років керівництво «Хюндаю» ухвалило епохальне рішення: не покладатися більше тільки на випуск ліцензійних моделей, а починати самим щось вигадувати. Пройшло кілька років — і в 1977-му на світ з'явилося перше дитятко фірми — модель «Hyundai Pony». Ця супермалолітражка відразу завоювала популярність на внутрішньому ринку Кореї і висунула «Хюндай» на перше місце.

Аж тут, починаючи з 1960-х років, у Кореї починається те, що історики й до сьогодні називають корейським економічним дивом. Шалено росте економічний потенціал. Спочатку західні експерти скептично дивились на цифри приросту виробництва — мовляв, випадковість, побачимо, що заспіваєте ви через рік.

Та минав рік, минав другий, п'ятий, десятий... Темпи та обсяги виробництва не спадали, навпаки — росли, мов на дріжджах. Десь на 1980-і роки припав пік індустріалізації країни, ось тут для автомобілебудівників і настали золоті часи. Машини, які не так давно вважалися предметом нечуваної розкоші, стали тепер звичайнісіньким засобом пересування.

Компанія «Хюндай» не забарилася вкласти чималенькі кошти в розширення власного заводика в місті Ульсані і перейшла від випуску машин невеличкими партіями до широкомасштабного виробництва.

Фірма й гадки не мала обмежуватися внутрішнім ринком, і на середину 1980-х років спритний «Хюндай» забезпечив собі непогані позиції в далекій Канаді.

Від Канади до Америки — рукою подати, тож як тут було не скористатися величезним ринком та фантастичною купівельною спроможністю американців! Найбагатша у світі нація, вони не те що «Хюндаї» — «Боїнги» персональні купували б. Був би тільки дозвіл. Та «Боїнгів» для особистого користування ніхто зараз не продає, тож доводиться обмежуватися чотириколісним транспортом. Прекрасно усвідомлюючи це та багато чого іншого, «Хюндай» на 1990-й рік продає у Сполучених Штатах свій мільйонний автомобіль! Скажу тобі чесно й прямо: мало хто сьогодні у світі може похвалитися таким досягненням.

За три десятиріччя свого існування «Hyundai Motor Company» посіла лідируючу позицію на корейському ринку, та й на ринку світовому, кажуть, задніх теж не пасе. А все чому? Безпечна для довкілля технологія, ефективна організація бізнесу, розширення експортної мережі збуту — ось три кити, на яких «Хюндай» планує вже до 2010 року долучитися до п'ятірки провідних автофірм світу. Вдасться їй це? Поживемо — побачимо, недовго лишилось!

P. S. А борг свій Чунг Джу Юнг Північній Кореї повернув. Кілька років тому, щоправда, проте з якими процентами! Замість однієї такої-сякої великої рогатої худобини кордон з КНДР перетнуло аж 500 корів! Звісно, не пішки вони чалапали, а гордо їхали на вантажівках «Хюндай». Не забув-таки блудний північнокорейський син своєї батьківщини!

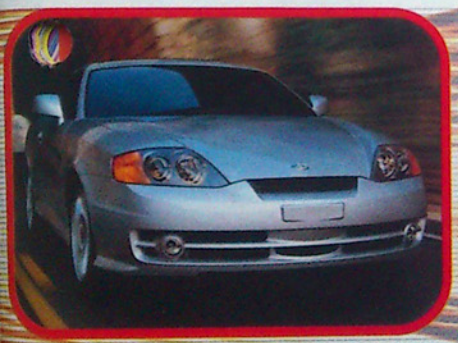

▼ «Hyundai Coupe GK»

▲ «Hyundai Atos»

«Hyundai Trajet»

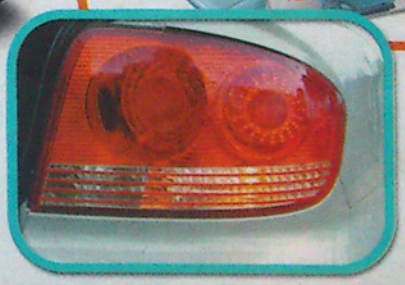

▲ «Hyundai Elantra»

◄ «Hyundai Santa Fe»

по-корейськи

HYUNDAI

Швидше, надійніше, краще!..

Слід сказати, що в повоєнні роки Корея була дуже бідною країною. Настільки бідною, що ні про який масовий автомобіль не могло бути й мови! Здавалося, що немає в цієї країни ніякого майбутнього — настільки безрадісним було життя середньостатистичного корейця. Люди погоджувалися працювати за будь-яку мізерію — аби не згинути з голоду. Поважний капіталістичний світ давно вже махнув на Корею рукою — нічого, мовляв, путнього з цієї країни не буде.

Що ж це з пам'яттю моєю сталось?..

Спитай будь-яку однокласницю, хто захищає ворота «Манчестер Юнайтед»? Якщо більше, ніж двадцята частина дасть тобі правильну відповідь, тоді я не Во Вік. Водночас чимало з них знає чи принаймні здогадується про існування Фаб'єна Бартеза. Та весь фокус у тому, що пов'язати «МЮ» та лисину голкіпера-француза зможе тільки той, хто регулярно цікавиться футболом, а це переважно особи якої статі? Правильно, чоловічої, тобто ми з вами. А от запитай двадцять дівчисьок, яка модель була обличчям косметичної марки «Revlon», і всі дружно без шпаргалки закричать: «Сінді Кроуфорд!» А нам що Сінді Кроуфорд, що Руслана Писанка — все одно. Хоч Майкл Джей Фокс — нам це не ці-ка-во!

Викрадення, якого не було

У дитячого психолога Жана Піаже одним із найдавніших спогадів життя є історія його викрадення. Він дуже добре пам'ятає, де і коли на нього напало двоє мужчин, і як няня несла малого в машину. Героїчна жінка відібрала дитину і привезла додому переляканим батькам. На знак подяки сім'я хлопчика подарувала няні-рятівниці золотий годинник.

Минуло 25 років... Старенька няня зізналася вже дорослому Жану Піаже, що... сама вигадала всю історію з викраденням, аби отримати винагороду. Але як так сталося, що в пам'яті Жана збереглися події, яких насправді не було?

Мабуть, праві ті психологи, які кажуть, що спогади — не запис минулих подій, а їх реконструкція. Піаже в дитинстві багато разів чув історію свого викрадення, тож і картина події вималювалась в уяві хлопчика так чітко, що стала для нього реальною. Отака вона — ПАМ'ЯТЬ! А куди ж діється те, що було насправді?

В уяві своїй ми все переживаємо по-іншому. Згадуємо те, що самі собі розповіли або від когось почули. Одні події тьмяніють, втрачаючи кольори й аромати, стають сірими і нецікавими, інші — навпаки, залишаються настільки яскравими, ніби сталися вчора. Ти добре пам'ятаєш Алісу Селезньову з «Гості з майбутнього» (яку показували років 3-4 тому), але ніяк не згадаєш, як звали ту дівчину, яку ти вчора запросив на танець на дискотеці. Чому?

З якого віку ти себе пам'ятаєш? Який із спогадів твоєї «ранньої молодості» є найяскравішим?

Анатомія пам'яті

Психологи кажуть: є три стадії запам'ятовування.

Подивись на цей рядок букв:

ПВЦВЗСІ

Поглянь на нього ще раз і заплющ очі. Форма кожної букви залишає слід у пам'яті, от він і визначає засвоєння інформації.

Відразу після того як ти щось побачив, почув чи відчув, відбувається сенсорна реєстрація, що забезпечує безперервність твого сприйняття: світ не зникає несподівано, якщо ти кліпнеш повіками.

Знову поглянь на букви і спробуй відтворити їх у пам'яті. Для цього доведеться використати короткочасну пам'ять. Вона знаходиться на краєчку твоєї свідомості, так звана «коротка пам'ять». На відміну від сенсорної реєстрації, що відбувається без твого відома, короткотривала пам'ять «включається» тоді, коли ти сам цього захочеш.

Але основним компонентом усієї системи пам'яті є тривала пам'ять, це вона — безмежна скарбниця життєвої інформації, містить конкретні спогади (перша спроба їзди на велосипеді, перший поцілунок, інформація про місце проживання, знання мови...), різні абстрактні поняття (злість, дружба, мрія...). Щоб інформація «записалася» у пам'ять, вона має перейти всі три стадії запам'ятовування. Хоча деякі події поза чергою проскакують у тривалу пам'ять. Скажімо, дуже важливі емоційно насичені моменти життя. Твоє завдання — допомогти пам'яті вправно передавати інформацію з «короткої» у «довгу». Як? Тренуваннями!

Найпростіший спосіб запам'ятовування — це кодування потрібної тобі інформації, що вже записана у короткотривалій пам'яті. Підключення до процесу запам'ятовування асоціативного мислення. Чим більше роздумів над інформацією, тим більше асоціацій з нею, і викликати з пам'яті таку «адаптовану» інформацію потрібної миті простіше.

Пам'ять стане багатшою, насиченішою, гнучкішою, кориснішою, якщо спорядити її асоціаціями, образами, зачіпками і підказками. Запам'ятати можна лише те, на що звернеш увагу. Люди краще запам'ятовують те, що їх цікавить. Ось чому модельєр легко запам'ятовує назви тканин і відтінки кольорів, астроном з першого погляду розпізнає зорі у небі, а банкір орієнтується у різних валютних курсах. Краще запам'ятовується інформація, яка має для людини конкретне значення і дійсно важлива. Тоді людина сама шукає стимул для запам'ятовування.

Та є одне «але». Ми не завжди знаємо, яка інформація нам буде потрібна в той чи інший момент. Як вирішити цю проблему? А для цього є спеціальні прийоми. Запитай себе:

1. «Що станеться, якщо я цього не запам'ятаю? Чи має воно якесь значення для мене?»
2. «Коли в мене виникне необхідність використати цю інформацію?»

Якщо виявиться, що вона знадобиться тобі найближчим часом, це й буде додатковим стимулом.

Увага — добрий помічник

Для того щоб пам'ять була у хорошій формі, дуже корисно тренувати свою увагу. Наприклад, прибираючи в кімнаті, не кидай ключі бездумно, а поклади їх на стіл. Зверни увагу, як вони лягли: віялом, стопкою чи розлізлись на всі боки? Поглянь, якого кольору стіл, яка в нього поверхня: світла, темна, матова, лакована? Доторкнись до столу, до ключів. Підключи у роботу всі свої чуттєві здібності.

Коли ти з кимось розмовляєш, звертай увагу на те, що говорить співрозмовник. Уміння слухати ще нікому не зашкодило. Старайся запам'ятовувати імена людей. Вслухайся у звучання імені. Як воно вимовляється: твердо, як Роман, Катерина, чи ніжно-м'яко, як Оля, Анатолій? Можливо, ім'я довге — Соломія, Володимир, чи, навпаки, коротке — Остап, Віра? Ти повинен відчути це ім'я «на язиці». Спитай себе, чи підходить ім'я його власнику або власниці. Якщо ні, то чому? Зверни увагу на очі, ніс, губи твого співрозмовника, визнач його зріст. Усе це викличе в тебе відповідні асоціації, які й стануть хорошими зачіпками для запам'ятовування імені людини.

Техніка запам'ятовування древніх греків

У 1968 році психолог Олександр Лурія займався серйозним вивченням пам'яті одного журналіста, який з допомогою своєї уяви та асоціацій міг легко запам'ятати довжелезні списки людей та цифр. До речі, чи згадаєш ти букви, про які йшлося раніше, не дивлячись на них? Мабуть, ні! У тебе просто не було потреби в їхньому запам'ятовуванні.

Для того щоб запам'ятати, наприклад, список необхідних продуктів, цей чоловік уявляв, що йде вулицею, розставляючи їх у конкретні місця. Скажімо, пляшку молока — у фонтан, яйця — під ліхтар, масло — на дерево і т. д. А коли виникала потреба пригадати список, він немов би повертався тією вулицею назад і підбирав предмети, які бачив на своєму шляху. Помилки траплялися тоді, коли шоколадні цукерки опинялися в тіні будинку, а білі яйця — на фоні такої ж стіни.

Така техніка запам'ятовування називається «лоці». Вона була відома ще давньогрецьким ораторам. Користуючись цією методикою, потрібно ретельно запам'ятовувати оточення, звертати увагу на кожну дрібницю. Це може бути твоя вулиця, школа чи кімната. Всі предмети, які необхідно запам'ятати, треба розмістити у певних місцях. Але так, щоб їх легко було помітити.

Якщо тобі потрібно зробити кілька справ, постав їх у певному порядку. Уяви собі, як ти будеш їх виконувати. Можна використовувати навіть кумедні нелогічні асоціації, які при потребі можуть відтворити у твоїй пам'яті реальну картину. Важливо зрозуміти, яка мета кожної справи зокрема.

Дуже корисно придумувати цікаві історії з тим, що тобі необхідно запам'ятати. Періодично запитуй себе: «Що нового я дізнався вчора і сьогодні, щоб хотілося це згадати завтра?» Пам'ять дає людині відчуття постійності та орієнтації у власному житті. Тому засмічувати її непотрібною або шкідливою інформацією небезпечно. А ще спробуй створити свої власні методи запам'ятовування. І нехай твоя пам'ять буде вірним помічником на довгі-довгі роки.

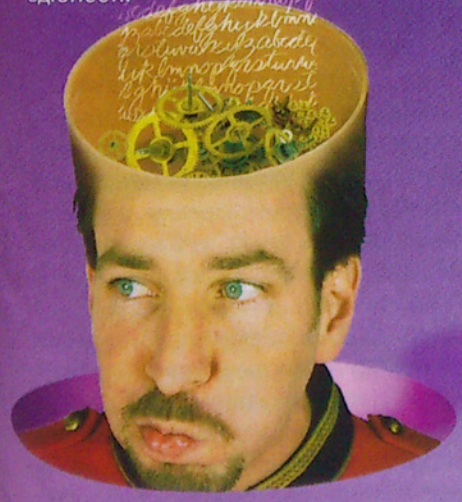

ВІА «Сливки»: третє покоління "girls-bands"

«Комбинация» із безсмертною Апіною, «Маркиза» (наша відповідь буржуйській «Синдереллі»), «Женсовет» (з примітивними текстами та простим, як бублик, вокалом), «Лицей»... Ой, є чим похвалитися, полинувши поглядом в історико-музичну перспективу. Хай не думають на Заході, що жіночі групи — тільки в них, ми також щось та й вміємо.

Трохи пізніше з'явилися «Колибри», «Блестящие», «Стрелки». ВІА «Гра» «бомбою» бахнула так, що у вухах заклало. А тепер — ще й ВІА «Сливки». Шведи мають «A-Teens», які переспівують старі пісні групи «АББА», а в нас будуть «Сливки» — треба ж комусь робити те саме з піснями Алли Пугачової.

Сьогодні «Сливки» — три солістки: Каріна, Даша, Іра, плюс три музиканти чоловічої статі: Алік, Льоша і Аппа (Сергій).

А почалося все з тусовок у нічних клубах. Захотілося Каріні засвітитися у шоу-бізнесі, та так сильно, що навіть юридичний факультет (вона там навчалася) відійшов на другий план. Разом з подружками-щебетушками — професійною танцівницею Ірою та Дашею (танцівницею яка не була, проте класно співала і на сцені була нічогенька), вона почала репетирувати.

Одного вечора після чергового виступу з ді-джеєм до них підійшли троє симпатичних модних парубків, представилися досвідченими джазменами і запропонували створити власну групу. Так з'явився «проект «Discovery» (не плутати з однойменним телевізійним каналом «Discovery»).

Групу помітив продюсер Євген Орлов («Отпетые мошенники», «Гости из будущего»), і з його ініціативи виник ВІА «Сливки». Там і директор знайшовся — Сергій Білоус, людина величезних габаритів. За ним дівчатам, кажуть, затишно та спокійно.

Інтелектуальний центр групи — Каріна. Вона пише тексти пісень, вона найлегше «заводить» публіку на концертах. У перервах між концертами любить Каріна згадувати, як сім років тому вирушила вона вивчати англійську мову, і не куди-небудь, а до самого Лондона. Там, замість чемно відвідувати мовну школу, вона почала встановлювати дружні стосунки з місцевими музикантами. Вони її й повчали уму-розуму.

Перший відеокліп «Сливок» був знятий на пісню «Иногда» (назва — як і в прем'єрної пісні Алсу). Над відеоверсією пісні працювала знімальна група Сергія Блєднова і Олега Степченка «Брати Блєднови».

Ідею другого кліпу, знятого на пісню «Ты попал», хлопці вигадали самі, а втілити її допомогли пітерські кліпмейкери: режисер Олександр Ігудін і оператор Олексій Тихонов. Цікаві перевтілення головних героїнь кліпу послужили мотивом для пародій у програмах КВК.

Дебютний альбом ВІА «Сливки» вийшов у білий світ 14 квітня 2001 року на фірмі «Арс-рекордз» і називається «Перша весна». Так перша весна нового віку і тисячоліття стала одночасно і першою активною гастрольною весною нового колективу. До платівки увійшли 11 треків, у тому числі й ті, що вже стали хітами — «Иногда» і «Ты попал», ремікси на ці пісні, кавер-версія відомої пісні з репертуару Алли Пугачової «Куда уходит детство?». Як бонус-трек в альбом включена пісня «Night&Day», яка увійде в англомовний альбом «Сливок». Його випуск планується на одній з відомих європейських звукозаписних компаній.

Люблять «Сливки» гастролювати східними країнами (Азербайджан, Вірменія), глядач там, кажуть, запальний, темпераментний, такого й заводити не треба.

Інколи люблять говорити, що трьом дівчатам надзвичайно важко, а то й неможливо вжитися разом, що такі групи приречені... Іншим видається, що вони часто сваряться. І таке трапляється, то помаду не поділять, то сукня не така, як хотілося б... Та сварки сварками, а поодинці — то вже не група, та й не заробиш стільки, як разом. Доводиться йти на примирення.

У планах ВІА «Сливки» спробувати свої сили в західному шоу-бізнесі. «А чому б і ні!?» — задерикувато кажуть дівчата. Мовляв, і стиль музичний, в якому ми працюємо, нині дуже популярний в Європі, і Німеччина виявляє до нас особливий інтерес, і західні менеджери відмічають бездоганну англійську мову дівчат... Ну що ж, як кажуть, дай Боже нашому теляті вовка з'їсти!

Janet Jackson

Часом так незручно бути родичем знаменитості!.. От хто такий Майкл Джексон? Знають усі. А хто така Джанет Джексон? Тю, та це ж Майклова сестричка! І тільки вже потім починаємо пригадувати, що, здається, і вона співає. Чимало часу пройшло, поки стали її сприймати як людину з власною долею, власним іміджем. А братів не вибирають, чи не так?

Джанет народилася 16 травня 1966 року. Вона була наймолодшою, дев'ятою дитиною в музичному сімействі Джексонів. Заповзятливий тато Джозеф старанно розкручував старших братів і сестер спочатку в складі ансамблю «Jackson 5», потім вони почали виступати сольно, їздили з концертами по країні, виступали на радіо та по ТБ... Джанет же тим часом кукала вдома: мама з татом чомусь не побачили в ній особливих обдарувань.

А між тим акторські здібності Джанет виявилися ще в підлітковому віці, коли вона виступала в телешоу «Слава» та «Різні штрихи». У 16 років вона привернула увагу компанії «Ей-энд-Ем» як співачка. Компанія записала два альбоми — «Джанет Джексон» (1982) та «Вулиця мрії» (1984). Коли Джанет випускала свій перший альбом, батьки хором твердили: «Нічого путнього з тебе не вийде, навіть не старайся! Ось Мишко (Майкл по-їхньому) — справжня зірка, а ти? Тільки прізвище зганьбиш».

І накаркали: перша платівка Джанет Джексон з гуркотом провалилася, друга повторила сумну долю першої. А от у Великобританії вони чомусь пішли «на ура». І таке буває.

Було від чого носа повішати, та ще на фоні братикових успіхів. Та не така була Джанет. Спочатку вона подалася до популярного танцювального тріо разом із Джіммі Джемом і Террі Льюїсом. У 1986 році Джанет різко змінює імідж, і її альбом «Контроль» мав шалений успіх. Провідні позиції в хіт-парадах альбомів та кращих синглів США з піснями «Коли я думаю про тебе» і «Давай трохи почекаємо» — два роки тому таке їй би і не приснилося!

Далі Джанет зосереджується на створенні текстів. Відчула, мабуть, що це їй найкраще вдається. Альбом 1989 року під назвою «Ритмічна нація Джанет Джексон» відкривався промовою співачки з обіцянкою зробити все можливе, щоб наблизити світ до того, щоб ніхто вже не ділив людей на білих, чорних, жовтих і так далі.

Країна жадібно слухала альбом із соціальним підтекстом. Сім хітів з нього потрапили до першої п'ятірки кращих пісень, а чотири з них навіть очолили різні хіт-паради. Джанет Джексон поступово ставала суперницею самої Мадонни в боротьбі за титул найпопулярнішої в світі співачки.

У 1995 році з'явився новий альбом Джанет Джексон «Малюнок десятиріччя». Тут зібралися кращі композиції співачки і нові пісні, наприклад, «Біжи геть» і «Знову». Збірник став своєрідним нагадуванням про таланти Джанет, в образі якої смілива вродливість поєднується з наївною невинністю. Завдяки цьому, кажуть музичні критики, всебічно розкрився високий рівень її творчості.

— Що більше я себе вивчаю, то більше стаю цією сильною, впевненою в собі жінкою, — зізнається Джанет. — Я вибрала свій шлях і нікуди з нього не зверну. Я переслідую одну мету: стати повністю незалежною особистістю.

Хто тримав у руках новий альбом Джанет Джексон «The Velvet Rope» («Оксамитовий шнурок»), напевно звернув увагу на один цікавий факт: на його обкладинці геть відсутнє прізвище співачки, є тільки ім'я — Джанет. Друкарський брак? Або суперзірку, яка цьогоріч отримала нагороду «American Music Award» у категорії «краща соул- та ритм-енд-блюз-співачка», раптом охопила нез'ясована скромність? Мабуть, зовсім навпаки. Мовляв, ви не знаєте, хто така Джанет (просто Джанет, а не сестра Майкла Джексона)? Та що з вами говорити!

Так, вона досягнула недосяжних висот, але виключно завдяки своєму таланту і працьовитості. «Від самого початку сольної кар'єри я мріяла відмовитися від прізвища і виступати інкогніто, щоб ні в кого не виникло асоціацій з кланом Джексонів», — якось зізналася Джанет. Тепер вона може собі це дозволити.

ЯК У ТЕБЕ З САМОДИСЦИПЛІНОЮ

Ти високого росту?

Тобі подобається осінь?

Руки миєш перед вечерею?

Манну кашу їси?

У Діснейленді побувати хочеш?

ні

так

Чистиш тричі на день зуби?

Годинник маєш?

Чи є у тебе вірний друг?

Історичні книжки читати любиш?

Футбол дивитись любиш

Боксерську грушу вдома маєш?

Звичка гризти нігті є?

Хіромантією захоплюєшся?

На математичні олімпіади їздиш?

Новини по ТБ дивишся?

Тобі подобаються темні приміщення?

Земля — твоя стихія?

Бігом займаєшся?

З якого боку вікно у директора, знаєш?

Школу щодня відвідуєш?

Молодшого брата або сестру маєш?

Власником «Microsoft» бути хочеться?

З татом часто сперечаєшся?

Книжки на канікулах читаєш?

Джерела прибутку маєш?

Прокидаєшся рано?

Годівнички для птахів робиш?

Любиш піші прогулянки?

Аж не віриться, що так буває. Та якщо це правда, то... Спочатку постав собі за мету робити два кола по стадіону. Гаразд? А тижнів за два — протестуйся ще разочок.

Не так уже все в нас погано, але... Чи не занадто часто нагадують тобі у магазин по хліб піти, в кімнаті прибрати чи за уроки сісти? Скажи, тобі це не набридає потихеньку?

Не повіриш, але ти — просто еталон для наслідування. Все в тебе тоді і так, як ти собі поставиш і накреслиш. Тільки одне запитання до тебе: ти впевнений (-а), що всі відповіді твої щирі?

Зібраності твоєї цілком вистачить для досягнення поставленої мети. Так тримати і надалі! А у вільну хвилину можна спокійно дозволити собі трішечки «відтягнутись».

Річка у Санкт-Петербурзі
... «Потьомкін»
Він допомагає знайти потрібне місце
Острів
Афіни
Мужчина в США
Carson City
Штат
Чорношкіра людина
Прикраса
Президент США у 80-х рр.
Згин у трубі
Годинникова фірма
Професія
Галузь у медицині
Наріст на шкірі людини
Флотоводець
... Агілера
Агата ...
Все старе
Головний на факультеті у вузі
Болгарська провидиця
Варвар
Боксерська ...
Пекарський виріб
Будинок культури у селі
30
Zn
6539
Матеріал, схожий на пластмасу
Країна
Символ влади в монарха
Група
Житель Дикого Заходу
Метелик родини німфалідів
Ім'я
Захоплююча гра
Вигук, яким вітають акторів на сцені
Горизонт
Теплий одяг
Гроші, які отримують люди похилого віку
Багато бджіл
... Марсо
Столиця Болгарії
Гумор та ...
Вусата «нянька»
Плаває на кораблі
Монета Англії
Найбіл. у світі острів
Ім'я
Інша назва долара
Поїзд

1 Допиши у вільні клітинки букви так, щоб утворилися слова (іменники в називному відмінку однини).

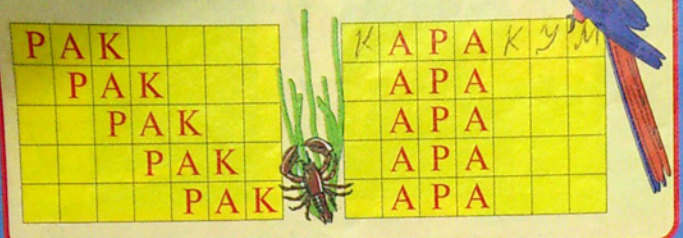

2 Встанови, з яких п'яти обласних центрів України розлетілися ці 23 повітряні кульки?

3 У числівочці **Артема Свириди з міста Золотоноші Черкаської області** деякі числа вже на своїх місцях. Допиши решту чисел так, щоб вони узгоджувалися між собою так, як у традиційному кросворді.

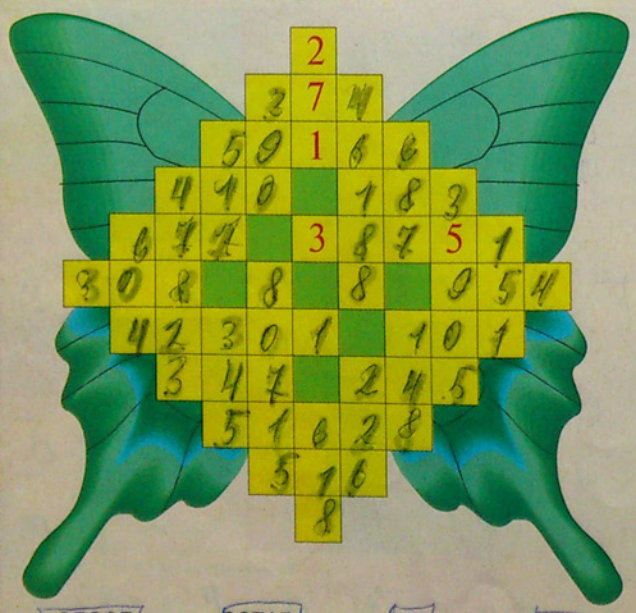

35905	80715	271	516
38751	101	308	517
42301	148	345	604
46188	151	347	618
47823	183	374	677
51628	226	390	687
59166	245	410	954

4 Відшукай спосіб прочитати правильну рівність. Можеш розкласти сірники на столі, але жодного з них перекладати не дозволяється.

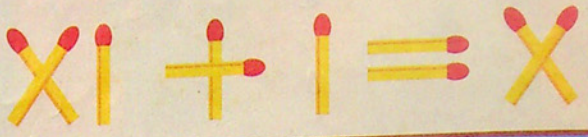

5 Назбирали якось Класні герої 28 квіток і 4 з них поставили у вазу, що посередині. Люба Дмитришак з Тернополя пропонує розставити решту квітів у вази так, щоб у кожному колі та по кожному радіусі була однакова кількість квіток. При цьому в кожній вазі їх має бути різна кількість.

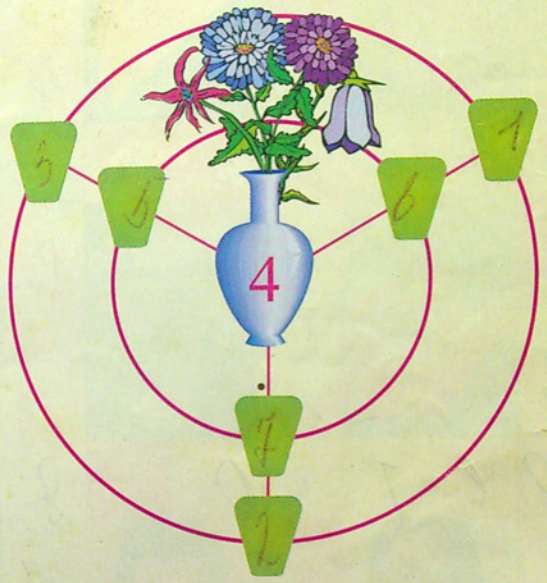

6 Уважно придивися до цього виразу та відшукай спосіб прочитати, що ж таки робило у цей час САЛО?

ЛАСО ПАСЛО 9 КОРІВ

7 Відшукай столиці деяких країн світу, що заховалися в анаграмах **Олесі Гачкевич із Шумська Тернопільської області.**

ДУМА + ТАНК =	катманду
БАЛ + СІНО =	лісабон
КІНО + РАК =	конакрі
СОМ + КВА =	москва
КАСА + РАК =	каракас
ПАР + ГА =	прага
МАК + САД =	дамаск
НЕГР + ЕТА =	тегеран

8 У цій старовинній китайській головоломці білі фігури роблять кожна по одному ходу, «завдають по одному удару і відправляють у нокаут» чорного короля.

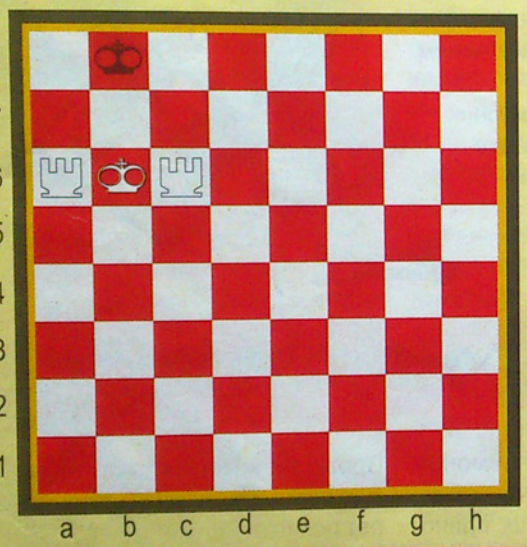

9 У кожному з двох стовпчиків слова мають свій однаковий початок та закінчення. Допиши їх.

ПК	БІ
НК	ДУ
ШТ	РА
РД	ЗО
ЙМ	ДЕ

10 Домалюй пропущені малюнки.

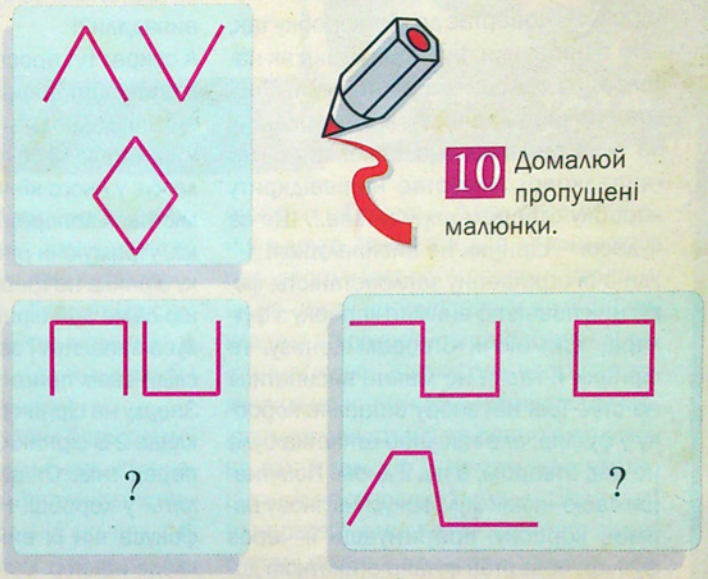

11 У клітинки чайнворду впиши назви малюнків так, щоб остання літера кожного слова була першою літерою наступного слова.

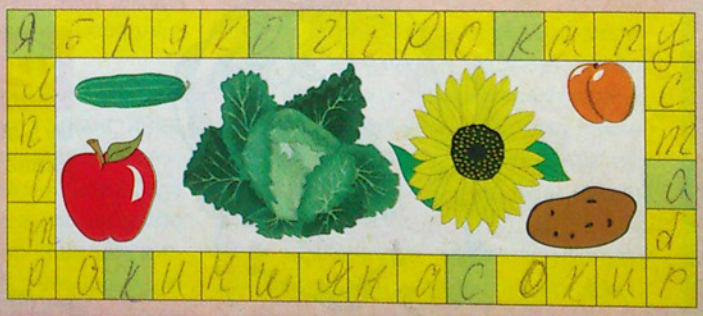

12 Розв'язати ці нотні ребуси пропонує **Олеся Гачкевич з міста Шумська,** що на Тернопільщині.

Загадкові сірники

Знайшовши у глибоких кишенях свого ілюзіоністського фрака сірникову коробку, фокусник пред'являє її глядачам — дивіться, мовляв, зараз я з нею такі штуки вироблятиму!.. Потім трусить нею — нехай пересвідчаться, що вона не порожня, щоб потім не казали нічого.

Все, приготування, здається, позаду, переходимо до фокуса. Ілюзіоніст виймає з коробки 2-3 сірники і кладе їх на стіл. Розмовляючи з глядачами, він «ненароком» повертає до них коробку так, щоб ті побачили, що вона більш як наполовину заповнена сірниками. Продовжуючи далі вішати всяку локшину на вуха глядачів, ілюзіоніст так само «випадково» повертає напіввідкриту коробку отвором донизу, але... Що за чудасія — сірники не висипаються!

Удаючи страшенну заклопотаність, фокусник повністю виймає коробку з футляра, тримаючи отвором донизу, та сірники й гадки не мають висипатися на стіл. Тоді він знову вставляє коробку у футляр, але так, щоб етикетка була не над отвором, а під її дном. Помітивши свою «помилку», фокусник знову виймає коробку, протягнувши її через футляр, повертає футляр етикеткою донизу і вкладає в нього коробку. Тепер уже все правильно, повернувши все разом, він відкриває наполовину коробку, виймає звідти один сірник і може навіть його запалити на знак успіху фокуса. Фокусник знову кладе коробку на стіл і запрошує глядачів пересвідчитись у тому, що все чисто і ніхто нікого не дурить.

Глядачі розглядають сірникову коробку і нічого дивного в ній не помічають. Але чому сірники з неї не випадали?!

А секрет тут простий. Взявши наполовину заповнену коробку, фокусник заздалегідь виймає з неї 2-3 сірники, потім бере ще один сірник. Відламує у нього кінчик так, щоб він помістився поперек коробки, як розпірка, утримуючи решту сірників. Головку сірника не треба відламувати, тому що саме цей сірник можна вкінці фокуса запалити і замести таким чином сліди своїх приготувань.

Зверху на сірник-розпірку фокусник кладе 2-3 сірники, які він вийняв перед тим. От вони й «гримлять» у коробці. На початку фокуса він їх виймає та кладе на стіл.

Воскресаюча газета

Фокусник демонструє глядачам газетний аркуш, причому з обох сторін. Потім розриває її навпіл. Складає половинки докупи і знову рве їх на дві частини. І так повторює доти, поки газета не перетвориться на маленькі клаптики паперу. Зім'явши їх у руках, фокусник показує паперовий жмут глядачам. Потім обережно починає розправляти газету. В його руках поступово з'являється ціла газета, яка немов воскресає. Чим не диво?

Проте, як каже Крапка, кожне диво має свій секрет. Так і тут, причому секрет полягає у самій газеті.

Для фокуса потрібно мати дві однакові газети. Вони склеюються внутрішніми сторонами в одному з кутів так, щоб утворилась невеличка кишеня. Одну газету зминають у жмут, що має розміри, дещо менші від розмірів кишені. Щоб ущільнити зім'яту газету, можна її потримати під якимось вантажем. Тоді секретна газета займатиме менше місця і вільніше поміститься в утвореній кишені.

Під час фокуса ілюзіоніст прикриває кишеню рукою. Розриваючи газету, він щільно складає кусочки в куті біля кишені, яка знаходиться з протилежного боку. Потім, зминаючи газету, фокусник повертає кишеню назовні і починає розправляти заховану цілу газету. Одночасно зім'яті кусочки розірваної газети він ховає у кишеню. Перед виходом до глядачів потрібно декілька разів потренуватися, і фокус виходитиме вдало.

Перетворення

На сцену виходить фокусник-факір з двома склянками в руках. Одна з них наполовину заповнена білою рідиною, яка нагадує молоко, а друга — чимось схожим на чай. Ілюзіоніст показує склянки глядачам, а потім бере і виливає рідину з однієї склянки в іншу і отримує... фіолетову рідину! Дві різнобарвні речовини на очах у всіх перетворюються у «чорнило»! Потім фокусник бере зі стола аркуш цупкого паперу, пензлик і просить когось із глядачів дати свій автограф. Нічого дивного не стається — чорнило і на папері залишається чорнилом.

У чому ж секрет фокуса? А в тому, каже **Інна Саліхова з Маріуполя,** що роль молока виконує розчинений у воді картопляний крохмаль. А «чай» — це кілька крапель йоду, доданих у воду. Змішування цих двох компонентів і дає в підсумку рідину фіолетового кольору. От і кажи після того, що фокусникам хімія ні до чого!

Слухняні намистинки

Перед фокусником на столі стоять три однакових склянки, кожна з яких на 1/3 заповнена кольоровими намистинками: перша — червоними, друга — синіми, третя — білими. Намисто — прикраса дівоча, і нічого дивного в тому, що фокусник просить прекрасну половину визначитися з тим, який колір намиста їм найбільше подобається. Одна з дівчат називає червоний колір, друга — білий... Він бере склянки з червоними та білими намистинками і зсипає їх в одну склянку. Потім, накривши склянку з намистинками двох кольорів порожньою склянкою, фокусник ретельно перемішує намистинки. Тоді накриває обидві склянки невеличкою хусточкою, продовжуючи їх трясти. Ставить на стіл, роз'єднує склянки, знімає хусточку... А намистинки поділилися за кольорами і заповнили окремі склянки!

Та це ще не все! Фокусник бере в одну руку склянку з червоними намистинками, в другу — з синіми. Знову намистинки ретельно змішує в одній склянці, перевернутій одна на одну. Але варто виконавцю, накривши на мить хусточкою, поставити їх на стіл, як, мов за командою фокусника, намистинки розподіляються за кольорами. Коли фокусник знімає хустинку, зачаровані глядачі знову бачать в одній склянці червоні, а в другій — сині намистинки.

Та навіть на цьому фокус не закінчено. Фокусник бере склянку з намистинками білого кольору та висипає їх у склянку з синіми намистинками. Перемішує це все і висипає у склянку до червоних намистинок. Потім, накривши заповнену склянку порожньою, ретельно перемішує намистинки. Глядачі бачать рябу суміш намистинок. Фокусник ставить на мить склянки на стіл, накриває їх хустинкою, ще трішки трясе склянки, а потім ставить їх на стіл. Знімає хустинку, і всі бачать, що склянки стоять поряд. При цьому в одній з них лежать червоні намистинки, а в другій — білі з синіми. Кропітка робота сортування намистинок виконана за секунду. Причому якимось дуже підозрілим способом.

А секрет цього способу полягає в розміщенні намистинок в одній зі склянок. Білі та сині намистинки просто насипані у склянки і заповнюють їх на третину. А ось у третій склянці є друге, секретне дно з тоненького прозорого пластику. Червоні намистинки нанизані на тонесеньку жилку і розкладені на секретному дні у вигляді хаотичної купки. Жилка при цьому не дуже сильно натягнута, і намистинки мають можливість вільно розлягтися одна на одній так, що їх неможливо відрізнити від насипаних у склянку. Після цього червоні намистинки навхрест перев'язані такою ж прозорою жилкою, кінці якої виведені на протилежний бік дна та міцно зв'язані.

Секретне дно разом з намистинками щільно вставляєш на дно склянки. Звичайно, вузликом донизу. При необхідності його можна приклеїти, щоб міцно трималося у склянці. Червоні намистинки при цьому розляжуться у склянці, немов насипані у неї. Секретну склянку важко відрізнити від двох інших. Залишається взяти хусточку і йти просто на подіум.

Коли у склянку до червоних намистинок насипані намистинки іншого кольору, фокусник перемішує їх так, щоб червоні були завжди знизу, а поміж них залягають намистинки іншого кольору. Для розподілу намистинок склянку з червоними, навпаки, слід підняти догори, потрясти, і незакріплені намистинки іншого кольору повипадають у порожню склянку. Фокусник робить такі рухи, щоб усі намистинки повипадали з секретної склянки.

Те ж саме відбувається, коли фокусник змішує намистинки трьох кольорів. Можна по черзі до червоних досипати спочатку білі, а потім сині намистинки або ж сині перемішати з білими й додати до червоних. Головне, не переплутати склянки, коли їх накриваєш хустинкою, та слідкувати, щоб усі намистинки повипадали з секретної склянки.

Конкурс запитань

Отримав якось капітан Немо від своїх голландських друзів запрошення відвідати в липні місто Гаагу. «О, можна буде побачити будинок відомого Гаазького Міжнародного трибуналу, — тут же зрадів Немо. — Але чим же це місто ще знамените?» Невдовзі він довідався, що на околиці Гааги створено місто-музей Мадутарах. Там можна відчути себе Гуллівером у країні ліліпутів, адже містечко має середньовічні замки, пам'ятники, вітряки, канали, базари, парки, знамениті поля тюльпанів, ставки — і все у 25 разів менше від натуральної величини! Має місто свій герб і бургомістра. Його муніципалітет складається з 13 хлопчиків та дівчат, яких щороку переобирають школярі Гааги. Всі хочуть себе відчути керівниками цього казково-красивого містечка.

«А що, якби взяти до Гааги когось із наших Класних школярів, щоб і вони відчули себе Гулліверами?» — подумав Немо. Звернувся він по телефону до своїх голландських друзів із цим питанням. А вони лише посміялися по телефону, сказавши: «Ja, ja, nicht verstehen!» — і порадили уважніше прочитати запрошення — там усе сказано. І дійсно, у графі «кількість запрошених осіб» красувалася цифра «3». Це означало, що капітан міг узяти з собою у поїздку ще двох своїх друзів чи родичів.

Немо спочатку зрадів, але потім задумався: «І кого ж мені взяти, щоб ніхто не образився?» А потім узяв та й оголосив конкурс. Умови конкурсу були, на перший погляд, простими: «Двоє чоловік, які першими придумають запитання, на яке я, як людина, що завжди говорить правду і тільки правду, дам дві різні відповіді (коли запитання повторять двічі поспіль), поїдуть зі мною безкоштовно у липні до Гааги».

Так, але яке ж це запитаннячко?! Поїздка до країни тюльпанів зацікавила багатьох... Кому з Класних друзів пощастить скласти компанію нашому капітану, поки що невідомо. А от якби тобі довелося взяти участь у такому конкурсі, як ти думаєш, яке запитання треба було б поставити капітану Немо, щоб перемогти?

Велогонка

У велогонці, присвяченій закінченню навчального року, взяли участь п'ятеро учнів Класу. За перепитіями змагань спостерігали батьки, вчителі, учні та гості. Запросили й мене, ДуКласа. Але сталося так, що мій годинник з якихось причин зупинився, і я спізнився. Дорогою до шкільного стадіону я спробував довідатися, хто ж став переможцем. Ось відповіді, які мені дали п'ятеро опитаних болільників:

— Пундик зайняв 2 місце, а Колібрик — 3.

— Джо приїхав останнім, а Джексон був на 3 місці.

— Джо виграв гонку, а Джексон був другим.

— Пундик зайняв 2 місце, а Киця — 4.

— Колібрик переміг, а Киця була на 4 місці.

Кого слухати, кому вірити? Все, що я зрозумів, — це те, що болільники або плуталися в іменах Класних героїв, або були незадоволені результатами велогонки. Довелося припустити, що у твердженні кожного з болільників одна частина вислову правдива, а друга — ні. Зробив так — і точно зміг визначити, хто і яке місце посів у змаганні велосипедистів. А тому, прийшовши до Класу, я впевнено привітав з перемогою...

А кого я привітав з перемогою, ска[illegible] вже самостійно.

Автошоу

На свою презентацію фірма «Укр-Авто-Стоп» запросила зарубіжних колег-автомобілістів позмагатися у перетягуванні вантажів. Зголосилися прибути на автошоу представники автомобільних фірм «Татра», «Мерседес» та «Вольво». Під час попередніх спроб було встановлено, що 5 «Татр» могли тягнути такий же вантаж, як 4 «Мерседеси», а 2 «Татри» та 1 «Мерседес» були рівносильними 2 «Вольво».

У день презентації було складено дві команди, які готувалися стартувати в перетягуванні вантажу. Перед початком змагань було організовано тоталізатор, приймали ставки на перемогу тої чи іншої команди. Професор Крапка віддавав перевагу команді, яка складалася з 3 «Татр» та 2 «Вольво», а інспектору Приходьку більше до душі була команда з 4 «Мерседесів» та 1 «Татри». У тоталізаторі вочасті не брали, а уклали між собою парі, в якому переможець отримував право привітати фірму «Укр-Авто-Стоп» та скуштувати святкового торта з кавою. А переможений і близько не повинен був підходити до святкового столу.

Автомобілі приготувалися до боротьби, двигуни ревуть, лунає команда «Старт». І почалося! Мов у перетягуванні каната, зчепилися дві команди механічних монстрів.

Та ось цікаво, яка ж команда сильніша? Хто з Класних героїв виграє парі? Кому доведеться ковтати слинку?

Ковба-сан-мандрівник

Вирушила якось Класна компанія в Карпати. Помандрувавши вдосталь, друзі розклали свій тимчасовий табір поблизу канатної дороги, яка з'єднувала дві гори. Усім хотілося проїхатися у вагончику, але й голод брав своє. Хлопці розпалили вогнище та й почали готувати обід. А Ковба-сан, прихопивши декілька гривень, непомітно зник.

Він уперше побачив канатну дорогу і йому дуже захотілося її випробувати. Відстань між двома станціями була невеликою, всього якихось 500 метрів. Тому наш котисько вирішив проїхатися туди-сюди кілька разів. Він захоплено споглядав униз, перетинаючи долину між двома горами. І так захопився, що й не помітив, як у нього закінчилися гроші. Трапилося це, як буває завжди, саме тоді, коли Ковба-сан був на протилежній від табору горі. Без квитка його не захотіли впускати до вагончика. Він 15 хвилин роздумував, що ж робити: повертатися на своїх чотирьох чи почекати друзів. Але врешті пошкандибав з гори.

Кіт хоча трохи перепочив, та по незвіданих гірських шляхах рухався із середньою швидкістю 2 км/год. Витратив Ковба-сан на зворотний шлях рівно три години і повернувся на станцію, яка була неподалік тимчасового табору, через 4 год 18 хв з моменту, коли вперше стартував у вагончику.

— Куди це ти пропав?! Ми вже давно тебе шукаємо! — накинувся на нього Пундик, який саме підійшов до станції.

— Та я... Я на канатній дорозі катався, — промимрив котисько.

— Ти вже, мабуть, разів сто туди-сюди прокатався, еге ж?! — примружився Пундик. — А за які ж це грошики, дозволь спитати? Часом не на ті, що на продукти були відкладені?

— Та ні, я з он тої гори щойно ледь приповз на своїх чотирьох, — відповів Ковба-сан, вказавши лапою на протилежну гору. А потім додав:

— А перед тим трі-і-ішечки покатався. Ось стільки — і Ковба-сан показав кінчик котячого пазура. — Та не дуже багато, — поквапливо додав він, бачачи, як Пундик нахмурився. — Вагончик же рухається у 5 разів швидше, ніж я шкандибав по цих горах. Тому в мене досить швидко закінчилися гроші на оплату проїзду...

Скільки разів проїхався над долиною між горами наш котисько, так і лишилось таємницею.

Дрімаючи потім у наметі, Ковба-сан згадував, як він пропливав між двома горами у вагончику...

І захотілося йому полічити, скільки поїздок між станціями він сьогодні здійснив? Допоможи йому справитися з цією задачкою, бо ж із математикою в котів не дуже.

Скульптор

Для цієї гри досить зібрати веселу, галасливу компанію хлопців та дівчат і запастися бажанням розвеселити їх. Бо то не стільки гра, скільки розіграш.

На початку гри проголошуєш себе ведучим і пропонуєш друзям продемонструвати свої скульпторські здібності у грі, яка так і називається — «Скульптор». І пояснюєш, що скульптури ліпити їм доведеться не стекою з глини, а з... живих своїх друзів. «Чия скульптура виявиться найоригінальнішою, той має шанс стати переможцем. Для виявлення абсолютного переможця може бути проведено додатковий розіграш, у якому для отримання призу слід виконати його якнайточніше», — закінчуєш ти свою промову і переходиш безпосередньо до гри.

Після невеличкого відбіркового туру (якого, втім, можна й не проводити) ти обираєш двох-трьох найактивніших скульпторів, а для кожного з них — по одному хлопцеві та дівчині. Це — «матеріал», який має чітко виконувати всі вказівки скульптора.

Далі ти пропонуєш скульпторам «виліпити», скажімо, композицію «Освідчення в коханні». Або «Знову двійка?!!» І тут виникають досить кумедні ситуації. У кожного скульптора своє бачення світу, часом таке неординарне!.. Ще півбіди, коли просто змусять хлопця взяти дівчину на руки, а що, коли змусять удавати двієчника, якого нещадно лупцюють паском по голому заду!.. Скульпторська фантазія, мов той вулкан — ніколи не знаєш, коли вибухне.

Якщо скульптури готові, ти разом з компанією, яка не брала участі у грі, з виглядом поважного журі оглядаєш скульптурні композиції та оголошуєш переможця.

Далі можна зіграти ще разок. Бажаючих стати скульпторами стає більше. Цього разу ти вже не оголошуєш переможця, а заявляєш, що тобі важко вибрати найкращого скульптора, тож доведеться провести додатковий розіграш. І ставиш завдання хлопцям-скульпторам зайняти місця хлопців у щойно створеній власній «скульптурі», та так, щоб максимально зберегти композицію. Відповідно, дівчата-скульптори займають місця дівчат. Ось тут і виникають ще кумедніші ситуації! Кожний скульптор на власній шкірі відчує, що таке бути «матеріалом» у його ж руках. Якщо участь у грі беруть самі лише [illegible]пці, можеш запропонувати їм виліпити, скажімо, «Вершника на коні», запросивши скульпторів на роль вершників. Що «ліпити», вибирай самостійно, головне — щоб гра була весела та цікава. Влітку на пляжі в такий спосіб можна розважити не лише своїх друзів, а й усіх присутніх, яким пропонується бути суддями на конкурсі скульпторів.

Футбол-прогноз

Мине ще зовсім трохи часу, і в Японії та Кореї таке почнеться!.. Хто стане першим чемпіоном світу третього тисячоліття? Чий футбольний ансамбль збере найкращих виконавців? Кому вручать кубок та чемпіонські медалі? У кожного болільника є свої кумири серед гравців та улюблені команди, але настає час пік. Не всі дійдуть до фіналу.

Увага! Конкурс!

Надсилай у редакцію **до 15 червня 2002 року** свій прогноз чемпіона світу 2002 року. Вкажи результат фінального матчу. На конверті зроби позначку **«Футбол-прогноз. Чемпіон-2002»**. Переможець отримає конструктор **«Лего»**.

Суперпожежник

Вогонь, як і все, що людство здобуло кров'ю, потом та жертвами, може бути ласкавим та корисним, а може перетворюватись на справжнє лихо. Він не любить, коли з ним жартують. «Криком пожежу не загасити», — люблять говорити пожежники. Маючи на увазі, що коли вже щось сталося, то треба точно знати, що і як робити.

Наприклад, коли вогонь ще не дуже розгорівся, його слід якомога швидше загасити. Якщо вогонь уже великий, треба якнайшвидше повідомити дорослих або зателефонувати пожежникам на 01. Рятуватися треба не тільки самому, а й допомогти вибратися з небезпечного місця меншим дітям. А ще краще — дотримуватись правил протипожежної поведінки і не завдавати зайвого клопоту ані собі, ані відважним пожежникам.

Пожежниками не народжуються. Ними стають найсміливіші, найспритніші та наймужніші чоловіки, готові іноді пожертвувати собою, щоб врятувати інших. Хочеш дізнатись, які пожежники з тебе та твоїх друзів? Тоді ця гра — для вас.

Отже, гра. Ножицями відрізаємо від ігрового поля (див. на вкладці) смужки з Класними героями та картки із зображенням засобів гасіння пожеж. Наклей потім усе це на картон та розріж на окремі елементи — картки та смужки. Зі смужок склади за штриховими лініями трикутнички фігур та скріпи їх, вставивши проріз у проріз. І знайди звичайний гральний кубик.

Грати можуть від двох до чотирьох чоловік. Перед початком гри необхідно рівномірно розкласти малюнком догори на вільні квадратики ігрового поля картки з зображенням засобів гасіння пожежі. Закривати квадратики з написом «01» та стрілочками заборонено. Кожний гравець вибирає собі ігрову фігуру Класного героя-пожежника та встановлює її в центрі ігрового поля.

Коли все готово, жеребкуванням визначають черговість, і... Гравці кидають кубик та роблять фігурками ходи в одному довільно вибраному напрямку. Стартувати можна в будь-якому напрямі.

Мета гри — набрати якомога більше очок, які гравець отримує за гасіння пожежі. Щоб погасити ту чи іншу пожежу, гравцеві необхідно володіти певними засобами гасіння. Отже, на першому етапі гри кожний гравець повинен намагатися зібрати якомога більше карток з вогнегасниками, лопатами тощо. І вже маючи їх у своєму арсеналі, приступати до приборкання стихії. Перед кожним гасінням пожежі необхідно «зателефонувати на 01», тобто стати своєю ігровою фігурою на квадратик з написом «01», розташований поблизу обраної пожежі. А вже тоді прямувати за призовими очками, які гравець отримає, ставши фішкою на квадратик зі стрілочкою, яка вказує на пожежу, та покласти на неї картки з необхідними інструментами.

Щоб загасити деякі пожежі, необхідно виконати ще й додаткові умови: вимкнути напругу (стати фігурою на квадратик «220 V») або обкопати місце пожежі (обійти своєю фігурою навколо прямокутника, в якому зображено цю пожежу).

Умови гасіння пожеж, зображених на ігровому полі:

- Палаюча праска — вимкнути напругу та віддати картку із зображенням цупкої тканини.
- Вогнище біля скирти — обкопати та віддати по одній картці із зображенням лопати та піску.
- Вогонь біля печі — віддати картку із зображенням відра з водою.
- Пожежа в хімкабінеті — віддати картку із зображенням вогнегасника.
- Вогнище в лісі — обкопати та віддати по одній картці із зображенням лопати та відра з водою.
- Палаючий одяг на дитині — віддати 2 картки із зображенням цупкої тканини;
- Пожежа від свічки — віддати картку із зображенням відра з водою;
- Палаюча рідина — обкопати та віддати по одній картці із зображенням лопати, піску та вогнегасника.

Залежно від ступеня складності умов гасіння нараховуються призові очки, число яких вказано біля пожежі. Загасивши одну пожежу, гравець може гасити наступну, ніким не погашену. При цьому можна продовжити збирати картки із засобами гасіння пожеж, якщо їх ще не розібрали суперники. У процесі гри дозволяється перестрибувати через фігури суперника, а також збивати їх. Збита фігура починає рух зі стартового поля. Що краще, зібрати спочатку побільше карток, чи, маючи необхідні картки, поспішати погасити якусь пожежу? Вирішуй самостійно. Стратегія гри стане зрозумілішою після кількох зіграних разів. Усе залежатиме також від кількості гравців та від тактики гри суперників.

Переможцем гри стає той, хто набирає найбільше призових очок за ліквідовані пожежі. Він і отримує право величати себе Суперпожежником.

кросворди від Дукласа

СКАНДИНАВСЬКИЙ КРОСВОРД

Казка «Царівна-...» План витрат на виробництво
Кімната на кораблі Нім. ракета-снаряд
Відділ технічного контролю
Священна книга мусульман X, Y, ...
Планета, хімічний елемент
Погонич запряжки собак Країна у Пд. Амер.
Головний убір нареченої Актриса Демі ...
Шеф, патрон
«Роса» на чолі
Порошковий залишок горіння
«Штурвал» автомобіля Птах, символ мудрості
Британс. фізик Вид спорту
Продаж товарів Легкий спорт. літак
... Клаус Залишок від зрізаного дерева
Країна ... Ланка «Фігурна» лінійка
Дах на кораблі Захищає порт від хвиль
Марка гальмівної рідини
Ссавець родини вовчих
Місто в Грузії Міні-штани
Кухонний, письмовий
Орган управління у війську
Суддя у спорті Дерево, символ Києва
Жалюча комаха Один з бременських музикантів
Великий проміжок часу ... -Неборак
Нездійсненна мрія Легендарне грецьке місто
Метал. грош. знак Вимірюється у ньютонах
Нападник «Лаціо» «... і семеро козенят»
«... в країні чудес»
Син мого сина
Не обов'язок Маленька Ірина
Звук певної висоти Предмет -оберіг
Пережиток минулого Він «від діда утік...»
Не тіло Дівоча, морська...
Чорний, землю рие Вид боротьби
Місто на Черкащині Текст задачі
Предок порохотяга Прикриває дірку
Організац. укр. націоналістів Лисиця для журавля
Орган правосуддя Хвалебна пісня
Dinner Композ. ...-Анатольський
12 місяців Канал у Сер. Азії
Культова скульптура Розділовий знак
Друг Портоса
Море між Австралією і Н. Зеландією
Ріка в Індії Кабінет міністрів України
Затока у гирлі річки
Шукач золотого ключика

Угорський кросворд

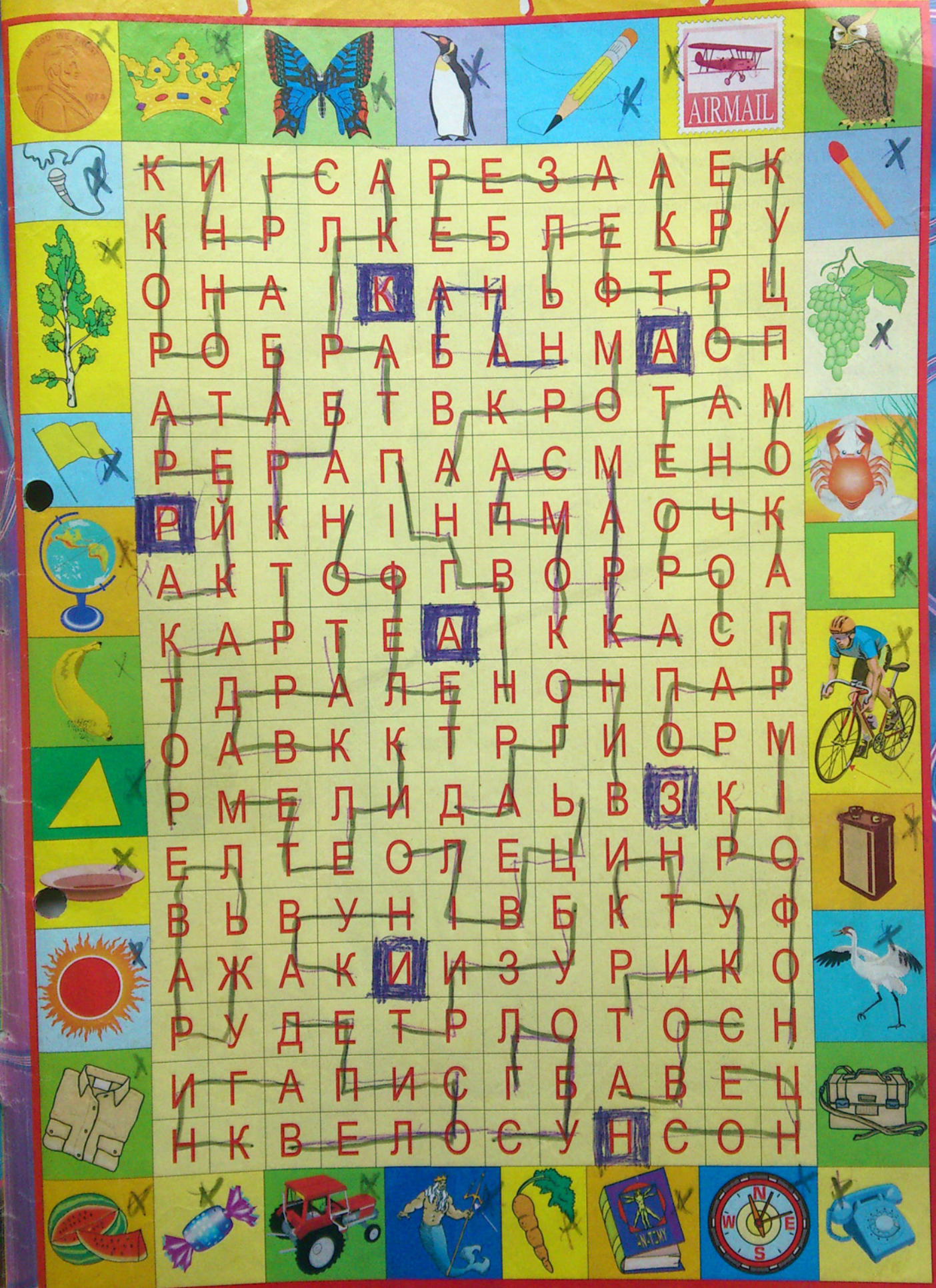

Якщо правильно викреслиш усі слова, зображені малюнками, то у тебе залишиться 7 букв. Читаючи їх зверху донизу, ти дізнаєшся прізвище українського вченого-винахідника, якого називали «українським Ломоносовим». Серед його винаходів — парове опалення, технологія видобування селітри та багато інших.

У японських кросвордах зашифровані малюнки. Завдання — відтворити зображення за числами, які зазначені зліва від рядочків і над колонками.

У цьому номері використані кросворди
Климовича Владислава *(Дніпропетровська обл., с.Семенівка),*
Ліщинської Ілони *(м.Рівне),*
Макаренка Олексія *(м.Херсон),*
Товкач Юлі *(Кіровоградська обл., с.Витязівка),*
Грищака Колі *(Херсонська обл., с.Федорівка),*
Рябка Тараса *(Полтавська обл., с.Попівка),*
Думенко Ані *(м.Дніпропетровськ),*
Суховія Івана *(м.Суми).*

Надсилай і ти свої кросворди, але обов'язково перевір, чи вони розв'язуються!

Передплата! 2002 Передплата!

Щоб провести гарно час, запроси у гості

КЛАС!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ЖУРНАЛ

КЛАС®

передплатний індекс

40240